

1236

Annukka Lario-Huttunen

MIKKO HOVIN PIENOSPLASTIIKKA

Erityispiirteet ja tyylikehitys 1930-luvulta 1960-luvulle

Pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Syksy 1998

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Humanistinen tiedekunta, taidehistorian laitos

Annukka Lario-Huttunen: MIKKO HOVIN PIENOSPLASTIIKKA
Erityispiirteet ja tyylikehitys 1930-luvulta 1960-luvulle

Taidehistorian pro gradu –tutkielma, syksy 1998, 76 sivua

Tiivistelmä – Abstract

Mikko Hovi (1879-1962) sai koulutuksensa Taideteollisessa keskuslousussa vuosina 1907-1911 ja 1916. Kuvanveistäjäksi hän kehittyi taideteollisen uransa ohessa. Hänen varhaiselle tuotannolle on ominaista klassistisuus, joka 1930-luvulla muuttui tyylliteleväksi muotokieleksi usein humoristisine motiiveineen. Hovin neljäkymmentäluvun alun veistokset symboloivat talvisotaa naivistisen ekspressiivisesti, minkä vuoksi hänet arvioitiin primitivistiksi. Vuoden 1948 graniittiveistokset Rannalla ja Ruokailuhetki ovat tyyliiltään egyptiläishenkisiä ja vuoden 1953 graniittiveistokset Majesteetti ja Maistraatti esikolumbiaanisvaikutteisia. Hovi sovelsi veistoksiinsa kansainvälisten modernistien tavoin varhaisten taidekausien tyylipiirteitä. Vuoden 1947 tanskalaisten modernistien näyttelyllä lienee ollut merkitystä Hovin yhä pelkistyvämmälle muotokäsitykselle ja materiaalikäsitteilylle. Sen sijaan Suomen taiteessa viisikymmentäluvulla suosittu italialaisvaikutteinen modernistinen figuuriaihe ei vaikuttanut hänen tuotantoonsa. Olen jaotellut Mikko Hovin motiiveiltaan ja tyylipiirteiltään vaihtelevan viisikymmentä- ja kuusikymmentäluvun alun tuotannon kuuteen ryhmään. Esikolumbiaanisvaikutteisten veistosten rinnalla hän teki muotokieleltään massiivisvolyyymisia liikettä ja humoristisuutta ilmentäviä pronssifiguureja kuten Kisaveikko ja Rumba. Istuvat käsiään ojentavat tyyllitellyt naisfiguurit kuten Ennustaja ja Unennäkö kertovat sen sijaan spirituaalisesta sisällöstä. Lepäävissä runkomaisissa Heinäsirkka- ja Sudenkorento-pronssifiguureissa hän yhdisti ihmis- ja eläinaiheen surrealistisiksi kompositioiksi. Mytologisvaikutteisiksi määrittelemieni puu- ja pronssiveistosten aihe, muotokieli tai tekniikka viittaavat kristilliseen ikonografiaan, mytologiaan tai vanhoihin taidekausiin. Kuusikymmentälukua kohti Hovin veistokset kubisoituivat ja abstrahoituivat. Pronssifiguureissa Sukeltaja ja Enkeli on orgaanisen vitalistisia muotoja, joita olen verrannut brancusilaiseen nonfiguratiivisuuteen. Puuveistoksessa Kaksoiset ja graniittiveistoksessa Isä ja poika (1960) hän tutki kahden figuurin yhteensulautumista lähes abstrahoiduin keinoin. Sisällölliset motiivit pysyivät Hoville kuitenkin merkityksellisinä ja hän säilytti veistoksissaan figuratiivisen lähtökohdan.

Asiasanat: Suomen kuvanveisto 1930-1960, pienoisplastiiikka, primitivismi, naivismi, modernismi, pelkistyneisyys, surrealismi, abstrahoituneisuus, figuratiivisuus.

Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopiston taidehistorian laitos.

SISÄLLYS

TUTKIELMAN TAUSTAA	1
1. MIKKO HOVIN ERKAANTUMINEN KLASSISTISUUDESTA	5
2. TALVISODAN AIKA MIKKO HOVIN TUOTANNOSSA	9
2.1 Lohikäärmeen tappaja	10
2.2 Tuulastaja	12
2.3 Pienten suojelija	13
2.4 Hälytys	14
3. KANSAINVÄLISIÄ JA KANSALLISIA NÄYTTELYJÄ 1940-LUVULLA	17
3.1 Ruokailuhetki	19
3.2 Rannalla ja Uinuvat immet	20
3.3 Hartaushetki	22
3.4 Hartaushetki II	25
4. MIKKO HOVIN MODERNISOITUVAT VEISTOKSET	27
4.1 Esikolumbiaanisen taiteen innoittamat graniittiveistokset	33
4.2 Massiivisvolyymiset pronssiveistokset	37
4.3 Pronssiset naisfiguurit	41
4.4 Surrealistiset figuurit	46
4.5 Mytologisvaikutteiset veistokset	53
5. ABSTRAHOITUVA MUOTOKIELI VUOTEEN 1962	64
6. PÄÄTELMÄT	72
VIITTEET	77
KUVALUETTELO MIKKO HOVIN PIENOSVEISTOKSISTA	81
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	84
Liite 1	
Liite 2	
Liite 3	
Liite 4	
Liite 5	
Erillinen kuvakansio	

TUTKIELMAN TAUSTAA

Tutkielmani problematiikkana on Mikko Hovin (1879 – 1962) pienoistoriikan erityispiirteet ja tyylikehitys 1930-luvulta 1960-luvulle. Tutkimusmenetelmänä käytän kuvailevaa ja vertailevaa analyysia. Pyrin ottamaan huomioon ikonologisen tutkimusmetodin mukaisesti kulttuurihistorialliset tapahtumat, jotka ovat vaikuttaneet Hovin tuotannon kehittymiseen. Näitä tekijöitä ovat sota, taloudellisen laman vaikutukset materiaalien saatavuuteen, työtiloihin ja tilaustöihin, kansallinen eristäytynyt taide-elämä ja kansainväliset modernin taiteen näyttelyt Suomessa. Hovin maailmankuvaan ja sitä kautta hänen tuotantoonsa ovat vaikuttaneet muun muassa suomalaisuus ja karjalaisuus, taideteollinen koulutus ja -työura, kuvanveistäjäksi itseoppiminen, kiinnostus taidehistoriaa, -kirjallisuutta ja keskiaikaista veistotaidetta kohtaan, joista olen saanut fragmentaalista tietoa lehtihaastatteluista.

Erityisenä tutkimusongelmana on veistosten tyylikaudet ja niiden ajoittaminen. Keskeisten veistosten kuvailussa arvioin motiivin, muotokielen, materiaalin ja tekniikan. Teosten täsmällinen ajoitus ei ole aina mahdollista vuosilukumerkintöjen puuttumisen vuoksi; teoksista on käytetty myös eri nimiä näyttelyluetteloissa.

Päälähteenäni on Hämeenlinnan taidemuseon Mikko Hovin veistoskokoelma, jonka taiteilijan puoliso Helvi Hovi testamenttasi taidemuseolle vuonna 1966. Veistoskokoelma käsittää Mikko Hovin 95 pronssi-, graniitti-, marmori- ja keramiikkaveistosta, taideteollista esineistöä ja kipsimuotteja. Kokoelmaan kuuluu myös 259 kipsiluonnosta, jotka olen dokumentoinut. (Liite 3)
Keskeisten teosten ja kehityslinjien määrittelemiseksi olen valokuvannut tai

piirtänyt osan veistoksista ja luonnoksista. Lisäksi olen nähnyt Helsingin kaupungin, Joensuun, Lahden, Tampereen ja Valtion taidemuseoiden kokoelmissa olevat Hovin veistokset. Olen tutustunut kuvanveistäjän veljentyttären yli-insinööri Maiju Pettisen yksityiseen taidekokoelmaan. Mikko Hovin teoksia on myös Aineen, Amos Andersonin, Kemin, Kuopion ja Rovaniemen taidemuseoissa, joista olen saanut kuva-arkistomateriaalia.
(Liite 2, teosluettelo)

Kirjallisia lähteitäni ovat Marja-Liisa Vartion kirjoittama ja István Ráczin kuvaama Suomen Taideakatemian Pieneen Taidesarjaan kuuluva teos Mikko Hovi vuodelta 1960, Marja-Liisa Vartion Taide 60 -lehteen kirjoittama artikkeli "Mikko Hovi 80 v", Herta Tirrasen teos Suomen taiteilijoita vuodelta 1950, Sakari Saarikiven artikkeli vuoden 1949 Taide-lehdessä numero 4, Pekka Suhosen Helsingin Sanomissa 8.5.1961 julkaistu haastattelu "Mikko Hovi - Grand old man" ja Juha Ilvaksen kirjoitus kokoelmateoksessa Suomen taide vuodelta 1985. Olen lukenut näyttelyarvostelut vuodesta 1940 vuoteen 1971. Neljäkymmentälukua varhaisemmissa artikkeleissa ei ole analyyseja Hovin veistoksista, mutta ensimmäinen maininta hänestä on helsinkiläisessä Nya Pressen -lehdessä arpajaispalkinnon yhteydessä jo vuodelta 1910.

Mikko Hovin tuotannosta ei ole tehty aikaisempia tutkimuksia edellä mainittuja lähteitä lukuun ottamatta. Onni Okkonen määritteli Hovin aidoksi primitivistiksi vuonna 1940. Leena Ahtola-Moorhouse on luonnehtinut hänen viisikymmentäluvun ilmaisuaan eräänlaiseksi siistityn naivistiseksi surrealismiksi. Juha Ilvas on todennut hänet samanaikaisesti sekä kansantaidetta lähellä olevaksi kertojaksi että ajanmukaisesti moderniksi kuvanveistäjäksi.

Mikko Hovin pienoisveistosten tyylikausien, motiivien ja materiaalien määrittelemisen lisäksi olen kiinnostunut naivistisen muotokielen yhdistymisestä modernistisiin piirteisiin. Hahmotan tämän vuoksi myös kansainvälisiä yhteyksiä ja suomalaisen modernismin alkuvaiheita 1950-luvulla. Suhteutan Hovin veistoksia hänen omaan tuotantoonsa etsien mahdollisia kehityslinjoja. Vertaan hänen veistoksiaan tarvittaessa aikakauden muiden veistäjien teoksiin ja samanhenkisiin modernistisiin veistoksiin. Sisällytän tutkielmaan Mikko Hovin keskeiset pienoisveistokset 1930-luvulta vuoteen 1962, koska materiaalia on säilynyt pääasiassa tältä ajalta. Rajaan ulkopuolelle laajuuden vuoksi monumenttiveistokset ja taideteollisen tuotannon. (Liitteet 4 ja 5)

Mikko Hovi opiskeli Taideteollisen keskuskoulun koristetaiteen linjalla 1907 – 1911 ja 1916, jonka jälkeen hän teki rakennusten stukkokoristelutöitä. Hän asetti veistoksiaan esille jo vuonna 1915 ja piti ensimmäisen näyttelynsä vuonna 1924 Viipurissa, mutta syventyi kuvanveistoon laajemmin kolmekymmentäluvulla. (Liite 1, elämäkerta ja näyttelyt) Vasta 1940-luvun vaihteessa hänelle avautui mahdollisuus siirtyä päätoimiseksi kuvanveistäjäksi. Hovin taideteollisesta tuotannosta on säilynyt muun muassa pronssisia ja puisia lampunjalkoja, metalliaskeja ja fajanssisia tuhkakuppeja. Näihin koriste-esineisiin liittyy usein art nouveau -tyylisiä naisfiguureja tai pieniä kansallisromanttisia karhuhahmoja, jotka olivat suosittuja vuosisadan vaihteessa.

Hovi teki vuosisadan toisena kymmenenä pieniä kartiomaisia fajanssifiguureja, jotka kuvasivat huivipäistä kirkkokansaa. Eräässä niistä on merkintä Arabia 1916, maalannut K.V. Malin. Sen sijaan kaksi terrakottaveistosta, jotka on signeerattu M. Hovi –18 ovat tyyliään klassistisia ja tuovat mieleen kansallisromanttisen Kullervo katkoo kapaloitaan -aiheen. Toinen veistoksista on

Kuva 1. sommittelultaan kolmiomainen, jossa seisovan lapsen vasemmalla puolella istuu koiranpentu. Hovin kaksikymmentäluvun figuureista erottuu *Kalapoika*-graniittiveistos vuodelta 1924, joka kuuluu hänen harvalukuisempaan pienoistorjuntaan suurempaan tuotantonsa.

Kalapoika-graniittiveistos on tyyliään klassistinen. Sen aiheena on suurta kalaa sylissään pitelevä poika. Veistoksessa ei ole Hovin myöhemmälle tuotannolle tyypillisiä piirteitä vaan se ilmentää 1920-luvun ihanteita. *Kalapojallekin* ominainen figuurin paksujalkaisuus on lähtöisin ranskalaisen Aristide Maillolin (1861-1944) klassistisesta tyylistä. ¹ Viipurin kaupunki osti veistoksen vuonna 1924 Salakkalahden puistoon sijoitettavaksi, ja kaksi vuotta myöhemmin Suomen valtio myönsi hänelle ensimmäisen kerran taideapurahan. ² Mikko Hovin varhaista veistostuotantoa voi luonnehtia klassistisvaikutteiseksi.

1. MIKKO HOVIN ERKAANTUMINEN KLASSISTISUUDESTA

Kolmekymmentäluvun taloudellinen lama ja ajan poliittiset vaatimukset kansallishenkisyydestä aiheuttivat taide-elämälle suoranaisen kriisin. Modernia taidetta oli lähes mahdotonta saada kaupaksi.³ Valtion tuki ja yleinen mielipide kohdistuivat julkisiin veistomonumentteihin, joiden yhtenä tehtävänä oli luoda mielikuva itsenäisestä, helleeneihin verrattavasta kansasta. 1930-luvun ”jalon rodun” -normeja koetettiin ilmentää erityisesti kuvanveistotaiteessa, mitä osoittivat jo Wäinö Aaltosen Hämeensillan muinaisia pirkkalaisia kuvaavat monumenttifuurit vuosikymmenen vaihteessa.⁴

Kuva 3.

Ateneumin taidemuseo osti Hovilta vuonna 1930 pienen *Vedenkantajatar*-pronssiveistoksen, jonka aiheena on amforaa oikeassa kädessään kantava nainen. Klassistisen motiivin, tyttö ja vesiruukku, Hovi toteutti tyylielmyyden realistisesti ilman romantisoitua vaikutelmaa. Vaatetun huivipäisen hahmon pysty asento, hieman alavasemmalle kääntynyt pää, vartalon eteen taipunut vasen käsivarsi ja vasemmalle liehuva hameen helma luovat liikkeen

Kuva 4.

vaikutelman. Staattisemmat kipsiluonnokset *Lintuja ruokkiva tyttö*, *Seisova tyttö* ja *Lyhdettä kantava tyttö* ovat tyylipiirteiltään klassistisia suhteineen ja vaatetuksineen. Niiden kompositioissa korostuu Vedenkantajattaren tavoin käsivarsien kulmikkaat asennot ja alaviistoon suuntautuneet kasvot.

Kuva 5.

Kuva 6.

Klassistisista mittasuhteista poikkeava on keraaminen turkoosilasyyrinen *Huivityttö*, jonka motiivina on pyöreällä jalustalla kontrapostoasennossa seisova nainen. Vasen jalka on edessä, kädet ovat niskan takana ja aaltoilevahiuksinen pää on taipunut hieman alaspäin. Rinnalle laskostuva huivi valuu vasemman olkapään takaa kylkiä pitkin lantiolle, josta se kaareutuu tukea antavan jalan päälle. *Huivitytön* poseeraavassa asennossa ja huivin myötäilevässä liikkeessä voi nähdä tanssin, jota pidettiin kolmekymmentäluvulla lähes eksoottisena

motiivina. Verrattuna nuoren Sakari Tohkan vuoden 1935 ekspressiiviseen temppeilitanssiaiheiseen ⁵ Tanssijattareen on Hovin klassisen tyylielty *Huivityttö* staattisempi. Kontraposto-asento lanteilla liehuvine huiveineen on lähempänä Wäinö Aaltosen Suomen neito -veistosta, joka ilmentää suomalaisen naisideaalityypin etsintää.

Kolmekymmentäluvun taloudellisten ja kaupallisten vaikeuksien vuoksi keramiikasta tuli suosittu veistosmateriaali. Useiden kuvanveistäjien kuten esimerkiksi Wäinö Aaltosen, Gunnar Finnen ja Ben Renvallin tavoin Mikko Hovikin teki keraamisia pienoiveistoksia ja kokeili erilaisia lasyyrejä. Klassisoivat ja laatukuvamaiset pienoiveistokset alkoivat kiinnostaa kuvanveistäjiä yhä enemmän. ⁶ Hannes Autere, Albin Kaasinen ja Ben Renvall kuvasivat pienoiveistoksissaan usein humoristisia kansankuvauksia. Heihin verrattuna Mikko Hovi kiteytti muodon ja sisällön klassisemmaksi kokonaisuudeksi.

Metallioksidilasyyrisen fajanssiveistoksen *Tyttö ja vasikka* motiivi on vasikkaa ruokkiva tyttö. Istuvan tyttöfiguurin oikealla puolella seisova eläin on muotokieleltään ja liikevaikutelmaltaan realistisempi. Pelkistetyemmän tytön pää on taipunut alaspäin ja käsivarret ovat kiinni vartalon sivuilla.

Kokonaissommitelma hahmottuu kaartiomaisena kuten useissa renessanssin madonna-aiheisissa maalauksissa ja veistoksissa. Tyylieltyä muotokieltä on myös terrakottafiguurissa *Kenraalska*, joka on anekdoottimaisempi tulkinta koiraa kävelyttävästä rouvasta. Figuurin jäykkä asento vartalon sivuilta irrallaan olevine käsineen ja yksityiskohdat, kuten esimerkiksi suippeneva hattu ja vasemmalta puolelta kurkistava koira, luovat humoristisen vaikutelman.

Ihmisen ja eläimen läheistä suhdetta kuvaa myös tummaksi patinoitu pronssiveistos *Härkä* vuodelta 1930, joka tunnetaan myöskin nimillä *Talkoojuhlat*, ⁷ *Talkoista palatessa* ja *Elonkorjuujuhla*. ⁸ Veistoksen motiivina on plastisen pyöreävolyyminen härkä, joka kantaa selässään kahta alastonta

vasemmalle katsovaa lasta, joista etummainen lyö tamburiinia ja takimmainen puhalttaa torvea. *Härkä* on aiheeltaan ja toteutukseltaan naivistisen fantasiaiva.

Kuva 10.

Samankaltaista lapsenomaista humoristisuutta kuin *Härkä*-veistoksessa on pronssifiguurissa *Ahmatti* vuodelta 1938. Veistoksen aiheena on alkuasukasmies, joka istuu jalustallaan jalkapohjat vastakkain ahmien kaksin käsin pyöreää hedelmää. Edestäpäin tarkasteltaessa veistos on plastisen realistinen kuten Carl Wilhelmsin Neekeri -niminen istuva figuuri vuodelta 1931. Sivusuunnasta tarkasteltaessa paljastuu kuitenkin ylöspäin suuntautuneet suuret kasvot. Leveä avonainen suu voimakkaine hampaineen ja kaulaa peittävä parta luovat tyylitellyn, lähes groteskin, vaikutelman. Ilmeikäs pää liittyy luontevan orgaanisesti realistiseen vartaloon hedelmää pitelevien käsien avulla.

Ahmatti-veistoksessa näkyy Mikko Hovin pyrkimys tyylliteleviin ja ekspressiivisiin muotoratkaisuihin jo ennen 1940-luvun alkua. Veistos on aiheeltaan ja osittain toteutukseltaankin primitivistinen. Näyttelyluettelolähteiden mukaan figuuri oli ensimmäisen kerran esillä vasta kymmenen vuotta myöhemmin Suomen Kuvanveistäjäliiton näyttelyssä vuonna 1948, josta se ostettiin Ateneumin taidemuseon kokoelmiin. *Ahmatti*-veistos lienee vaikuttanut Hovin myöhempiin humoristisiin paholaishahmoihin.

Mikko Hovin kolmekymmentäluvun veistoksissa ilmenee pyrkimys 1920-luvun klassistisuudesta erkaantumiseen ja muotojen pelkistämiseen. Aihetulkinnat kertovat muodon ja sisällön kiteyttämistäidosta ja mielikuvituksesta, mikä näkyy *Härkä*- ja *Ahmatti*-figuurin plastisuuden, tyyllittelyn ja suhteiden vapaassa yhdistämisessä. Mikko Hovi viimeisteli, siselöi ja patinoi pronssiveistoksensa itse. Suomessa hyvin harvojen taitaman vahavalumenetelmän hän oppi Arttu Haloselta,⁹ joka oli perustanut noin vuonna 1908 veljensä Emil Halosen kanssa Suomen ensimmäisen taidevalimon Lapinlahdelle.¹⁰

Hovin kolmekymmentäluvun fajanssifiguureista ilmenee kiinnostus pintastruktuurivaikutelmiin kuten esimerkiksi särö- ja metallioksidilasyyreihin, joiden kokeileminen oli kuvanveistäjien keskuudessa yleistä lamakautena. Vaihtelevista lasyyreistä huolimatta hän muovaili keramiikkafiguurinsa sileäpintaisiksi kuten pronssiveistöksensäkin ajan tyylin mukaisesti. Varhaisimmat fajanssifiguurit lienevät tarkoitettu omaksi veistostyypikseen jo pronssivalutekniikan hankaluuden vuoksi, mutta neljäkymmentäluvulla Hovi kokeili samoja veistosideoita sekä keramiikkaan että muihin materiaaleihin kuten esimerkiksi puuhun ja marmoriiin.

2. TALVISODAN AIKA MIKKO HOVIN TUOTANNOSSA

Toisen maailmansodan alussa Neuvostoliitto vaati Suomelta alueita, joihin kuului myös Mikko Hovin synnyinseutu Koiviston saari. Suomen kieltäytyttyä luovuttamasta alueitaan Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen 30. marraskuuta 1939. Mikko Hovi oli sodan syttyessä 60-vuotias. Talvisodan ja jatkosodan aikana nopeassa tahdissa syntyneet veistokset ilmentävät ajan ahdistavia tunnelmia. Hovi alkoi saada julkista tunnustusta ja hänen oli mahdollista aloittaa päätoiminen kuvanveistäminen taideteollisen uransa jälkeen.

Hovin lisäksi monet kuvanveistäjät suosivat edelleen neljäkymmentäluvulla pienoispastiikkaa sekä taloudellisista että materiaali- ja muotokokeilullisista syistä.¹¹ Ben Renvall luopui karikatyyrimaisten hahmojen veistämisestä. Aune Lindström arvioi hänen uusissa naisfiguureissa olevan maillolmaista klassillisuutta ja hellenististä sensuaalisuutta.¹² Renvallin vaikutuksesta Suomen veistotaiteesta kiinnostuttiin yhä enemmän klassisen muotokielen, pienoispastiikan ja intiimien aiheiden yhdistämisestä.¹³ Mikko Hovi erkani kuitenkin klassisesta tyylistä ilmaisten aikakauden herättämiä tunteita ekspressiivisimmin keinoin.

Vuonna 1940 pidetyn Kuvanveistäjäliiton 30-vuotisnäyttelyn arvostelussa Onni Okkonen määritteli Mikko Hovin vähitellen hahmottuvaksi erikoisilmiöksi, jonka teokset kypsyvät ilmeisen hitaasti mutta sitäkin intensiivisimmiksi. Hovi sai epiteetin ”etruskilainen”, jolla Okkonen viittasi hänen primitiiviseen tyyliinsä.¹⁴ Näyttelyssä Hovilla oli mukana pronssiveistokset *Hälytys*, *Haave* ja *Lohikäärmeen tappaja* ja puuveistos *Hädässä*. Veistosten symboliset nimet viittaavat suoraan Suomen hankalaan tilanteeseen. Niiden motiiveista heijastuu talvisodan henki, jota kuvasi marsalkka Mannerheimin ensimmäinen päiväkäsky, joka kehotti taistelemaan ”kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta.”

Hovi piti näyttelyn kaksi vuotta myöhemmin 1942 Taiteilijain Salongissa taidemaalari Sam Vannin kanssa. Esillä oli kaksikymmentäkaksi teosta, joista suurin oli osa pronssisia tai pronssiin valettavia, viisi puufiguuria ja yksi marmoriveistos. Näyttelyarvostelussa Onni Okkonen kirjoitti: "Mikko Hovi ei kuulu tavanomaiseen klassiseen linjaan, hänen tyyhensä on maalaismaisesti kömpelöä, mutta siinä on sisäistä elinvoimaa, harrasta intensiivistä tunnetta, joka naiiviin plastisuuteen yhtyneenä merkitsee lopulta enemmän kuin koristeellinen muototaituruus." ¹⁵ Myös Helsingin Sanomien arvostelija Edvard Richter myönsi pitkään syrjässä pysytelleen ja itseoppineelta vaikuttaneen Hovin tyylin olevan omintakeisen rehevää ja myhäilevän huumorin elähdyttämää. "Hän osaa erinomaisesti patinoida pronssinsa ja saa myös puu- ja marmorikuvissaan materiaalivaikutuksen hyvin esiin. Kokoelma on epätasainen, mutta sitä paremmin siitä erottuvat ehjätyyliset pronssiveistokset *Kylpevä tyttö*, *Talkoojuhlat*, *Pakolaiset*, *Veljekset* ja *Kalastuskamppailu*." ¹⁶ Tarkastelen seuraavaksi veistoksia *Lohikäärmeen tappaja*, *Tuulastaja*, *Pienten suojelija* ja *Hälytys*.

2.1 *Lohikäärmeen tappaja*

Kuva 11. Sotaan joutuneen Suomen tilaa symboloiva pronssiveistos *Lohikäärmeen tappaja* vuodelta 1940 kuuluu keskiajalta peräisin olevaan Pohjolassa melko yleiseen Pyhä Yrjänä -motiiviin, jota edustaa Suomen taiteessa muun muassa Hollolan keskiaikaisen kirkon puuveistos. Tradition mukaan lohikäärme liittyy myyttiin langenneesta Lucifer-enkelistä, jonka Jumala heitti maanpintaan ja josta tuli ihmisen vastustaja. Lohikäärme on kuvattu niljakkaana matelijana, jolla on suomupeite ja lepakon siivet. Legendan mukaan Mikael-enkelin haarniskaan pukeutunut Pyhä Yrjänä surmasi neidon ryöstäneen lohikäärmeen. ¹⁷

Hovin *Lohikäärmeen tappaja* -veistos kuvaa taistelun hetkeä, jolloin ritari surmaa keihäällään jalkansa alle vangitsemansa pedon. Veistoksen sommittelu on kaksiosainen koostuen vertikaalisesta Pyhä Yrjänä -figuurista keihäineen ja maassa makaavasta lohikäärmeestä. Osat eroavat toisistaan muotokieleltään. Ritari rakentuu yhtenäisistä sileäpintaisista ja pelkistetyistä muodoista luoden vaikutelman voimasta, joka yhdistyy herkkään naivistisuuteen. Pyhää Yrjänää huomattavasti pienempi lohikäärme on muotokieleltään suljetumpi ja dekoratiivisempi. Kaareva selkä, ylöspäin taipuvat uurretut siivet, kiertyneet käpävät ja avoin kita ovat sukua keskiaikaiselle ikonografialle. Keihäsattribuutti yhdistää veistoksen osat jännitteiseksi kokonaisuudeksi.

Komposition painopiste on keihäessä korostaen veistoksen liikerytmiä. Liike nousee oikeanpuoleisesta tukevasta jalasta selän kautta taivutettuun käsivarteeseen, joka pitelee keihästä. Liike rytmittyy alaspäin vastakkaiselle puolelle koukistetun käsivarren ja polven kautta lohikäärmeen kitaan. Tilan tuntu syntyy taivutettujen muotojen ja niiden väliin jäävien negatiivisten volyyymien vuorovaikutuksesta. *Lohikäärmeen tappaja* -veistoksessa on lujine ja pelkistettyine muotokielineen ja vertikaalisine sommitteluineen monumentaalisuuden tuntua.

Kuva 12. Veistoksesta on olemassa kaksi hieman erikokoista versiota, jotka ovat samanlaiset lukuunottamatta kookkaamman veistoksen taaksepäin taipunutta keihäänpäätä. Tampereen Taidemuseon Alfred Kordelinin säätiön kokoelmaan kuuluva *Lohikäärmeen tappaja* -veistos on suurempi kuin Valtion taidemuseoon, silloiseen Ateneumiin, vuonna 1958 taitelijalta ostettu *Pyhä Yrjänä* -figuuri.

Kuva 13. Veistosten sommittelurakenne näkyy myös *Kalastaja*-figuurissa, jonka Sakari Saarikivi on ajoittanut vuoteen 1940.¹⁸ Figuurin asento ja liike ovat lähellä ritarihahmoa mutta sommittelua jäsentävä keihäs puuttuu. *Kalastajan* muotokieli ei ole yhtä tiivis kuin *Pyhän Yrjänän*.

2.2 Tuulastaja

Kuva 14. *Lohikäärmeen tappaja* - ja *Kalastaja*-veistoksen symbolinen aihepiiri näkyy myös pronssisessa *Tuulastajassa*. Veistoksen motiivina on loivalla kolmion muotoisella kappaleella, kivellä tai aallonharjalla, istuva poikafiguuri, joka on kohottanut kätensä iskeäkseen atraimellaan kiven sivussa vaanivaa suurta kalaa. Olennosta on näkyvissä ainoastaan selkeän yksityiskohtaisesti muovailtu pää.

Kuten *Lohikäärmeen tappaja* -veistoksessa on *Tuulastajan* muotokieli tyylitelty, ja veistoksen jännitteiset osat kuvastavat nopeaa liikettä. Pojan kohotetut käsivarret rajaavat suorakulmaisen tilan komposition yläosaan vastapainoksi veistoksen kiinteälle alaosalle. Verrattaessa *Tuulastaja*- ja *Pyhä Yrjänä* -figuureja keskenään voidaan havaita samankaltaisuutta kompositiorakenteessa ja yhteisen sisällöllisen motiivin: taistelun eläinhahmoiseksi personifikoitua vihollista vastaan. Molemmissa veistoksissa aseattribuutein varustettu nuorukainen on vastustajaolennon yläpuolella symboloiden taistelun voittamista.

Kuva 15. *Tuulastaja*-figuurin motiivi ja kompositio vaikuttivat *Aallokossa* nimiseen kipsiveistokseen, joka oli esillä vuonna 1953 Hovin kolmannessa yksityisnäyttelyssä. *Tuulastajaa* huomattavasti kookkaampi veistos kuvaa figuuria istumassa kaarevalla aaltoa kuvaavalla jalustalla, jonka vasemmalta puolelta kohoaa kala kuten *Tuulastajassa*. Nuorukaisella ei ole kuitenkaan atrainattribuuttia eikä sen katse ole kohdistunut eläimeen vaan oikealle horisonttiin. Kädet ovat leveästi auki ja figuuri näyttäisi aivan kuin viittaavan oikealla kädellään kaukaisuuteen kuten Sakari Tohkan muusa-aiheiset naisfiguurit 1940-luvun lopulla. *Aallokossa*-veistoksen *Tuulastajaa* tyylitellymmässä muotokielessä ja klassistisimmissa suhteissa on myös yhteneväisyyttä näihin Tohkan istuviin naisfiguureihin. Sakari Saarikivi arveli kipsifiguurin edustavan jo voitettua tyylikautta Mikko Hovin 1950-luvun tuotannossa.

2.3 *Pienten suojelija*

Kuva 16.

Puuveistos *Pienten suojelija* vuodelta 1940 on saanut sisältöönsä nähden ironisen nimen. Sen toinen nimi lieneekin ollut *Hädässä*. Kuten *Pyhä Yrjänä* - ja *Tuulastaja*-figuurissa on veistoksen sommittelu rakentunut kahdesta taistelevasta olennosta. *Pienten suojelijassa* vastustajana ei ole mytologinen peto vaan poika, jonka yläpuolella seisoo tätä kaksi kertaa kookkaampi nuorukainen. *Tuulastaja*-veistoksen tavoin hahmon suhteettoman suuret käsivarret ovat leveästi ylhäällä kuin voiton merkinä.

Veistoksen tiivis muotokieli on monumentaalisen pyöristetty ja puupinta sileäksi hiottu. Figuurien osien kulmikas rytmi luo sommitteluun jännitettä. Pyhän Yrjänän tavoin on nuorukainen nostanut vasemman jalkansa suorakulmaisesti vastustajan vatsalle toisen jalan toimiessa suorana tukijalkana. Selällään puolittain makaavan pienemmän figuurin kädet ovat kiinni alustassa ja jalat kohoavat polvista taipuneina. Hallitsevan hahmon ylhäällä olevat kädet rajaavat ympäröivää tilaa suorakulmaisesti. Kuution muotoinen jalusta korostaa kokonaiskompositiota ja tasapainottaa massiivisten käsien dynamiikkaa.

Mikko Hovi on kiteyttänyt myös *Pienten suojelija* -veistoksen muotokieleen ja rakenteeseen talvisodasta kertovaa symboliikkaa. Ekspressiivisyyden lisäksi siinä on naivistisia piirteitä kuten Hovin muissakin 1930- ja 1940-luvun veistoksissa. Lapsifiguurien vapaat mittasuhteet ja tyylitellyt yksityiskohdat, hiukset ja lannevaate, viittaavat fantasiamaailmaan, jota kuvasi muun muassa Henri Rousseau naivistisissa maalauksissaan 1800-luvun lopulla.

2.4 Hälytys

Kuva 17. *Hälytys*-pronssiveistos vuodelta 1940 ilmentää kotirintaman tuntoja ilmapommitusten keskellä. Figuurisommitelman motiivina on kolmihenkinen hälytystorviinsa puhaltava perhe. Eteenpäin suuntautuneet asennot luovat jännittyneen ja äkkinäisesti pysähtyneen liikkeen vaikutelman. Tiiviissä kompositiossa katsojasta päin vasemmalla oleva pitkäkaapuinen nainen nojaa oikealla seisovan miehen olkavarteen ottaen tukea tämän selästä. Figuuripari on kumartunut puhaltamaan soittimiin käsivarret koukistuneina tiiviisti rintaa vasten. Seisovien hahmojen vasemmanpuoleiset jalat ovat taipuneet taakse päkiöiden varaan ja oikeat tukijalat ponnistavat eteenpäin. Miehen jalkojen juuressa istuu vinottain polvillaan lapsi puhaltuen pieneen torveensa. Edessä oleva lapsifiguuri täydentää kolmiomaista kompositiota luoden assosiaation ikonografisesta pyhä perhe -motiivista.

Hälytys-veistos on muotokieleltään pelkistetyn naivistinen. Hovi on kiteyttänyt draamallisen aiheen koskettavaan sadunomaisuuteen kuten *Lohikäärmeen tappaja* -veistoksessa. Molemmissa teoksissa selkeät rytmiset linjat yhdistyvät muutamiin merkityksellisiin yksityiskohtiin kuten esimerkiksi Hälytyksen soittimiin. Ennen lopullista pronssivalosta Hovi teki *Hälytys*-veistoksesta neljä kipsiluonnosta muuntaen figuurien asentoja, muotokieltä ja kompositiota.

Kuva 18. Varhaisin alkuidea lienee punavahapatinoidussa kolmifiguurisessa luonnoksessa, jossa nais- ja mieshahmon edessä makaa vinottain lapsifiguuri. Hahmo eroaa pronssiveistoksen polvillaan istuvasta lapsesta paitsi asennoiltaan niin myös suuremmalta kooltaan. Takana seisovat figuurit ovat muotokieleltään löysän pyöreävolyyymisia, suhteiltaan ja asennoiltaan vielä jäsentymättömiä. Nainen peittää kasvojaan oikealla käsivarrellaan vasemman taipuessa rinnan yli. Miehen kädet ovat selän takana. Lapsifiguuri peittää mieshahmon jalat, eikä

liikevaikutelmaa ole kuten Hälytys-veistoksessa. Luonnoksen motiivi ei ole soittimiinsa puhaltava perhe, mutta sommittelu on lähellä Hälytystä.

Kuva 19. Toiseksi vanhimmassa shellakanruskeassa kipsiluonnoksessa on jo Hälytyksen aihe ja kompositiorakenne, vaikka muotokieli on edellisen luonnoksen tavoin naivistisen kansantaiteenomainen. Lapsen asennossa ja muotokielessä on tapahtunut muutos. Figuuri on samanlainen kuin pronssiveistoksessa, mutta pää

Kuva 20. on taipunut alemmaksi takana seisovien hahmojen tavoin. Kolmannessa luonnoksessa pyöreämuotoisen nais- ja miesfiguurin suhteet ja muodot ovat tarkentuneet ja terävöityneet. Naisen asento on suurempi ja vaatteen alta näkyy jalkojen liike. Miesfiguurin jalkojen ponnistava rytmi on täsmentynyt. Hahmojen vaatetus ilmentää selkeitä pintoja, diagonaalisia linjoja ja jännitteistä liikettä kuten pronssiveistoksessa. Figuurien päät ovat kuitenkin kumartuneet enemmän kuin neljännessä kipsiluonnoksessa, joka vastaa lopullista pronssiveistosta.

Kuva 21.

Verrattaessa Hovin *Hälytys*-veistosta Ben Renvallin varhaistuotannon kansankuvauksiin, puuhakkaisiin mutta taakkojensa painamiin hahmoihin, voidaan havaita sisällöllistä yhteneväisyyttä. Renvallin puuveistoksen *Polkka* (1932) intiimi läheisyys ja liike muistuttavat *Hälytyksen* päättäväistä "elämästä kiinni pitämisen" -asennetta. Myös käsien ja jalkojen asennoissa ja figuurien vaatetuksessa on yhteneväisyyttä, vaikka Renvallin *Polkassa* onkin litistettyine mittasuhteineen ja pyörivine liikevaikutelmineen Hälytykselle vastakkainen riehakas, lähes burleski, tunnelma.

Hovin 1940-luvun alun pienoisteistokset eivät ole kerronnallisen laatukuvamaisia kuten Ben Renvallin varhaistuotanto tai Hannes Autereen puuveistokset vaan ekspressiivisen symbolistisia, joissa kiteytyy mytologinen aihe taistelu paha vastaan. *Hälytys*-veistoksen motiivi viittaa suorimmin toisen maailmansodan kauhuihin. Aiheiden koskettavuus on vaikuttanut veistosten tyyllitellyn naivistisen muotokieleen heijastaen taiteilijan syviä mutta toiveikkaita tunteita.

Haastattelussaan Karjala-lehdessä vuodelta 1949 Mikko Hovi kertoi: ”Uskoin varmuudella, että Karjalan heimo kestää, sillä tiesin, että karjalaiset ovat valistuksessaan noin viisikymmentä vuotta edellä monista muista suomenkielisistä. Tämän on heimoni niin monilla tavoin osoittanutkin.”¹⁹

Samassa artikkelissa Hovi kertoi ahtaan ateljeen rajoituksista. Helsingin Oulunkylässä seitsemäntoista vuotta sijainneen pienen työhuoneensa alle kolmemetrinen korkeus oli estänyt häntä tekemästä suurempia teoksia. Uusi huomattavasti korkeampi Herttoniemen ateljee tuli jo samana vuonna korjaamaan asian seuraaviksi vuosikymmeniksi. Neljäkymmentäluvun alussa siirryttyään kokonaan kuvanveistäjäksi Hovilla oli mahdollisuus toteuttaa veistoksiaan yhä enemmän pronssiin. Materiaalin saatavuus oli kuitenkin sota-aikana hankalaa taloudellisistakin syistä. Taitamansa pronssin vahavalumenetelmän hän opetti vuonna 1941 edelleen Ben Renvallille.²⁰

3. KANSAINVÄLISIÄ JA KANSALLISIA NÄYTTELYJÄ 1940-LUVULLA

Neljäkymmentäluvun lopulla Suomen kuvanveiston modernistisia pyrkimyksiä rajoitti perinteisten arvojen lisäksi edelleen materiaalien hankala saatavuus. Eristyneeseen taide-elämään saatiin kansainvälisiä vaikutteita vuonna 1939 perustetun Nykytaide-yhdistyksen toiminnasta, jonka tarkoituksena oli luoda uusia näyttelysuhteita erityisesti Ranskaan ja Italiaan. Toisen maailmansodan syttyä kulttuuriyhteydet kuitenkin katkesivat Eurooppaan viideksi vuodeksi ja näyttelytoiminta painottui Pohjoismaihin.²¹ Hahmotan seuraavaksi kansainvälisiä modernistisia näyttelyjä, joilla on ollut merkityksiä Mikko Hovin tyylin kehitykselle neljäkymmentäluvun lopulta lähtien. Kuvailen sen jälkeen Suomen Kuvanveistäjäliiton vuoden 1948 näyttelyn pääpiirteitä ja Mikko Hovin teoksia.

Nykytaide-yhdistys järjesti vuoden 1947 vaihteessa Tanskan nykyaikaista taidetta -näyttelyn, joka oli huomattava tapahtuma sodan jälkeisessä Suomessa. Näyttely esitteli lähes kaksikymmentä maalaria ja viisi kuvanveistäjää.²² E. J. Vehmas kirjoitti laajan artikkelin näyttelyn modernistisesta kuvanveistosta, jossa oli vaikutteita primitivismistä ja abstraktismista. Hän antoi kiitosta kuvanveistäjien pyrkimyksestä toteuttaa veistotaiteen vanhoja perusteita: muodon kiinteyttä, plastillista elävyyttä ja materiaalin tuntua. "Vasta kun veistos täyttää veistokselliset arvot voidaan alkaa puhua sen sisäisistä arvoista ja syvemmistä merkityksistä."

Vehmas arvioi Ulf Rasmussenin (s. 1918) primitivismiä luonnehtien tämän ekspressiivistä Naamio-veistosta intiaanivaikutteiseksi ja muodoltaan harmonisen yksinkertaiseksi. Rasmussenin istuvissa tyttöfiguureissa ja graniittitorsossa toteutui suljetun veistoksen ihanteellinen eheys ja blokkimaisuus. Vehmas mainitsi mielenkiintoiseksi veistäjäksi myös Robert

Jacobsenin (s. 1912), jonka graniitti- ja marmoriveistosten plastilliset, koukeroiset muodot ilmesivät arkaaisuutta ja alitajunnallisuutta.²³

Toukokuussa 1947 saatiin Helsingin Taidehalliin pienehkö Ranskan nykytaidetta -näyttely,²⁴ jossa kuvanveistosta oli edustettuna muun muassa abstraktismi.²⁵ Tukholmassa pidettiin samana vuonna ensimmäinen Pohjoismaiden Taideliiton näyttely, jossa Mikko Hovilla oli esillä puuveistokset *Pienten suojelija* ja *Hartaushetki* ja pronssifiguuri *Ajattelija*. Suomalaisista kuvanveistäjistä olivat mukana Gunnar Finne, Oskari Jauhiainen, Lauri Leppänen, Ben Renvall, Essi Renvall, Viljo Savikurki, Sakari Tohka, Aimo Tukiainen ja Carl Wilhelms.

Tammikuussa 1948 Suomen Kuvanveistäjäliitto järjesti näyttelyn kahdeksan vuoden tauon jälkeen, minkä vuoksi sillä oli tavallista suurempi merkitys.²⁶ Edvard Richter totesi näyttelyn maltillisuudesta: "Pysyviin arvoihin tähtäävä kuvanveisto on Suomessa uskollisesti noudattanut perinteitään, jotka pohjautuvat milloin antiikkiin, milloin renessanssiin tai uudempaan realistiskoristeelliseen ranskalaisuuteen".²⁷ E.J. Vehmas arvioi nuorempien veistäjien saaneen vaikutteita Gunnar Finnen pelkistetystä realismista. Esimerkiksi Sakari Tohkan maalauksellinen tyyli oli vaihtumassa plastillisen lujaan muotokieleen.²⁸ Tohkan pienoiveistoksissa ei ollut kuitenkaan laatukuvamaisuutta kuten Finnen rytmikkään iloisissa naisfiguureissa.²⁹

Mikko Hovi osallistui Kuvanveistäjäliiton vuoden 1948 näyttelyyn viidellä teoksella. Kokoelmaan kuuluivat graniittiveistokset *Rannalla* ja *Ruokailuhetki*, pronssiveistos *Ahmatti*, puuveistos *Hartaushetki* ja kipsiluonnos *Suunnitelmia*. Näyttelyarvostelussaan E.J. Vehmas piti aidoksi primitivistiksi luonnehtimaansa Mikko Hovia vanhemman kuvanveistäjäpolven mielenkiintoisimpana edustajana Carl Wilhelmsin ohella. E. Richter kuvaili Hovia mitä kekseliäämmäksi kansanomaiseksi kyvyksi. *Suunnitelmia*-kipsiveistoksessa, jonka motiivina on sylkkäin istuva figuuripari, hän arvioi olevan vapaasti muunneltua etruskilaisen

hautaveistoksen vaikutelmaa. Richter huomioi Hovin parodioineen egyptiläistä tyyliä *Ruokailuhetki*- ja *Rannalla*-veistoksissa, joita hän luonnehti kauniisti graniittiin toteutetuiksi.³⁰

Mikko Hovin veistoksissa näkyy vanhojen kulttuurien vaikutus kuten myöskin Taideteollisessa keskuskoulussa opiskelleen Carl Wilhelmsin figuureissa. Sama kiinnostus on olennaista kansainväliselle modernismille, jota esimerkiksi tanskalaiset edustivat vuoden 1947 näyttelyssään Taidehallissa. Hovi lienee saanut innoitusta sen tuomista vaikutteista, sillä hänen näkemyksensä olivat ainakin osittain samansuuntaisia seuraavan vuoden Kuvanveistäjäliiton näyttelyssä. Kuvailen, vertaan ja etsin mahdollisia kehityslinjoja näyttelyssä olleista veistoksista *Ruokailuhetki*, *Rannalla* ja *Hartaushetki*.

3.1 *Ruokailuhetki*

Näyttelyluettelolähteiden mukaan Hovi on toteuttanut *Ruokailuhetki*-veistoksen sekä graniittiin että pronssiin, joista edellinen materiaalitoteutus on varhaisempi. Mustaa graniittia oleva veistos oli Kuvanveistäjäliiton vuoden 1948 ja Pohjoismaiden taideliiton vuoden 1949 näyttelyiden lisäksi Hovin yksityisnäyttelyssä vuonna 1953. Graniittiveistoksesta on käytetty myös nimiä *Syömäpuuhissa*³¹, *Aterioitsija*^{32,33} ja *Ateria*³⁴. Sen sijaan pronssiveistos *Ruokailu* mainitaan Pohjoismaiden taideliiton näyttelyluettelossa Oslossa 1953, Suomen taiteen vuosikirjassa 1953-54³⁵, Marja-Liisa Vartion elämäkertateoksessa Mikko Hovi³⁶ ja Galleria Fenestrassa vuonna 1965 pidetyn muistonäyttelyn teosluettelossa.

Kuva 22.

Kuva 23.

Näkemättä veistosta olen joutunut käyttämään kuvälähteenäni edellä mainittujen artikkeleiden kolmea mustavalkoista julkaisukuvaa, joissa kahdessa on maininta graniitti- ja yhdessä pronssiveistoksesta. Edvard Richter tulkitsi veistoksessa

olevan egyptiläisen kirjuriveistostyyppin asennon ja muotokielen vaikutusta. Kirjoitusvälineiden sijasta poikafiguurilla on sylissänsä kulho. Oikea käsivarsi on noussut ylös vaakasuoraan suun eteen ja vasen kyynärpäältä taipunut pitää kiinni ruoka-astian reunasta. Tukevat paksunilkkaiset jalat ovat risti-istunnassa neliömäisen jalustan päällä. Graniittiveistos on kuvattu hieman sivusuunnasta, minkä vuoksi vartalon vasemman sivun ja koukistuneen käsivarren väliin jäävä kolmiomainen tila on huomattavasti pienempi kuin suoraan edestä kuvatussa pronssifiguurissa. Graniittiveistoksen molemmat käsivarret ovat myös plastisemmin pyöristetyt kuin pronssiveistoksessa. Muita eroja veistoksissa ei ole.

Verrattuna istuva-aiheiseen *Tuulastaja*-poikafiguuriin on *Ruokailuhetken* kompositio suljetumpi. Figuurin liikevoimat suuntautuvat kohti keskipistettä toisin kuin avoimessa *Tuulastajassa*. Vasemman käden ja kyljen rajaama kolmiomainen tila korostaa komposition rakenteellisuutta ja liikkeen hallittua tasapainoa. Pään pelkistetyssä muodossa ja keskittyneessä ilmeessä on yhteneväisyyttä Wäinö Aaltosen 1920-luvun vaihteen egyptiläisvaikutteiseen Graniittipoika-veistokseen.

3.2 *Rannalla ja Uinuvat immet*

Kuva 24.

Ruokailuhetki-veistoksen lisäksi egyptiläinen vaikutus näkyy punagraniittisessa *Rannalla*-figuurissa, jossa on signeeraus M. Hovi -48. Symmetrisesti aksentoituva veistos kuvaa pyöreällä jalustalla keinuvassa asennossa istuvaa tyttöä. Polvet ovat koukussa rinnan päällä, jalkaterät jännittyvät jalustan reunan yli ja kädet nojaavat niskan takana. Egyptiläinen vaikutelma syntyy kivien yhtenäisestä käsittelytavasta; pyöreät massiiviset volyymit kasvavat materiaalista selvärajaisesti.

Kuva 25. Punagraniittiveistoksen lähtökohdat saattavat olla Hovin ensimmäisessä marmoriveistoksessa *Uinuvat immet* vuodelta 1941, joka oli esillä Hovin yksityisnäyttelyssä Taiteilijain Salongissa vuonna 1942. Fajanssiversio vastaa valokuvan perusteella marmoriveistosta, jossa on kuvattu kaksi alaspäin loivenevalla jalustalla istuvaa tyttöä. Katsojasta päin oikean puoleinen korkeampi hahmo istuu aavistuksen kiertyneenä, ja vasemman puoleisella on jalat osittain päällekkäin. Molempien figuurien kädet lepäävät pään päällä. Kompositio on kolmiomainen muistuttaen enemmän *Hälytys*-veistoksen sommitelmaa kuin aiheeltaan samankaltaista mutta muotokieleltään pyöreämpivolyymista *Rannalla*-figuuria.

Kuva 26. *Uinuvat immet* -veistoksen muotokieli on maillolmaisena pelkistetty, figuurit ovat pyöristetyn reheviä ja paksuniikkaisia. Aristide Maillolin vaikutus näkyy myös kipsiveistoksessa *Uiva tyttö*, joka kuvaa veden kuohuja ilmentävällä jalustalla istuvaa tyttöä. Toisin kuin *Rannalla* tai *Uinuvat immet* -veistoksessa figuurin jalkojen ja käsien asento on avonainen raajojen ottaessa tukea sivuilta. Vartalo nojaa hieman taaksepäin ja pää kurottautuu eteen kuten *Rannalla*-veistoksessa. Yhteneväisyyttä on myös symmetrisyyttä lähenevässä sommittelussa.

Vertaan Hovin *Rannalla*-graniittiveistosta Carl Wilhelmsin pyöreämuotoisiin naisfiguureihin, jotka olivat mukana Kuvanveistäjäliiton vuoden 1948 näyttelyssä. Vuoden 1945 pronssiveistosten Susanna, Mietteissä ja Aamupuuha tyylipiirteitä ovat sisältäpäin kasvava volyyymi, teräväräinen ääriviiva ja kiiltäväksi hiottu pronssipinta. Christina Cleve on verrannut Wilhelmsin lähes monumentaaliselta vaikuttavia pienoiveistoksia buddhalaiseen ja egyptiläiseen kuvanveistotaiteeseen.³⁷ Unto Pusan mukaan Buddha-veistosten ja faraofiguurien suurpiirteisyys oli tulosta yksityiskohtien elimellisestä yhteenliittymisestä kokonaisuuteen.³⁸

Wilhelmsin veistoksissa vaatetuksen laskokset piirtyvät selkeästi plastiseen muotokieleen. Sen sijaan Hovin alastomassa lähes symmetrisessä *Rannalla*-figuurissa ei ole dekoratiivisia yksityiskohtia eikä niissä ole siten havaittavissa taideteollisen taustan vaikutusta kuten Wilhelmsin veistoksissa. Hovin egyptiläisvaikutteisissa graniittifiguureissa motiivien leikillisuus yhdistyy arkaaiseen muotoon ja materiaaliin. Hän on tulkinnut ajallisesti kaukana olevat aiheet lapsuuden kautta kuten monet naivistit.

Kuva 27.
Kuva 28.

Rannalla-veistoksen tiivis sommittelurakenne on saattanut vaikuttaa Hovin *Juorukello*-pronssiveistokseen. Eteenpäin kumartunutta polvillaan istuvaa eukkoa esittävä humoristinen figuuri on kuitenkin muotokieleltään kulmikkaampi ja asento on avonaisempi. Kädet ovat vartalon sivuilla ja pää on suhteellisesti pienempi kuin *Rannalla*-veistoksen tyttöfiguurissa. *Juorukello* oli esillä Taideakatemian kolmivuotisnäyttelyssä vuonna 1950, josta se ostettiin valtion taidekokoelmiin.

3.3 *Hartaushetki*

Kuvanveistäjäliiton vuoden 1948 näyttelyssä Hovin egyptiläishenkistä kokoelmaa täydensi puuveistos *Hartaushetki*. E.J. Vehmas kirjoitti arvostelussaan Uusi Suomi -lehdessä: "Hänen ihmisensä osaavat syödä maiskuttaa himokkaasti, mutta he osaavat myös tuntea sellaista enkelien hellyyttä, mitä näkee *Hartaushetki* -puuveistoksen miesfiguurin liikkeessä ja ilmeessä. Heissä on sitä tunteen vilpittömyyttä mikä on taiteen tunnusmerkki".³⁹ Joudun arvioimaan veistosta julkaisukuvan perusteella. Näkemäni fajanssiversio eroaa puuveistoksesta materiaaliltaan ja pintastruktuuriltaan, mutta veistosten muotokieli ja kompositio vastaavat toisiaan. Fajanssiveistoksen valkoinen tinalasite on säröillyt ja rosainen, mikä antaa toisenlaisen vaikutelman kuin sileä puupinta.

Kuva 30.

Hartaushetki-veistos kuvaa lempeän surumielistä vierekkäin seisovaa mies- ja naishahmoa. Miesfiguuri on ottanut askeleen eteenpäin, oikea käsi on taipunut vasemmalle puolelle rinnalle ja vasen käsivarsi tukee naisfiguuria selästä. Naisen suoralinjainen vyötäröstä alaspäin levenevä vaate on kontrastina miehen kontrapostoasennolle. Naisfiguurin kädet ovat rinnalla yhteenliitettynä rukousasennossa. Molempien päät ovat taipuneet toisiaan kohti, miehen alaviistoon vasemmalle ja naisen ylös oikealle. Figuuriparin väliin lantioiden kohdalle jää pieni kolmiomainen negatiivinen volyyymi, joka erottuu fajanssiveistoksessa selvästi.

Hartaushetken muotokielessä ja kompositiossa kuten Hovin muissakin vuoden 1948 Kuvanveistäjäliiton näyttelyn veistoksissa voi nähdä egyptiläisen taiteen vaikutelmia. Figuuriparin pyöristetyn kulmikkaita volyyymeja ja rytmiä voisi verrata hautafiguureihin kuten esimerkiksi kalkkikiviseen Kääpiö Senab perheineen - pienenveistokseen noin 2400 eKr. Korkeahkossa jalustassa, hahmojen sijoittelussa ja käsien asennoissa on yhteneväisyyttä *Hartaushetkeen*. Senab-figuurin istuva asento ja suhteet sivuavat myös Hovin *Ruokailuhetki*-veistoksen tyyliä.

Verrattaessa *Hartaushetki*-veistosta Hälytys-figuuripariin vuodelta 1940 voidaan havaita samankaltaisuutta hahmojen mittasuhteissa ja vaatetuksessa. Figuurien kompositio ja käsien asennot ovat toistensa peilikuvat. Puuveistoksen muotokieli on pronssiveistosta pelkistetympi ja pehmeämpi ilmentäen surumielistä sodan uhrauksista kertovaa tunnelmaa. Kuten *Hälytys*-figuurisommitelmasta teki Hovi *Hartaushetkestä* ainakin yhden varhaisemman luonnosversion ennen lopullista toteutusta.

Kuva 31.

Puu- ja fajanssiveistosta edeltänyt kipsiluonnos ei ole muotokieleltään eikä sommittelultaan yhtä tiivis ja pelkistetty. Yksityiskohtaisemman figuuriparin kompositio on avonaisempi miehen seisoessa haara-asennossa. Myös

figuuriparin vierekkäisten sivujen väliin jää negatiivinen volyyymi. Naisen kädet ja vaatetuksen laskokset ovat realistisemmat kuin lopullisessa versiossa.

Molempien hahmojen päät ovat kumartuneet eteenpäin katseiden kohdistuessa maahan eikä toisiinsa kuten *Hartaushetkessä*.

Kuva 32.
Kuva 33.

Hartaushetken tyylisiä ovat myös kaksi elonkorjuuaiheista lähes yhdenmukaista kipsiluonnosta. Figuuriparit eroavat *Hartaushetkestä* vain asennoiltaan ja attribuuteiltaan. Miesfiguurit kantavat kirvestä olallaan ja naisfiguurit pitelevät käsissään lyhdettä. Molemmissa luonnoksissa mieshahmon katse kohdistuu alas- ja naisen eteenpäin. Kahdesta muunnelmasta todennäköisesti myöhempi, muotokieleltään tiiviimpi ja kapeampi, on patinoitu vaaleanruskeaksi.

Kompositioiltaan *Elonkorjuu*-figuurit muistuttavat paitsi *Hartaushetki*-veistosta niin myös sen varhaisempaa kipsiluonnosta negatiivisine volyyymeineen.

Elonkorjuu-niminen puuveistos oli mukana Hovin yksityisnäyttelyssä jo vuonna 1942. Onni Okkonen arvosti veistoksen yksinkertaista plastillista ajatusta, harrasta rytmiiä ja täyteläistä muototunnetta.⁴⁰ Edellä kuvatut elonkorjuuaiheiset kipsifiguuriparit saattavat olla tämän puuveistoksen luonnoksia ja siten varhaisempia kuin vuoden 1948 Kuvanveistäjäliiton näyttelyssä ollut *Hartaushetki*-puuveistos.

Kuva 34.

Hertta Tirranen kirjoittaa Suomen taiteilijoita -teoksessa vuodelta 1950, että hartaan vakava puuveistos *Hartaushetki* muistuttaa sommittelultaan ja tunnelmaltaan Hovin ehdotusta Alfred Kordelinin muistomeriksi. Pronssiin valettavassa muistomerkkiluonnoksessa, joka symboloi Kordelinin mesenaattiluonnetta, on kuvattu nuorta naista hellävaroin tukeva miesfiguuri.⁴¹ Miehen asento on samanlainen kuin *Hartaushetkessä*. Naisen kädet eivät sen sijaan ole yhteenliitettynä rinnalla, vaan avoimesti vartalon sivuilla. Oikea käsi ojentuu miehen rinnan yli, josta tämä pitää kiinni.

Kuva 35.

Vastaava sommittelurakenne on patinoidussa kipsifiguuriparissa, joiden plastisissa vartaloissa on klassillista vaikutelmaa. Figuurien alastomuutta peittää diagonaalinen draperianauha, joka nousee naisen vasemmasta kädestä miehen lantiolle. Vaatteen uurrokset toistuvat vertikaalisesti miehen aaltoilevassa parrassa. Kipsiluonnos lienee edeltänyt muistomerkkiehdotusta ja saattaa olla ollut myös varhaisimpana innoituksena elonkorjuu- ja hartaushetkiaiheisille teoksille, koska Hovi ei tehnyt klassistisvaikutteisia veistoksia enää 1930-luvun jälkeen. Edellä mainittu luonnos voi kuitenkin olla tästä poikkeus.

3.4 *Hartaushetki II*

Kuva 36.

Kuva 37.

Hartaushetki-veistoksen lisäksi on olemassa toinen samanaiheinen ja -niminen puuveistos, jonka Marja-Liisa Vartio on ajoittanut vuoteen 1951.⁴²

Näyttelyluetteloissa ja -arvosteluissa ei ole mainintoja tämän nimisestä teoksesta tai kuvauksia siitä. Veistos on tummaksi patinoitua puuta ja se on varhaisempaa *Hartaushetkeä* huomattavasti pelkistetympi, tiiviimpi ja geometrisempi. Jalustalla toisissaan kiinni seisovien figuurien paikat ovat vaihtuneet ja asennoissa on tapahtunut muutoksia. Katsojasta katsottuna vasemmalla puolella seisovan naisfiguurin kädet ovat yhdessä alaslaskettuina muodostaen syliin matalan kolmiomaisen syvennyksen. Oikealla puolittain naishahmon takana oleva miesfiguuri pitää kiinni naisen suorasta käsivarresta rinnan korkeudelta. Miehen käsivarsi on taipunut suorakulmaisesti nousten kohti pyöristettyä hartiavolyyymia ja figuurien päiden rytmiä.

Hartaushetkessä näyttää toteutuvan Paul Cézannen modernistinen ajatus, jonka mukaan luontoa tulisi jäsentää pallon-, kartion- ja sylinterinmuotoisina kappaleina. Figuuriparin alaosat muodostuvat kahdesta toisissaan kiinni olevasta leveämmästä ja kapeammasta loivasti kapenevasta sylinteristä. Toisin kuin varhaisemmassa *Hartaushetkessä* hahmojen väliin ei jää negatiivista muotoa,

joka puhkaisi puuveistoksen yhtenäisen rakenteen. Lomittaisten figuurien ylävartalot ja päät ovat kiinni toisissaan, mikä luo lähes monumentaalisen kiinteän ja staattisen vaikutelman.

Hovin sisältäpäin kasvavan muodon löytymistä kuvaa Constantin Brancusin ajatus puhtaan muodon tiedostamisesta yksityiskohtien sijaan. Kansainvälisten primitivistien tavoin Mikko Hovin innoittajina olivat varhaiskausiensa taide ja keskiaikaiset puuveistokset, joiden tyylipiirteitä ja aiheita hän muunteli neljäkymmentäluvun teoksissaan. Hertta Tirronen vertasi vuonna 1950 Hovin kykyä yhdistää vakavia ja koomisia piirteitä keskiaikaiseen veistotyyliin.⁴³ Hovin ekspressiiviset motiivit kehittyivät neljäkymmentäluvun lopulla suhteita ja volyymeja pelkistäväksi muotokieleksi.

4. MODERNISOITUVAT VEISTOKSET 1950-LUVULLA

1950-luvun vaihteessa Mikko Hovin veistosten muotokieli pelkistyi edelleen ja muuttui tyyllittelevämmäksi. ”Kun minä veistan, niin minulla ei ole valmiita ideoita. Käsittelen savea, ehkä löydän muodon, josta lähdän. Mutta muodot muuttuvat koko ajan työn aikana. Ei voi sanoa työn alkaessa minkälainen on lopputulos”, on Mikko Hovi kuvaillut työskentelyprosessiaan.⁴⁴ Muotojen etsiminen näkyy esimerkiksi humoristisessa pronssiveistoksessa *Keskustelu* vuodelta 1953⁴⁵ ja vakavahenkisessä seisovaa figuuriparia esittävässä kulumikkaassa kipsiluonnoksessa, joissa on vuoden 1951 *Hartaushetki*-veistoksen vaikutelmaa.

Kuva 38.
Kuva 39.

Hovi on saattanut soveltaa puuveistoksen tiivistä kompositiota saveen ja edelleen kipsiin ja pronssiin hakien samalla geometrisempia ja rytmillisempiä muotoja. *Keskustelun* figuuripari on päinvastaisessa järjestyksessä kuin *Hartaushetkessä*. Nainen seisoo vasemmalla osittain miehen takana. Ilmeikäs pää nojaa miehen olkapäähän. Miesfiguurin kasvot ovat profiilissa kääntyneinä vasemmalle kuin kuiskaten taaempana seisovalle hahmolle. Vasen naisenpuoleinen käsi on koukussa rinnan yli toiselle olkapäälle muodostaen terävän kulman. Geometrista rytmiä lisäävät naisen kolmiomaiset rinnat ja hameen suorakulmaiset laskokset.

Kuva 40.

Pronssisen *Keskustelun* leikillisyyttä ei ole kulumikkaassa kipsifiguuriparissa, jossa nainen seisoo miehen edessä *Hartaushetki*-veistoksen tavoin. Keskusteluun verrattuna kipsiluonnoksen rakenne on suurpiirteisempi, ja siinä on vähemmän yksityiskohtia. Kubistisvaikutteisessa vertikaalisessa veistoksessa korostuu diagonaalisten linjojen sijaan figuurien hartioiden ja miehen päähineen tasopinnat.

Kuva 41. Vuodelta 1953 on myös pronssiveistos *Apinatyttö*, joka kuvaa apinaa vasemmalla olkapäällään kantavaa figuuria. Veistos on signeerattu merkinnällä M. Hovi -53. Humoristisuuden lisäksi figuurissa on samankaltaisia sommittelullisia piirteitä kuin *Keskustelussa*. Asento on vertikaalinen suorien sivujen ja geometrinen linjojen korostuessa. Veistosta edestäpäin tarkasteltaessa korostuu oikealle profiiliin kääntyneet kasvot ja samanpuoleinen käsivarsi, joka on koukistunut alaspäin jännitteiseksi kulmaksi. Käden ja vartalon sivun väliin jää kolmiomainen negatiivinen tila, jollainen on myös toisistaan erillään olevien jalkojen ja jalustan välillä. *Apinatyttö* rytmikka muodostuu suorista ja kulmikkaista rakenteista kuten *Keskustelu*, mutta siinä on lisäksi negatiivisten volyymien tuomaa keveyttä. Geometrisissa yksityiskohdissa pään linjoissa ja kolmiomaisissa rinnoissa ja eläväpintaisessa struktuurissa on myös vastaavuutta figuuriparin kanssa.

Kuva 42. Mikko Hovin 1950-luvun alun veistosten aihe oli usein kaksi figuuria. *Paluu saunasta* -nimisen tammipuuveistoksen vuodelta 1952⁴⁶ motiivi on hahmo, joka kantaa olallaan lasta. Figuurit ovat kiinni toisissaan volyymien lähes sulautuessa yhteen. Pienemmän figuurin käsivarsi ja pää nojaavat suuremman hahmon päälakeen. Suurempi tukee pienempää polvesta vasemmalla tyylitellyn lyhyellä käsivarrellaan. Oikea käsivarsi myötäilee pienemmän figuurin selän diagonaalista linjaa. Massiivinen muotokieli korostaa yhteensulautunutta vaikutelmaa.

Kuva 43. *Paluu saunasta* -figuuriparin peilikuvamaisessa kipsiluonnosmuunnelmassa lapsifiguuri erottuu selvemmin. Sylissä olevan hahmo on plastisempi verrattuna sitä pitelevään tyyliteltyyn vertikaaliseen figuuriin. Mikko Hovi työsti motiivia ja

muotokieltä abstraktimmaksi. Eräässä kipsiluonnoksessa kasvoton kubistinen figuuri kantaa olallaan pientä hahmoa, jolla on inhimilliset kasvonpiirteet. Kuvailen veistosta myöhemmin.

Puinen *Paluu saunasta* -veistos lienee sama teos kuin Pohjoismaiden Taideliiton näyttelyssä vuonna 1950 ollut *Avulias Aatu*. Hovilla oli samassa näyttelyssä toinenkin tammipuinen veistos *Ojennus*. Oletan, että kyseessä on Hämeenlinnan taidemuseon kokoelmissa oleva *Kuritus* -niminen puuveistos. Veistos ja sitä vastaava kipsiluonnos kuvaavat naista, joka on läimäyttämässä lasta polvellaan. Muotokieleltään pyöreävolyyminen naisfiguuri on tyylitellyn leveä ja pelkistetty. Lapsifiguuri on sen sijaan realistisempi ilmeikkäine kasvoineen. Naisfiguurin taakse ja sivullepäin taipunut pää, diagonaalisesti jännitteiset kädet ja massojen väliset negatiiviset volyymit lisäävät liikkeen ja tilan tuntua.

Mikko Hovilla oli vuoden 1950 näyttelyssä myös kaksi vanhempaa pronssiveistosta *Heiluvalla pohjalla* vuodelta 1942 ja *Äidin huolet* vuodelta 1944. Pohjoismaiden Taideliitto oli järjestänyt vuosinäyttelyjä vuodesta 1946 lähtien, joista edellä mainittu, järjestyksessä viides, pidettiin Helsingin Taidehallissa.⁴⁷ Suomalaisista kuvanveistäjistä oli mukana muun muassa Aimo Tukiainen uudentyylisellä pyöreään kubistisesti aksentoituvalla monumenttiteoksellaan *Tukinuittajat*.⁴⁸ Suomalaisista pienoisteidettä edustivat Mikko Hovin lisäksi muun muassa Carl Wilhelms ja Ben Renvall.

Kuvanveistotaiteen uudistumispyrkimykset näkyivät vuosikymmenen alussa jälleenrakentamisen aikana lähes kokonaan pienoistiteoksissa, sillä sankarihautamuistomerkkien ja julkisten monumenttien veistäminen ei rohkaissut erityiseen omaperäisyyteen.⁴⁹ E.J. Vehmaan mukaan suuret tilaukset ja runsas

muotokuvatuotanto olivat kuluttaneet voimia ja ehkäisseet vapaan itsenäisen työskentelyn ja jatkuvan uudistuksen.⁵⁰ Toisaalta työtilaisuudet saattoivat mahdollistaa taloudellisesti syventymisen vapaampiin taiteellisiin intresseihin.⁵¹ Mikko Hovin muotokuvatuotanto ei ole kuitenkaan laaja. Vaimonsa Helvin ja sukulaislastensa pronssimuotokuvien lisäksi hän veisti ainakin kirjailija Anja Vammelvuo muotokuvan puusta vuonna 1953. "Taata" F.E. Sillanpään rintakuvan hän toteutti graniittiin. Larin-Kyöstin monumentti valmistui Hämeenlinnaan vuonna 1962.

Viisikymmentäluvun taide perustui vahvasti jo maailmansotien välillä muodostuneille arvoille, jotka vastustivat modernismia ja kansainvälisyyttä.⁵² Myös taiteen ja jatkosodan jälkeisen politiikan vuorovaikutussuhde vaikutti avantgardististen suuntausten puuttumiseen⁵³ sitten Wäinö Aaltosen kaksikymmentäluvun kubismin. Suomalainen modernismi ilmeni naturalismista erkaantumisenä ilman voimakkaita keskieuropalaisia piirteitä. Aaltosen jälkeen Gunnar Finne, joka oli saanut koulutuksensa Hovin tavoin Taideteollisuus keskuskoulussa, toteutti pelkistettyjä ja kubisoituja muotoja kuten eläinaiheiden veistäjä Jussi Mäntynenkin myöhemmin viisikymmentäluvulla. E.J. Vehmas ja Onni Okkonen määrittivät vuosikymmenen alussa suomalaisen taiteen perustan olevan kansallisissa arvoissa, vaikka tärkeää oli myös menestyä kansainvälisessä kilpailussa.⁵⁴

Suomen kuvanveistäjäliiton vuoden 1954 julkaisussa uusi puhtaasti plastinen figuuriaihe määriteltiin niin subjektiivisesti ilmaisukykyiseksi kuin arvoltaan yleispäteväksikin. Uudistusilmiön innoittajaksi arvioitiin vanhempia ja nuorempia ulkomaisia esikuvia, kuvanveistäjien keskinäistä yhteyttä ja kilpailua. Pohjimmiltaan syynä "lienee kuitenkin jokin henkisten voimien kokoontuminen ja

uudistuminen mikä sitten kuvanveistossa näkyy harvinaisen selvänä." ⁵⁵

Kansainvälistymispyrkimyksiä edesauttoi Nykytaide-yhdistys, joka järjesti vuonna 1951 italialaisen ja ranskalaisen nykytaiteen näyttelyt Taidehalliin. Pariisilaista abstraktismia ⁵⁶ ja Maillolin, Laurensin ja Picasson veistoksia esiteltiin vuonna 1952 ja Henry Matissen maalauksia ja veistoksia vuonna 1954. ⁵⁷

Erityisesti italialainen modernismi vaikutti suomalaiseen veistotaiteeseen.

Taidehallissa oli esillä vuosina 1951 ja 1953 veistoksia muun muassa Giacomo Mánzulta ja Marino Marinilta, ⁵⁸ jolla oli lisäksi yksityisnäyttely Galerie Artekissa vuonna 1954. ⁵⁹ Suomalaisten veistäjien oli luontevaa soveltaa italialaisen modernismin periaatteita. Klassisen figuurin muunteleminen, tekniikan käsityömäinen hallitseminen ja maalauksellinen patinointi vaikuttivat erityisesti Ben Renvallin pienoistoroplastiikkaan. ⁶⁰ Renvall käytti ns. "potkupatinointia", joka saatiin potkimalla pronssiveistos irti muotistaan ja jättämällä valukuonaa veistoksen pintaan. Etruskilaisiksi nimitettyihin tyylipiirteisiin kuului maalauksellisen pintastruktuurin lisäksi arkaainen hymy, rytmikäs liike, sirous ja hoikkaniikkaisuus, joita muun muassa Kain Tapper ja Harry Kivijärvi toteuttivat nuoruudenaikaisissa teoksissaan. ⁶¹

Mikko Hovin tuotannossa ei ole suoria vaikutteita italialaisesta modernistisesta figuurityypistä. Hovi alkoi erkaantua klassismista jo kolmekymmentäluvulla eikä hän myöhemminkään seurannut uutta suuntausta, jonka lähtökohdat olivat suomalaisessa realismissa ja italialaisessa etruskilaisuudessa. Kuitenkin esimerkiksi Hovin *Jos nousisi* -nimisen sileästruktuurisen metallilasyyrisen keramiikkafiguurin muotokielessä yhdistyy realismi ja tyyllittely. Hahmon liikevaikutelma luo hetkellisen vaikutelman kuten monet italialaisvaikutteiset figuurit. Naisfiguurin ylös katsovat kasvot ja jalkaterät ovat pelkistetyt, mutta

muuten veistos on lähes realistinen kuten osittain tyylitelty *Ahmatti*-veistos kolmekymmentäluvun lopulta. Figuurin makaava taaksepäin nojaava asento ja kohoava vasen jalka luovat liikevaikutelman, että malli olisi joko nousemassa ylös tai laskeutumassa makuulle. Sakari Tohka kuvasi myös tätä hetkeä.

A. Krohn vertasi vuonna 1956 Suomen Taideakatemia kolmivuotisnäyttelyn arvostelussa Mikko Hovia ja Ben Renvallia keskenään. "Mikko Hovin kuvanveisto on monessa suhteessa tämän henkevän plastillisuuden vastakohta usein karheassa ja kulmikkaassa hahmottelussaan. Parhaimmillaan hän on muutamassa pienessä veistoksessaan, joissa ilmenee hänen rehevä elämäntuntonsa suurisuuntaisessa primitiivisessä muodossa."⁶² Hovin arkaaista tyyliä kuvailtiin "etruskilaiseksi" jo neljäkymmentäluvulla.⁶³ Sen sijaan italialainen modernistinen figuuri siroine ja maalauksellisine etruskilaispiirteineen ei ole ominaista hänen 1950-luvun tuotannolle.

4.1 Esikolumbiaanisen taiteen innoittamat graniittiveistokset

Vuonna 1952 Tukholmassa pidettiin laaja esikolumbiaanisen taiteen näyttely, josta yrityksistä huolimatta ei saatu osia lainaksi Helsinkiin. Vuoden 1953 alussa Taidehallissa järjestettiin kuitenkin pienimuotoisempi meksikolaista grafiikkaa ja Svenska Statens Etnografiska Museumin esineistöä esittelevä näyttely, jossa oli mukana tekstiilejä, keramiikkaa, valokuvia ja kirjallisuutta.⁶⁴ Esikolumbiaanisen taiteen innoittamana Mikko Hovi alkoi soveltaa vaikutelmiaan kuten oli tehnyt jo Henry Moore 1920-luvulla.⁶⁵ Joulukuussa 1953 Hovi piti yksityisnäyttelyn Suomen Taiteilijaseuran näyttelyhuoneistossa Taidehallissa. Pienoisveistosten ja muutaman suuremman kipsiluonnoksen lisäksi hänellä oli esillä kolme hieman kookkaampaa graniittiveistosta *Majesteetti*, *Maistraatti* ja *Aamuhartaus*.

Kuva 47.
Kuva 48.

Majesteetti-figuurin lähtökohtana lienee ollut sama maya- ja tolteekki-intiaanien Chac Mool -veistostyyppi, joka oli tehnyt vaikutuksen Henry Mooreen Pariisin Trocadero museossa vuonna 1925.⁶⁶ Tutkija Augustus Le Piongeon löysi veistoksen vuonna 1875 ja antoi sille mayakielisen nimen Chac Mool, Punainen käpälä, Tiikerikuningas.⁶⁷ Kalkkikivisten maalattujen Chac Mool -veistosten uskotaan esittävän mayojen sateenjumala Chacia.⁶⁸ Ihmishahmoisen Chac Mool -figuurin paikka on temppelin sisääntulon yhteydessä, jossa se makaa suorakulmaisella jalustalla puoli-istuvassa asennossa polvet koholla ja pää kääntyneenä katsojaa kohti. Kädet ovat sylissä vatsan päällä, jossa on oletettavasti uhritarjotin.⁶⁹

Mikko Hovin *Majesteetti*-figuuri makaa kyljellään jalat koukussa, jalkaterät lomittain. Vasen käsi nojaa pyöreään leukaan, ja oikea käsi tukee pään päällä olevaa korkeaa kolmisakaraista kruunua. Figuurin geometrisesti tyylitellyillä

kasvoilla viipyy tyytyväinen hymy. *Intiaaniveistoksen* pelkistetty muotokieli ja kulmikas päähine ovat vaikuttaneet *Majesteetin* käsien, pään ja kruunun geometrisuuteen. Graniittiveistos rakentuu kahdesta erilaisesta muotokielestä pyöreävolyymisestä lepäävästä alavartalosta ja lähes kubisoidusta kohoavasta yläosasta. Osat liittyvät orgaanisesti yhteen osittain pyöristettyjen ja osittain kulmikkaiden käsivarsien vaikutuksesta. Kokonaiskompositio on tiivis ja yhtenäinen. Takaa veistoksen sileästä pinnasta erottuu kruunu alustoineen; selkäpuolen yhtenäinen graniittipinta oli tyypillistä myös esikolumbiaanisille kivipatsaspylväille.

Kuten Henry Moorelle oli Mikko Hoville tärkeää Chac Mool -veistoksen muoto ja kompositio, ei sen edustama väkivaltainen sisältö. Henry Mooren viisi vuotta (1924-29) kestäneen esikolumbiaanisen kauden pääteoksena pidetään Lepäävää figuuria vuodelta 1929.⁷⁰ Moore muunsi veistoksen ankaran hahmon feminiiniseksi vartaloksi, josta välittyy ajatus luonnonvoimien muovaamasta maasta.⁷¹ Verrattaessa *Majesteetti*-veistosta Mooren tulkintaan voidaan havaita samankaltaisuutta kompositiossa. Molemmat figuurit lepäävät avonaisesti kyljellään polvet suuntautuneena katsojaa kohti, jalkaterät ovat lomittain ja oikea käsi kurottautuu pään taakse. *Majesteetti* parodioi muinaisen esikuvansa valtaa pitämällä kruunustaan kiinni. Mooren Lepäävällä figuurilla on geometrisesti tyylielty uloke korvan kohdalla. Muita muunneltuja Chac Moolin attribuutteja, kuten esimerkiksi uhritarjotinta, ei kummallakaan figuurilla ole.

Mikko Hovin veistos on rehevältä muotokieleltään lähempänä Henry Mooren veistosta kuin esikolumbiaanista tyyliä. Hän on saattanut olla kiinnostunut sekä tolteekkien Chac Mool -veistoksesta että Henry Mooren figuurista. Mikko Hovi on sanonut veistosideoittensa syntyvän paitsi alitajunnastaan ja aikaisemmista

töistään niin myös runsaasta taidekirjallisuudesta. “Mutta jos huomaa oman työn muistuttavan liikaa jotain tunnettua, vanhempaa työtä, niin tuo vieras on hiottava pois, että työ olisi oma työ.” ⁷²

Kuva 49.

Hovin lepäävän *Majesteetti*-figuurin vastaparina on istuva naispuolinen *Maistraatti*. Verrattuna *Majesteettiin* on sen muotokieli yhtenäisen pyöreävolyyminen ilman kulmikasta dekoratiivisuutta. Ilmeeltään *Maistraatti* on hilpeää *Majesteettia* totisempi: kädet ovat puuskassa leuan alla ja jalat erkanevat polvista alaspäin. Staattisen vaikutelman luo lähes symmetrinen kompositio. Pyöreissä volyymeissa, symmetrisyydessä ja kivenkäsittelyssä on samaa vaikutelmaa kuin egyptiläisvaikutteisessa punagraniittisessa *Rannalla*-veistoksessa vuodelta 1948.

Esikolumbiaaniset istuvat naisfiguurit ovat yleensä kyykkyasentoisia tai ne on esitetty jalat vasemmalle tai oikealle kääntyneinä. ⁷³ Zapoteekkien rituaaliurnien jumalattarilla on yleensä kädet rinnalla. ⁷⁴ *Maistraatti*-veistoksen innoittajina ovat saattaneet olla tunnetut monumentaaliset atlante-kiviveistokset, jotka esittävät tolteekki-sotureita. *Maistraatin* kasvonpiirteet, korkea päähine ja pyöreämuotoiset polvet muistuttavat pylväsmäisten monumenttien piirteitä, joihin kuuluu myös geometrisesti tyyliteltyjä yksityiskohtia kuten esimerkiksi rinnalla puuskassa olevat kädet. ⁷⁵ Pienemmässä Standaarinkantaja-veistostyypissä yhdistyy Chac Moolin kulmikas päähine ja atlantien käsien asento. ⁷⁶ Tolteekkien matalien kiviveistospylväiden mittasuhteet, muotokieli ja sileä materiaalinkäsittely ovat lähellä Hovin *Maistraatti*-figuurin tyylipiirteitä.

Sakari Saarikivi arvioi Mikko Hovin meksikolaisvaikutteiset veistokset hänen yksityisnäyttelynsä mielenkiintoisimmiksi ja jopa tyyliltään erikoisimmiksi, mitä

suomalaisessa siihenastisessa veistotaiteessa oli nähty. "Hovin 'meksikolaisuus' ei nimittäin ole vain sattumalta nähdyn esikuvan seuraamista. Siitä antaa hyvän todistuksen näyttelyssä oleva kolmas isokokoinen graniittityö *Aamuhartaus* -niminen karhuveistos. Sen tyyli on yhtä arkaisoivaa kuin jumalankuvienkin, mutta samalla siinä on selvä tunne kosketuksesta omaan taiteeseemme, nimenomaan kansalliseen romantiikkamme synnyttämään koristeveistäntään. Kaikki nämä elementit kasvavat Hovilla yhtenäiseksi tyyliksi." ⁷⁷

Myös E.J. Vehmas arvioi Mikko Hovin tuoneen jotakin uutta suomalaiseen graniitinkäsittelyyn. Hänen mielestään *Majesteetti*- ja *Maistraatti*-figuurit jäivät kuitenkin lähemmäksi koristeellista meksikolaista eksotismia. Varsin kypsää näkemystä edusti kuitenkin leikkisä ja lämpimän inhimillinen karhufiguuri *Aamuhartaus*. ⁷⁸ Ulkoilmaveistokseksi tarkoitettun kookkaamman *Leikkivät karhut* -graniittiveistoksen kipsiluonnos oli tyyliiltään realistisempi. E.J. Vehmaan mukaan molemmat karhuveistokset ilmensivät Mikko Hovin kypsää persoonallista muotokieltä.

Kuva 50.

Aamuhartaus on tyyliiltään geometrinen, lähes kubistisesti pelkistetty, vertikaalinen graniittiveistos. Se kuvaa seisovaa karhua, jonka eturaajat ovat inhimillisesti yhdessä syliinlaskettuina. Asento on samanlainen kuin *Hartaushetki*-puuveistoksen naisfiguurilla vuodelta 1951. Veistoksessa on geometrisia tasoja ja pystysuoria pintoja, joiden muoto on hieman kaartuva. Maistraatin tavoin symmetrinen figuuri rakentuu kolmesta osasta: kuutiomaisesta alaosasta, litteistä vertikaalisista eturaajoista ja kulmikkaasta päästä. Alaosa liittyy keskiosaan eteenpäin kaltevien lantiotasojen avulla, jotka reunustavat yhteenliittyneitä kypäliä. Käsivarsien kaartuva korkokuvamainen muoto toistuu kolmiomaisena syvennyksenä alaosassa ilmentäen jalkojen kaaria. Eturaajojen

välissä on vertikaalinen kourumuoto, jonka yläreunaan suorakulmainen kuono painautuu. Pään leveä alareuna seuraa horisontaalista hartialinjaa, ja osien väliin jää suorakulmainen syvennys. Päälaelta kaartuvat pyöreät korvat toistavat veistoksen symmetristä rytmiä.

Aamuhartaus-veistoksen aiheen ja komposition lähtökohdat eivät ole yhtä selkeästi esikolumbiaanisessa taiteessa kuten *Majesteetti*- ja *Maistraatti*-figuureissa. Intiaanesineistössä on kuitenkin runsaasti eläinaiheita, joita edustaa esimerkiksi taraskien Istuva kojootti -kiviveistos, joka esittää suurehkoa ihmismäisesti istuvaa eläintä. Hahmon eturaajat reunustavat pään sivuja, mikä luo sille mielteliään ilmeen. Paitsi inhimillisyydellään veistos muistuttaa *Aamuhartausta* tyylitellyllä muotokielellään ja symmetrisyydellään.⁷⁹ Hovin karhuveistoksessa kansallisromanttinen aihe yhdistyy kubistisvaikutteiseen muotokieleen. E.J. Vehmas tulkitsi veistoksessa olevan jotakin samanlaista mystistä alkuolemusta mitä oli nähty tanskalaisten modernistien näyttelyssä.

4.2 Massiivisvolyymiset pronssiveistokset

Mikko Hovin vuoden 1953 yksityisnäyttelyn arvostelussa E.J. Vehmas kiinnitti huomiota myös pienoiveistosten modernistisiin pyrkimyksiin. Mikko Hovin primitivistiseen näkemykseen oli tullut tietoista pyrkimystä sekä vanhaan luonnonkansojen taiteeseen että modernistisiin virtauksiin, jotka etsivät uudistusta alkukantaisuudesta. "Nuo virikkeet ovat kaikesta päättäen paljastaneet hänelle veistotaiteen loputtomat mahdollisuudet, niin että hän on saanut halun lähteä laajentamaan ja rikastamaan ilmaisuaan ja vapautua viimeistään sitovista kahleista, mikäli hänen välittömässä taiteessaan yleensä

niitä on ollut. Siitä on sitten puhjennut runsas, nopea tuotanto, joka on osoitus harvinaisesta elinvoimasta ja työinnosta." ⁸⁰

Kuva 51.

Mikko Hovi näyttää pyrkiineen muotokielessään samaan vapauteen, mikä oli ominaista hänen luovalle mielikuvitukselleen. Väljentyneet kompositio ja liike ilmenevät esimerkiksi *Eränkävijä*-pronssiveistoksessa. Figuuri kuvaa haara-asennossa seisovaa halonhakkaajaa, joka on kohottanut kirveen viistosti päänsä yläpuolelle tähystäen samalla vapaalla kädellään vasemmalle. Oikea suora jalka tasapainottaa vasemman käden ja jalan koukistunutta liikettä. Vinosti pään yläpuolelle kohoava kirves tuo sommitteluun diagonaalista jännitettä, joka toistuu vartalon vasemmalla puolella. Veistoksen osien rajaamat kulmikkaat aukot ja vasemman jalan alla oleva jalustan pieni koroke keventävät massiivisten volyyymien dynaamista kompositiota.

Kuva 52.

Eränkävijän tavoin pronssiveistoksen *Rumba* vuodelta 1952 volyyymit ovat plastisen kiinteät ja rakenne ja liike ovat hallitut. Veistos kuvaa istuvaa alastonta balalaikkaa soittavaa naista, joka näyttää laulavan riemukkaasti pää vinosti taaksepäin heitettynä. Pään asento johdattaa liikkeen soittamaan taipuneeseen käteen. Liike jatkuu kylkien suoraa linjaa pitkin jalkoihin, jotka ovat leveästi erillään. Sommittelurakenne, jossa korostuu figuurin jännittynyt käsivarsi ja voimakkaat jalat on ominaista myös edellä kuvatuille *Eränkävijä*- ja *Apinatyttö*-pronssseille.

Kuva 53.

Kuva 54.

Rumba-veistoksen muotokieli ja sommittelu ovat lähellä *Runsaudentarvi*-pronssiveistosta ja sen vastaavanlaista ruskealasisitteista keramiikkaluonnosta. Sekä *Rumba*- että *Runsaudentarvi*-veistoksissa massiivisvolyymisen naisfiguurin asento on leveästi istuva, ilmeikäs pää on kääntynyt sivusuuntaan ja

kädet pitelevät sylissä olevaa esinettä. *Runsaudensarven* figurilla on poimuttunut hame, jonka laskokset toistavat käden liikettä. Oikea suora käsivarsi on kurottautunut runsaudensarveen, jota vasen käsi tukee. Sarven muoto toistuu figurin hiuslaitteessa. *Apinatyttöön*, *Eränkävijään*, *Rumbaan* ja *Runsaudensarveen* kuuluu jokin esine, joka ilmaisee figurin suhdetta luontoon. Attribuutit jäsentyvät kokonaisuuteen kiinteästi, ja niiden muotoratkaisut ovat lähellä pääfiguurin volyymeja.

Rumban ja *Runsaudensarven* suorakulmaiset istuinjalustat rytmittävät veistosten rakenteellisuutta. *Apinatyttö-* ja *Eränkävijä-*pystyveistosten litteät jalustat korostavat vertikaalisuutta ja nousevaa liikettä. Pintastruktuuriltaan *Rumba-*figuuri on sileä ja tummaksi patinoitu. Istuinjalustassa näkyy muovailun jälki kuten vuotta myöhemmin tehdyssä *Apinatyttö-*veistoksessa. *Eränkävijä-* ja *Runsaudensarvi-*veistosten pronssipinta on myös lievästi epätasainen.

Kuva 55.

Rumban muotokielen massiivisuus, kiteytetty liike ja ilmeikkyys on ominaista myös *Kisaveikko-*pronssiveistokselle vuodelta 1952. Ennen Taidehallissa pidettyä yksityisnäyttelyä veistos oli esillä Pohjoismaiden Taideliiton näyttelyssä Osllossa 1953 nimellä *Löpare - Juoksija*. Mikko Hovi vangitsi veistokseen Helsingin olympiakisoissa näkemiensä tummaihoisten pikajuoksijoiden voiman ja vauhdin.⁸¹ Figuurin asento on lähes hyökkäävä. Kapeat käsivarret ovat puristautuneet terävästi kylkiä vasten. Voima keskittyy polvista koukistuneisiin massiivisiin jalkoihin, jotka kannattavat eteenpäin taipunutta ylävartaloa. Voimakas kaula liittyy virtaviivaiseen olkalinjaan ja ilmeikäs pää kurottautuu jalustan yli.

Vertaan veistoksen liikkeen ja voiman kuvausta Antti Louhison pronssifiguuriin nimeltä Heitto vuodelta 1951, joka kuvaa kahta painivaa hahmoa. Kuten Juoksijassa ovat heittäjäpojan jalkojen lihakset voimakkaat ja paksut. Asento on pysähtynyt ja taaksepäin kallistunut toisin kuin Kisaveikolla, jonka juoksuasento on eteenpäin taipunut. Molemmissa veistoksissa suhteet ja volyymit ovat tyylitellyt ilmentämään voimaa ja liikettä. Usein naivistiksi määritellyn Louhison teoksissa ei ole tyyliuunnalle ominaista yksityiskohtaisuutta vaan suurpiirteisyyttä,⁸² mikä on ominaista myös Mikko Hovin tuotannolle.

Kuva 56. Samanlainen jalkojen voimanponnistus kuin Juoksijassa on Hovin kipsifiguurissa, joka esittää lasta sylissään pitävää äitiä. Figuuri seisoo kaltevalla jalustalla jalat leveästi erillään. Polvet ovat koukistuneet ja pohkeet asettuneet vastakkain. Massiiviset raajat kannattavat figuurin kevyempää ylävartaloa ja käsivarsilla keinuva lasta.

Kuva 57. *Hovin Päälysmies*-nimisen massiivisvolyyminen pronssifiguurin motiivina on kapealla jalustalla jalat harallaan istuva käsiään reisiin jännittävä alaston mies. Kompositioltaan veistos on symmetrinen. Vartalon massat ovat paisuteltuja suhteessa pyöreään nuppimaiseen päähän, mikä luo lähes karikatyyrisen vaikutelman. *Päälysmies*-figuurin muotokieli ei ole yhtä kiinteä kuin *Juoksija*- ja *Rumba*-veistoksissa. Kädet ja jalat väliinjävine negatiivisine volyymeineen tuovat ilmavuutta ja tilantuntua veistoksen ympärille. Sommittelulle antaa elävyyttä pintastruktuurin muovailujäljet ja vartalon keskiviivan korostuminen.

Kuva 58. *Päälysmies*-veistoksella on yhtymäkohtia 1950-luvun puolivälissä syntyneeseen *Maistraatti*-pronssifiguuriin. Pontevasti pylväsjakkaralla istuvan lannevaatteisen naishahmon asento on lähes sama kuin *Päälysmiehessä*. Symmetriseen

sommitelmaan tuo eloa profiiliin oikealle kääntynyt pää ja vasemmalle rinnalle valuvat hiukset. *Maistraatin* voimakkaat kädet ja jalat ovat muotokieleltään tiiviimmät ja pintastruktuuriltaan sileämmät kuin *Päällismiehe*sä. Käsivarret ovat leveämmin auki ja väliin jäävät aukot tekevät tilaa hallitsevan vaikutelman. Geometrisen kulmikkaasti taipuneiden käsivarsien ja massiivisten pohkeiden vastakohtana on rinnan ja vatsan orgaanisemmat muodot. Humoristista vaikutelmaa luo suhteellisen pienen pään ja keijukaismaisten hiusten suhde hahmon valtaa ja voimaa uhkuvaan olemukseen.

Mikko Hovin edellä mainittujen veistosten yhteisiä tyylipiirteitä ovat tummaksi patinoitu pronssistruktuuri ja massiivinen tiivis muotokieli, joka korostaa lihasten voimaa ja jännitteisyyttä. Paksuraajaisten figuurien asennot ovat avonaiset. Jalat ovat harallaan ja kädet koukistuneina luoden tilavaikutelman veistosten sisälle ja ympärille. Liike suuntautuu käsien, jalkojen ja pään asennoilla vartalon yläosaan tai keskelle. Rakenteet hahmottuvat selkeästi, ja pintastruktuureissa näkyy kevyt muovailun jälki. Veistosten modernistiset piirteet yhdistyvät primitiiviseen ilmeikkyyteen, minkä vuoksi hahmojen humoristisuus on usein lähes karikatyyrimäistä liioittelevine suhteineen ja pelkistettyine muotokielineen.

4.3 Pronssiset naisfiguurit

Massiivisten tilaa, liikettä ja humoristisuutta ilmentävien figuurien rinnalla Mikko Hovi teki 1950-luvun puolivälissä toisentyyppisiä naisfiguureja. Näiden veistosten yhteisinä piirteinä ovat selkeärakenteiset volyymit ja kompositiot, joissa liikevoimat suuntautuvat ylös- ja sisäänpäin. Figuurit istuvat jalustoillaan tai seisovat. Kädet ovat kiinteästi joko pään ympärillä tai nousevat sen yläpuolelle

peittäen kasvoja. Veistosten nimet, kuten *Toiveita*, *Ennustaja*, *Unennäkö*, *Havaintoja* ja *Tanssi*, kertovat spirituaalisista merkityksistä. Kuvailen ja vertaan neljää näkemääni veistosta keskenään. Etsin mahdollisia kehityslinjoja ja vaikutteita.

Kuva 59.
Kuva 60.

Toiveita-niminen veistos kuvaa puettua tyttöä, joka istuu pylväsmäisellä jalustalla. Tyyliteltyt pyöreävolyymiset käsivarret ovat taipuneet kulmikkaasti kookkaan pään ympärille ja jalat riippuvat löyhässä risti-istunnassa, mistä syystä kokonaisuutensa ääriä piirtävät siksak -kuviomaisesti. Symmetrian rikkoo hieman vasemmalle kääntynyt pää, jalkojen asento ja lyhyt hame toispuolisesti kaltevine pintoineen ja uurroksineen. Figuurin tiiviisti pään ympärille kiertyneet käsivarret ja istuva asento saattavat olla lähtöisin *Uinuvat immet* -veistoksen sommittelusta vuodelta 1941. Aihe, jossa istuvan figuurin kädet ovat niskan takana toteutuu myös graniittiveistoksessa *Rannalla* vuodelta 1948.

Kuva 61.

Hovi teki kaksi *Toiveita*-veistoksen tapaista kipsimuunnelmaa. Ensimmäisen figuuriluonnoksen kädet ja pää ovat lähes samanlaiset kuin pronssiveistoksessa. Asento on kuitenkin seisova ja ristikkäiset jalat luovat hypähtelevän vaikutelman. Volyymeiltaan kipsiluonnos on pyöreämpi ja orgaanisempi kuin kulmikkaan tiivis

Kuva 62.

Toiveita. Toinen kipsiluonnos on kubistisesti tyylitelty. Pyöreät ja kulmikkaat pystyt ja tasapintaiset rakenteet vaihtelevat veistoksen sommittelussa. Kädet ovat kaartuneet pyöreästi vasemmalle kääntyneiden profiilikasvojen ympärille. Hahmo istuu vasen kulmikas jalka viistosti edessä. Figuurin vartalo on osa jalustaa, jonka korkeus on puolet veistoksen kokonaiskorkeudesta. Istuinta kiertää diagonaalinen tyylitelty draperianauha, joka on osa hahmon taaempaa jalkaa.

Kuva 63.

Havaintoja-niminen pronssifiguuri istuu samantapaisella litteän suorakulmaisella jalustalla kuin *Rumba*-veistos. Jalat ovat erillään ja laskeutuvat polvista

koukistuneina jalustalle. Ylempänä olevan oikean jalan alla on pieni kuutio. Kiinteävolyymisten jalkojen sivut ovat litteähköt korostaen vertikaalisuutta. Keskivartalon kartiomainen tiivis muoto kapenee kaulaksi ja pääksi. Ylöspäin katsovia kasvoja reunustaa kyynärpäistä taaksepäin taipuneet käsivarret. Suu on ihmettelevän pyöreä ja kädet varjostavat silmiä kuin tähystääkseen.

Verrattuna kulmikkaasti sommiteltuun *Toiveita*-veistokseen *Havaintoja*-figuuri on pelkistettyine volyymeineen suoralinjaisempi ja liikevaikutelmaltaan kohoavampi. Veistoksen pintastrukturissa näkyy lievästi muovailun jälki. Pronssipinta on kiillotettu, mutta jalusta on kontrastisesti karheampi. Vertaan *Havaintoja*-veistosta sitä kompositioltaan muistuttavaan realistiseen ruskeaksi patinoituun kipsiluonnokseen. Molemmissa veistoksissa jalkojen asennot istuinjalustoineen ovat lähes yhdenmukaiset, mutta realistisessa luonnoksessa vartalon liike suuntautuu viistosti ylävasemmalle. Myös päätä reunustavien käsivarsien kulmat nousevat korkeammalle kuin pronssifiguurissa. Hovi on saattanut kokeilla luonnoksessa italialaisvaikutteisen modernistisen figuurityypin muotokieltä ja siroa liikevaikutelmaa yhdistäen piirteet *Havaintoja*-veistoksen tyyliin kompositioon ja motiiviin.

Kuva 64.
Kuva 65.

Ennustaja-pronssiveistoksen aihe on pylväsjalustalla istuva naisfiguuri, joka eroaa edellä mainituista veistoksista käsien asennolla. Yhdessä olevat käsivarret nousevat edestä viistosti ylös peittäen profiilipään. Kämmenet ylettyvät ranteista pääläen yli, ja niiden muodostama kulma muistuttaa tanssin nopeaa liikettä. Figuurin muotokieli ja asento ovat lähellä edellä kuvattua *Havaintoja*-veistosta. Kompositio on vielä kartiomaisempi ja ylöspäin suuntautuva liike vauhdikkaampi. *Ennustaja*-pronssin tummaksi patinoitu kipsiluonnos ei eroa lopullisesta veistoksesta, ainoastaan ranneliike korostuu vaaleampana pintana.

Kuva 66.
Kuva 67.

Myös *Tanssi*-figuurin kipsiluonnos vastaa muotokieleltään pronssiveistosta, jonka aihe on pyöreällä jalustalla itämaisesti tanssiva nainen. Tanssijatar

kurkistaa oikealle ylösnostettujen käsivarsiensa takaa. Pään ja käsien asennot ovat lähes samat kuin *Ennustaja*-figuurissa. Vartalon lieriömäinen keskiosa yhdistyy pyöreään lantioon amforamaisesti. Käsivarsien nousevan liikkeen vastavoimana on jalkojen välistä jalustalle laskeutuva draperianauha, joka peittää oikean jalan. Edessä oleva vasen jalka vaatteen alta pilkottavine varpaineen luo ylöspäin hypähtelevän vaikutelman, vaikka asento ei olekaan kontrapostoinen. *Tanssi*-aiheisen pronssiveistoksen lähtökohtiin lienee vaikuttanut Hovin keramiikkaveistos *Huivityttö* kolmekymmentäluvulta.

Mikko Hovin 1950-luvun puolivälin naisaiheisten pronssifiguurien yhdistävinä tekijöinä on istuva tai seisova asento ja tiiviisti pään sivuille tai eteen kohoavat käsivarret. Vertikaalinen kompositio ylöspäin kohoavine linjoinen, pyöreävolyyminen pelkistetty muotokieli ja sileä pintastrukturi ovat myös yhteisiä tyylipiirteitä. Pronssiveistosten lisäksi on säilynyt kipsiluonnoksia, joita vertailemalla olen havainnut Mikko Hovin työstäneen tätä aihepiiriä todennäköisesti jo 1920 - 1930-luvulta lähtien. Luonnosten tyyli vaihtelevat klassistisen ihannoivasta vaateetusta figurista ja realistisesta tutkielmasta modernistisiin ja ekspressiivisiin muunnelmiin, joista lähes abstraktiset lienevät nuorimpia. Tarkastelen seuraavaksi viittä luonnosta.

Kuva 68.
Kuva 69.

Pronssi- ja kipsifiguurien kompositiorakenne saattaa olla lähtöisin kahdesta klassisoivasta veistoksesta, jotka kuvaavat seisovaa vaateetettua naista pitelemässä palloa käsissään päänsä yläpuolella. Kädet ovat viistosti yhdessä ja kasvot näkyvät kokonaan tai osittain niiden takaa kuten *Ennustaja*- ja *Tanssi*-figuureissa. Klassisoiva olympiahenkinen aihe saattaa liittyä Hovin palkinto- ja mitalituotantoon. Myöhemmissä luonnoksissa, joissa figuuri peittää kasvojaan käsillään, ei ole enää esineattribuuttia ja muotokieli on muuttunut joko realistiseksi alastontutkielmaksi tai pelkistetyksi tyyliksi.

Kuva 70.

Kuva 71. Istuva tyttö -aiheisessa pienessä kipsiluonnoksessa figuurin kaula on venytetty pitkäksi. Hieman koukistuneet käsivarret nousevat pään yläpuolelle, mutta *Ennustaja-* ja *Tanssi-*pronssifiguurien mukainen käsien ranneliike puuttuu. Kipsiluonnos jää plastisesti löysäksi pronssifiguureihin verrattuna.

Kuva 72. Vaaleanruskeaksi patinoitu seisovaa tyttöä kuvaava kipsiluonnos on muotokieleltään selkeän tyyllitelty paksuine raajoineen ja tasaisine pintoineen. Kompositio muistuttaa tiimalasimuotoa, jossa keskikohta on kapeampi massojen sijoittuessa veistoksen ylä- ja alaosaan. Yhteenliittyneet käsivarret peittävät pään edestä. Lyhyiden jalkojen ja jalustan väliin jää kolmiomainen negatiivinen volyymi, joka on vastapainona käsien massiivisuudelle.

Toinen vaaleanruskeaksi patinoitu, edellistä pienempi, kipsiluonnos on istuva-aiheinen. Figuurin kädet nousevat viistosti kasvojen eteen ja jalkojen yhtenäisen pinta taipuu alavasemmalle muodostaen diagonaalisen jännitteen istuinjalustan kanssa. Luonnoksen muotokieli on tiivis ja pelkistetty. Lähes abstraktinen rakenne on kipsiluonnoksessa, jossa istuva figuuri peittää kasvonsa suoraan edestä ilman käsien viistosti kiertyvää liikettä. Yläraajat ovat litteäksi veistetyt, kulmikas vatsa kohoaa kaltevasti koveran navan sivuilta ja hieman pyöristettyjen jalkojen väliin jää kovera uurros, joka ulottuu jalustalle asti.

Kuva 74. *Toivova*-pronssiveistos vuodelta 1957 kuvaa hymyilevää poikaa, joka istuu kapealla jalustajakkaralla kiertyneessä asennossa. Yhdeltä suunnalta tarkasteltuna harallaan olevat jalat ja kädet näkyvät sivulta, vartalo edestä ja pää oikealle taipuneena. Käsivarret eivät peitä kasvoja kuten edellä kuvatuissa pronssiveistoksissa ja kipsiluonnoksissa, vaan ne ojentuvat vasemmalle ja nousevat viistosti kyynärpäistä ylöspäin. Rytmikäs figuuri on saattanut saada vaikutteita edellä kuvatuista pronssiveistoksista ja kipsiluonnoksista. Vuodelta

Kuva 75. 1957 oleva Voimistelu-kipsiveistos muistuttaa *Toivova-figuuria*. Luonnoksen ojentuneiden käsivarsien ja jalkojen kompositio on tiiviimpi ja muotokieli tyyllitellympi. Tasapainottelevan liikkeen vaikutelmaa voimistää veistoksen

kokonaiskorkeudesta yksi kolmasosa korkea kuutiojalusta, johon pylväsmäinen istuinosa liittyy.

4.4 Surrealistiset figuurit

Tuotteliaan Mikko Hovin kolmas hallitseva teema viisikymmentäluvulla on naivistisen surrealistiset naisfiguurit. Veistosten nimet kuten *Heinäsiirkka*, *Sudenkorento* ja *Ankerias* kertovat muodonmuutoksista, joissa figuurit alkavat venytetyltä muotokieleltään ja kompositioltaan muistuttaa jotakin eläinhahmoa. Naivistiseen taiteeseen liittyy usein huumoria, fantasiaa ja groteskeja piirteitä, niin että monia naivisteja pidetään usein myös surrealisteinä.

Symmetria, rytmikka, toisto ja usein tarkoituksellinen naivismi ovat tunnusomaisia primitiiviselle taiteelle. Ideaalisen realismin lisäksi tunnetaan toinen äärisuuntaus, jossa ihmisen ja eläimen piirteitä on yhdistetty keskenään ja kehitelty omaperäisiä muotoja.⁸³ Primitiivinen taide mielletään usein luonnonkansojen taiteeksi, mutta siihen on luettu myös esihistoriallisen ajan ja korkeakulttuurien taiteet valtiojärjestelmän kehittymisen jälkeenkkin. Egyptin taiteessa jumalat kuvattiin usein osittain tai kokonaan eläinhahmoisina kuten esimerkiksi auringonjumala Horus haukkapäisenä ja ihmisen sielu ihmispäisenä Ba-lintuna. Sen sijaan lintupäiset ihmiset olivat tavallisia esihistoriallisissa kalliopiiroksissa.⁸⁴

Intialaiset kuvanveistäjät ovat perinteisesti assosioineet ihmiskehon muotoja eläin- ja kasvikunnan muotoihin.⁸⁵ Anekdootti Auguste Rodinista kertoo kuvanveistäjän verranneen naisvartalon volyymeja hyönteisten, lintujen ja kalojen muotoihin.⁸⁶ Ranskalainen kuvanveistäjä Germaine Richier (1904-1959) kuvasi 1940-luvulta lähtien ihmisten ja hyönteisten sekamuotoja, jotka olivat giacomettivaikutteisesti korkeita ja kapeita. Ahdistusta kuvaavien

veistosten, kuten esimerkiksi Rukoilijasirkka-pronssifiguurin, lisäksi hän teki joitakin humoristisiksi tulkittuja teoksia.⁸⁷

Kuva 77.

Mikko Hovilla oli vuonna 1952 näytteillä *Sudenkorento*-niminen pronssiveistos, jota Jaakko Puokka kuvaili oudosti venytetyksi, mutta moitteettomaksi vartalohahmoksi. Hän arvioi veistoksen heijastavan veistäjän yksilöllistä kehityskulmaa ja henkilökohtaista "etruskilaisuutta". *Sudenkorento*-veistos mainitaan useissa lähteissä^{88,89} nimellä *Heinäsiirkka*. Sen lisäksi veistoksen muotokieli ja asento viittaavat Hovin myöhempään *Heinäsiirkka*-veistokseen. Käytän figurista nimeä *Heinäsiirkka*.

Heinäsiirkka vuodelta 1952 kuvaa makaavaa tyttöä, joka on muotokieleltään suoralinjaisen tyyliä ja suhteiltaan venytetty. Pitkä selkä on ilmassa ja lantiota tukee koroke, joka on osa figurin alla olevaa jalustaa. Kädet ovat taipuneet kyynärpäistään jalustalle muodostaen suoran kulman veistoksen sisälle. Myös vasen jalka rajaa lähes neliömäisen tilan polvesta taipuneen jalan, alustalle laskeutuvan jalkaterän ja jalustan välille. Kohtisuoraan nousevan oikean jalan sääri on kääntynyt vasemman polven päälle. Figurin eteen- ja ylöspäin suuntautuva liike korostaa tilaa ja negatiivisten volyyymien kulmikkuutta. Koholla oleva pää pitkine hiuksineen on realistisempi kuin figurin muu suhteiltaan venytetty ja tyyliä olemus. Jalustan keskeltä kohoava orgaanisempi muoto toisaalta seuraa ja toisaalta luo vastakohtaisuutta figurin tiukalle ääriä ja tyyliä muotokielelle.

Verrattaessa *Heinäsiirkka*-veistosta Kauko Räsänen viisikymmentäluvun pienoistoriikkaan voidaan havaita yhteisiä piirteitä. Räsänen tutki 1950-luvun alun tuotannossaan liikunnallisia aiheita ja rytmillisiä rakennesommitteita.⁹⁰ Hänen Toistuvat kulmat -veistoksessaan vuodelta 1950 figurin kädet ja jalat muodostavat suoraa kulmia ja palkkimaisesti tyyliä volyymeja. Vuodelta 1953

oleva På Tvären -figuuri makaa selällään lantion alla olevan jalustan varassa. Asento ja muotokieli ovat melko lähellä Mikko Hovin *Heinäsiirkka*-veistosta.⁹¹

Kuva 78.

Oletan, että Hovin kaksi mustalasisitteistä signeeraamatonta keramiikkaifiguuria ovat Heinäsiirkka-veistosta varhaisempia. Figuurien aiheena on jännitteisissä asennoissa selällään makaava nais- ja mieshahmo. Jalustan korokkeella lepäävän naisfiguurin asento on samanlainen kuin *Heinäsiirkka*-figuurilla lukuun ottamatta vasenta käsivartta, joka on kääntynyt niskan taakse. Tyylliteltyyn ja venytettyyn *Heinäsiirkkaan* verrattuna patinoitu kipsifiguuri on muotokieleltään realistisempi.

Figuurin asento ja plastisuus tuovat mieleen Henry Matissen lepäävät alastonfiguurit 1920-luvun lopulta. Matisse käytti veistoksissaan jännitteisiä asentoja, kuten esimerkiksi käsiä pään takana, antaakseen figuurille tasapainon tunnun.⁹² Hovin kipsiluonnoksessa pään ja ylävartalon kompositio on lähes samanlainen kuin Matissen Lepäävässä alastomassa (1929). Matissen veistoksessa jalat ovat horisontaalisesti lomittain, sen sijaan Hovin figuuri on *Heinäsiirkka*-veistoksen asennossa. Molemmissa veistoksissa figuurin sisäistä jännitystä korostaa lantion voimakas muoto. Matissella se on amforamaisen pyöreä, Hovilla kulmikkaampi.

Mikko Hovi lienee tutustunut Henry Matissen näyttelyihin Helsingissä vuonna 1947 ja 1954. Auguste Rodinin lisäksi Edgar Degas ja Matisse vaikuttivat voimakkaasti modernin kuvanveiston kehitykseen ennen kubismia. Matisse tavoitteli maalauksissaan ja veistoksissaan sommittelullista dynaamisuutta. Alisteisia yksityiskohtia hän saattoi muunnella tai poistaa harmonisen komposition vuoksi, mikä ilmenee Hovinkin tuotannossa. Matisse käytti arabeski-käsitettä, jolla hän tarkoitti veistosten liikkeen ja toiminnan ilmentämistä lineaarisuuden avulla. "Maillo!, kuten antiikin mestarit, etenee volyymin avulla ja itse puuhailen renessanssin taiteilijoiden tavoin arabeskin parissa," totesi

Matisse.⁹³ Mikko Hovin lepäävä-aiheisessa kipsiluonnoksessa voi havaita arabeskimaista kaarevaa ääriiviivaa, mutta Heinäsirkka-veistos koostuu tiiviistä runkomaisista volyymeista.

Mikko Hovin keramiikkafiguuri ja kaksi *Heinäsirkka*-veistosta saattavat muodostaa tietoisin sarjan, jonka yhä pelkistävää muotokieltä voi verrata Matissen Selkä -reliefisarjan kehitykseen noin vuodesta 1910 vuoteen 1929. Sarjan ensimmäinen melko realistinen selkä on cézannemaisesti tyyllitelty geometrisin muodoin. Selät II ja III ovat yhä pelkistetyimmät, ja viimeisen selän muotokieli ja kompositio ovat jo lähes abstraktiset.⁹⁴

Kuva 79.

Hovin *Heinäsirkka II* -veistos on mustaksi patinoitua pronssia. Figuuri ei lepää jalustalla kuten sitä edeltänyt *Heinäsirkka*-veistos. Myös lantiota tukeva jalustaan liittyvä koroke on jäänyt pois. Länsimaisessa traditiossa jalustan merkitys on ollut veistoksen arvon korostaminen ja katsojasta etäännyttäminen niin fyysisesti kuin psykologisesti. Jalusta veistoksineen viittaa myös ihmisen ja maanpinnan väliseen suhteeseen. Moderni taide on rikkonut tradition yhdistämällä jalustan osaksi veistosta tai jättämällä sen kokonaan pois niin että subjekti on suorassa yhteydessä maahan tai lattiaan. Myös veistoksen kohottaminen ilmaan on kuulunut abstraktin veistotaiteen tavoitteisiin.⁹⁵

Lineaarinen *Heinäsirkka II* -figuuri luo leijuvaan vaikutelman jalustalliseen *Heinäsirkkaan* verrattuna. Figuuri on ainoastaan kolmen kosketuspisteen kyynärpäiden ja vasemman päkiän varassa. Asento korostaa sekä sisäistä, että massojen välistä jännitystä. Surrealistisen figuurin horisontaalinen keskivartalo muodostaa yhdistävän sillan kulmikkaasti taipuneiden jalkojen ja käsien välille. Vartalon alapuolelle jäävä negatiivinen volyymi aivan kuin kannattelee figuurin pitkää selkää. Tyhjän tilan sisälle kääntyneet kädet korostavat tilan veistoksellista merkitystä. Vaikutus on hieman samanlainen kuin joissakin Henry Mooren Lepäävä figuuri -aiheisissa veistoksissa.

Hovin myöhempi Heinäsirkka-veistos on sommittelultaan ja muotokieleltään edeltäjäänsä tiiviimpi. Jalat ovat massaltaan lyhentyneet ja pyöristyneet kolmiomaiseksi kompositioksi. Runkomaisen vartalon vastakkaisessa päässä ovat kyynärpäistä kohoavat kädet, jotka luovat diagonaalisesti jännitteisen linjan kohti oikean jalan polvea. Käsivarsien pystysuora linja nousee olkapäiden muodostaman tasanteen kautta voimakkaasti ylös. Vertikaalinen sylinterimäinen kaula kannattaa pientä päätä. Veistoksellinen "polkkatukka", massiivinen suu ja kaksi kaartiomaista rintaa ovat selkeitä veistoksellisia yksityiskohtia.

Heinäsirkka II -veistos oli mukana vuonna 1957 ranskalaista modernistista suuntaa kannattaneen Prisma-ryhmän näyttelyssä, jossa Mikko Hovi oli kutsuvieraana. Saman kesän aikana hän osallistui Saksassa ja Itävallassa kiertäneeseen suomalaisen taiteen näyttelyyn, jonka kuvanveisto-osuutta Die Neue Zeit kiitti arvostelussaan.⁹⁶ Hovin pienoisonnoksia arvioitiin perustuvan yhtä hyvin esihistorialliseen, primitiiviseen kuin moderniinkin näkemykseen. Veistosten kömpelöissä muodoissa tulkittiin ruumiillistuvan ihmisen sisällä piilevät vietit ja vaistot.⁹⁷ Kiertonäyttelyssä oli mukana muun muassa pronssiveistos *Sudenkorento*, joka sai huomiota myös Wienin televisiossa.⁹⁸

Kuva 80.

Sudenkorenon suhteet ovat venytetyt kuten *Heinäsirkka II* -veistoksessa. Muotokieli on kuitenkin kulmikkaampi ja kompositio geometrisempi. Horisontaalisen figuurin liike suuntautuu eteenpäin. Pelkistetty pää liittyy pitkään venytettyyn kaulaan, jonka juuresta lähtevät käsivarret toinen ylös ilmaan ja toinen alas maahan. Tyylitellyn suippenevat käsivarret taipuvat kyynärpäistään kuten *Heinäsirkka*-veistoksessa ja rajaavat kylkien ja käsien väliin jäävää tilaa. Alemman käden kyynärpää pitää veistosta tasapainossa venytetyn vartalon toisessa päässä olevien polvistuneiden jalkojen kanssa.

Kuva 81.

Sudenkorentoa muistuttavassa tummalasitteisessa keramiikkaveistoksessa on myös hyönteismäisyyttä. Figuurin ylhäällä oleva siipimäinen käsivarsi on kääntynyt vartaloa vasten ja alempi taittuu osaksi jalustaa. Kaula on hieman lyhyempi kuin *Sudenkorennossa*, ja huomattavasti lyhyempi selkä päättyy muurahaismaiseen kaventuvaan perään. Jalat eivät nouse polvista ylös vaan taipuvat vaakatasoisesti vartaloon kiinni. Veistos on kompositioltaan tiiviimpi ja raskaampi ja muotokieleltään kaarevalinjaisempi kuin *Sudenkorento* lähestyen abstraktisuutta.

Sudenkorento-naisfiguuri venytettyine kauloineen ja tilaa hallitsevine käsivarsineen tuo mieleen Marino Marinin tyyliteltyt ratsastajaveistokset. Marini kuvasi hevoset inhimillisinä, usein ihmisen kärsimykset jakavina olentoina. Hevosten päiden ja kaulojen fallosmaiset volyymit muuttavat ratsastajaveistosten sisällöt moniselitteisimmiksi ja antavat joskus suorastaan koomisen vivahteen.⁹⁹ Marinin veistosten miesratsastajat tulkitaan usein ihmisen animuksen symboliksi.¹⁰⁰ Myös Hovin *Sudenkorento*-figuureissa voi nähdä vastaavia sisältöjä.

Kuva 82.

Mikko Hovin pronssinen *Heinäsiirikkaa* ja *Sudenkorentoa* realistisempi *Ankerias*-veistos kuvaa uivaa naishahmoa. Horisontaalinen figuuri on loivassa kulmassa lantiota tukevan jalustan varassa. Ankeriasmainen heilahtava liike lähtee yhdessä olevista jalkateristä nousten polviin ja edestä kuvattuun lantioon, josta vartalo kiertyy sivusuuntaan ja nousee ylöspäin diagonaalisesti. Yhdessä olevat kädet osoittavat suoraan eteen ja pystyssä oleva pää on jännittynyt hieman taaksepäin. Liikeprofiili on loivan siksak -kuvion mallinen. Veistoksen pintastrukturi on tasainen ja siinä näkyy hieman muovailun jälkeä. Veistos oli esillä Mikko Hovin yksityisnäyttelyssä Galleria Husassa Tampereella marraskuussa 1959. Näyttelyarvostelussa "neidon vartalon muotoisen *Ankerias*-veistoksen" mainitaan saaneen myös kansainvälistä huomiota.¹⁰¹ Figuuri on

todennäköisesti vuodelta 1957, koska sen kuva on julkaistu Suomen Taiteen vuosikirjassa 1957-58.

Kuva 83. *Ankerias*-figuurista on säilynyt pronssiveistosta vastaava vaaleanruskeaksi patinoitu kipsiluonnos. *Keinuen*-nimisen vihreälasitteisen keramiikkafiguurin asento on lähellä *Ankerias*-veistosta. Muotokieleltään massiivisen tyylitelty figuuri makaa matalan pyöreän jalustan varassa. Jalat ovat heilahtaneet korkealle ja täyteläinen vartalo kohoaa vastakkaiseen suuntaan. Pää on taipunut taaksepäin ja vasen käsi nousee sen yläpuolelle. Oikea käsi lepää sylissä. *Keinuen*-figuurista on olemassa suurempi kalanpyrstöinen ruskeaksi patinoitu kipsiversio.

Kuva 85. Surrealististen hyönteis- ja kala-aiheisten muodonmuutosfiguurien lisäksi Mikko Hovi on tehnyt muutaman kipsiluonnoksen, joiden motiivina on ihmisen ja linnun yhdistelmä. Voimakas diagonaalinen kompositio ja lentoon lähtevän liikkeen vaikutelma on hahmossa, jossa ihmisen jalkojen ja selän jatkona on linnun siivet ja pää. Figuurin asento on istuva taaksepäin nojaava. Jalustan kalteva koroke tukee lantiota, josta hahmon tyylitellympi lintumainen osa alkaa. Voimakkaat ristikkäiset siivet nousevat ihmisfiguurin vatsapuolelta. Ne suuntautuvat vartalosta ylöspäin luoden tilaa ja liikettä diagonaaliseen kokonaiskompositioon. Jännitteiset kulmat ja selkeä muotokieli lähestyvät konstruktivistista pelkistystä.

Mikko Hovin surrealististen veistosten lähtökohtana on ihmisvartalo, jonka suhteita ja muotoja hän on varioinut eläinhahmoa muistuttavaksi. Surrealistinen vapaa assosiaatio näkyy myös figuurin asennossa, rakenteellisessa kompositiossa ja liikevaikutelmassa. Veistosten jalustattomuus tai jalustan tukielementtinä toimiminen luo vaikutelman keveydestä ja ympäröivästä luonnosta, ilmasta tai vedestä. Hovi käytti modernistisia veistoksellisia keinoja yhdistämättä figuuriin useinkaan eläimenmuotoisia volyymeja, mikä oli ominaista luonnonkansojen ja joidenkin varhaisten korkeakulttuurien taiteelle.

Poikkeuksena ovat kipsifiguurit, joissa Hovi kokeili ihmisen ja linnun tai kalanpyrstöaiheen kombinaatioita.

Hovin veistostuotannolle on lähes uutta horisontaalinen kompositio.

Graniittiveistos *Majesteetti* vuodelta 1953 kuvaa lepäävää figuuria, mutta vasta surrealistiset veistokset ilmentävät voimakkaasti vaakasuoria linjoja.

Mielenkiintoista on, että lähes realistisesta asentotutkielmaluonnoksesta on todennäköisesti kehittynyt vaiheittain surrealistinen *Heinäsiirkka*-pronssiveistos. Mikko Hovi on kuvaillut työskentelyprosessiaan intuitiiviseksi ja spontaaniksi.

4.5 Mytologisvaikutteiset veistokset

Nimitän mytologisvaikutteisiksi veistoksiksi aiheeltaan, tyylieltään ja materiaaliltaan erilaisia teoksia viisikymmentäluvulta. Yhteisenä tekijänä on muoto tai motiivi, jotka olen tulkinnut viittaavan myytteihin, kristilliseen ikonografiaan tai varhaisempiin taidekausiin. Mytologisiin hahmoihin kuuluvat pirut, noidat ja karhut ja mytologisiin sakraalimotiiveihin madonnat. Vanhojen taidekausien myyttisiin motiiveihin, muotokieleen tai tekniikkaan viittaavat vertikaaliset naisaiheiset puuveistokset. Jaottelun perusteena on Mikko Hovin aikaisemmat mytologiset ja sakraalit aiheet ja hänen kiinnostuksensa varhaisempia tyylikausia ja keskiaikaisia puuveistoksia kohtaan.

Mikko Hovi veisti vuosina 1933-34 Koiviston ja Kanneljärven kirkkoihin puiset apostolifiguurit.¹⁰² Vuonna 1940 hänen veistosmotiiveihinsa kuului mytologisvaikutteisia aiheita, jotka symboloivat talvisodan puhkeamista tyylitellyn naivistisin keinoin. Fantasioihin ja legendoihin perustuneet taistelevat nuorukaismotiivit muuttuivat viisikymmentäluvulla yksifiguuriseksi hyvyyttä tai pahuutta symboloivaksi motiiviksi. Puuveistoksissaan Hovi kuvasi naisaihetta ikonografisin viittauksin. Veistosten muotokieli vaihtelee motiivin mukaan kulmikkaasta lineaariseen tyyllittelyyn.

Kuva 86.
Kuva 87.

Hovin paholaisaiheiset pronssiveistokset ovat muotokieleltään pyöreän naivistisia ja muistuttavat pääpiirteiltään keskiaikaisia freskohahmoja. *Maailman valtias* -niminen veistosfiguuri istuu hajareisin maapallon päällä ja katselee vasemman olkansa yli. Hahmon kädet ovat rintakehällä kuin itseihailua osoittaen ja suu on leveästi raollaan. Toinen sarvipäähahmo symmetrisesti sommiteltu *Vatsavaivoja*, istuu maassa vatsaansa pidellen. Jalkojen asennossa on yhtäläisyyttä kolmekymmentäluvun Ahmatti-veistokseen. Olli Valkonen vertasi arvostelussaan humoristisia figuureja Hugo Simbergin leikkisiin piruhahmoihin.¹⁰³

Kuva 88.

Maailman valtias -figuurin muotokieli ja asento ovat lähellä Hovin *Usot sie?* – nimistä pronssiveistosta, joka ajoittuu myös viisikymmentäluvun puoliväliin. Figuurin aiheena on tarinankertoja, joka istuu jakkaralla hartiat koholla haara-asennossa jalkaterät sisäänpäin kääntyneenä. Parrakkaat kasvot näkyvät profiilissa ja reisiin nojaavat kädet ovat painautuneet poskea vasten. Figuurin spontaanisuus näkyy eloisana pään liikkeenä ja kasvojen ilmeenä. Lähes symmetrisen hahmon massiiviset volyymit ovat tiiviimmät ja pyöreämmät kuin piruhahmoissa. Asento ja muotokieli sivuavat Carl Wilhelmsein mietteläitä naisfiguureja 1940-luvulta.

Kuva 89.

Pronssisen *Noita*-figuurin muotokieli eroaa piruhahmojen pyöreästä plastisuudesta. Sen tyylieltyt volyymit, yksityiskohdat ja pystyasento ovat lähellä luonnonkansojen rituaaliveistoksia kuten esimerkiksi afrikkalaisia naisidolipatsaita ja fetissi-figuureita. Veistoksen osittain kulmikkaassa muotokielessä ja suhteissa on myös esikolumbianaisen taiteen, lähinnä käsikirjoitusten ja tekstiilien, vaikutelmaa. Symmetrisen yksi viidesosa-suhteisen noita-figuurin aiheena on jalat tukevasti harallaan seisova nainen. Hahmon kulmikkaiden kasvojen ilme on voimallinen alaviistoon vääntyneine silmineen ja kolmiomaisine avoimine suineen. Käsivarret nousevat kiinteästi pään molemmille puolille ja taipuvat kyynärpäistä leuan alla yhteen. Figuurin yläosan pään ja käsivarsien muotokieli on litteän kulmikas ja jalkojen väliin jäävä negatiivinen volyyymi piirtyy

kolmiomaisen terävänä. Pyöreämässaiset yksityiskohdat, kuten esimerkiksi rinnat ja polvet, nousevat esiin pintastruktuurista, joka on uurteinen kuten joissakin Hovin karhuveistoksissa.

Kuva 90.

Kuva 91.

Noita-veistoksesta on säilynyt pronssiveistosta vastaava tummanruskeaksi patinoitu kipsiluonnos ja puolet pienempi luonnos, jonka muotokieli ei ole yhtä tyyllitelty. Vertaamalla luonnoksia voidaan havaita, että Hovi paransi veistosideaansa korjaamalla muotoon ja kompositioon liittyviä ongelmia ja suurentamalla veistoksen kokoa. Lopullisessa figuurissa vartalon yläosan suhteet ovat tiiviimmät ja muotokieli tyyllitellympi. Kasvojen ilme on voimakkaampi, silmät ja suu erottuvat suurempina ja syvempinä. Myös pyöreät yksityiskohdat tulevat selvemmin esille kulmikkaammasta figuurista ja

Kuva 92.

Kuva 93.

uurteisemmasta pintastruktuurista. Hovi teki *Noita*-veistoksesta myös kolme pientä luonnosvariaatiota, joiden kuonomaiset kasvot muistuttavat enemmän eläintä kuin ihmistä. Yhteistä näille kipsiluonnoksille on sivusuuntainen polvillan oleva asento, jännitteinen liike ja geometrisesti pelkistetty muotokieli.

Kuva 94.

Kuva 95.

Hovin kahteen karhuaiheiseen kipsiluonnokseen verrattuna pienet noitaluonnokset eivät ole lempeän leikkisiä. *Noita*- ja karhuveistoksilla on mytologisen aiheen ja animaalisen voimantunteen lisäksi yhteneväisyyttä sommitteluratkaisuissa. Tyyllitelty muotokieli ja kompositiorakenne, joka korostaa päätä ja raajoja kuuluu molempien motiivien tyylipiirteisiin samoin kuin uurteinen pintastruktuuri. Istuva-aiheisessa karhuluonnoksessa pää on profiilissa vasemmalle kääntyneenä ja eturaajat ovat yhdessä poskea vasten kuten *Usot sie* -veistoksessa. Jalat ovat ristikkäin neliömäisellä jalustalla. Karhun plastinen muotokieli on tyyllitelty mutta se on realistisempi kuin noitafiguureissa.

Useimpien Mikko Hovin karhuveistosten aiheena on kaksi leikkisää pentua tai emo poikasineen. Yhteisenä piirteenä on istuva-asento ja realistisvaikutteinen muotokieli. Hovin karhut eivät kuvaa ketterää liikettä kuten monet Jussi

Mäntysen karhunpentuaiheiset veistokset, jotka ovat pystyasentoisia kuten esimerkiksi kubistinen kokeilu vuodelta 1955. Hovin Istuva-aiheisessa karhuemo poikasineen -figuurissa on alaosassa kubisoitua hahmottelua, mutta kokonaiskompositio ei ole tyyllitely kuten graniittisessa *Aamuhartaus*-veistoksessa vuodelta 1953.

Leikki -niminen karhufiguuri on muotokieleltään pelkistetyn suoralinjainen ja pronssipinnaltaan sileäksi hiottu. Karhunpentu makaa vatsallaan etujalat erillään, selkä on taipunut notkolle ja takajalat nousevat ylös. *Puheenpitäjä*-pronssifiguurin asennossa on myös inhimillisyyttä, mutta muotokieli ei ole yhtä abstrahoitu kuin *Leikissä*. *Puheenpitäjä*-karhu seisoo jalustalla, jonka etuosasta nousee palkkimainen muoto. Eturaajat nojaavat kaltevan palkin yläreunaan. Karhun suhteet ovat ihmismäiset pää on pienehkö, selkä pitkä ja kapea. Karhuveistosten lisäksi Hovi teki muitakin eläinaiheita muunmuassa puuveistoksen *Istuva ilves* ja keraamiset kissa- ja vasikkafiguurit, joiden raajat ovat kulmikkaat ja selät pyöreästi kaartuvat.

Mytologisiin motiiveihin kuuluviksi luen myös Mikko Hovin madonnafiguurit. Hovi kuvasi äiti ja lapsi -aiheisissa veistoksissa yleensä arkipäivän tapahtumia kuten esimerkiksi hoivaamista ja kurittamista. Näiden motiivien lisäksi hän teki joitakin veistoksia, joita nimitän niiden yhteisen muotokielen, kompositiorakenteen ja motiivin vuoksi madonnaveistoksiksi. Vaikka pronssiveistosten muotokieli on modernistinen, niissä on keskiaikaisten madonna-puuveistosten henkeä. Figuurien hiukset reunustavat kasvoja kuin muistumana päätä peittävästä hunnusta. Sensitiiviset kasvot kallistuvat lempeästi sivulle, ja tyyllitely hartialinja alaslaskeutuvine käsivarsineen ja kapeine vartaloineen luo sakraalin vaikutelman.

Kuva 96.
Kuva 97.

Hovin *Madonna* -nimiseen veistokseen liittyy keskiaikaisen tradition mukaisesti pieni lapsifiguuri, jonka paikka ei ole kuitenkaan sylissä tai käsivarrella.

Madonna-pronssifiguurissa lapsi on sidottuna seisovan figuurin vyötäisille kolminkertaisella liinalla. Bernardino Sienalaisen (k. 1444) legendan mukaan Kristuksen käärinliina ja Jeesus-lapsen kapalogot tuntuivat Mariasta olevan kuin yhtä.¹⁰⁴ Keskiaikaiseen ikonografiaan verrattaessa Hovin veistoksessa figuurien vuorovaikutus on lähellä madonna- ja pietà-aiheen yhteensulautumista. Tätä tyyliä edustaa esimerkiksi noin 1450-luvulta oleva kotimainen Pietà-ryhmä Lapin kirkosta Satakunnasta, jossa Neitsyt Marian sylissä lepäävä Kristuksen ruumis on kuvattu lapsen hahmoisena.¹⁰⁵

Kuva 98.
Kuva 99.

Hovin *Madonna* on kapea pystyveistos, jossa jalustalle laskeutuvan vaateen laskokset tulevat selkeästi esille. Sama vaikutelma on rukoilevassa *Kristus*-figuurissa, joka on tyyliltään klassistinen. Nunna-aiheisessa vertikaalisessa kipsifiguurissa laskokset ovat keskellä suoralinjaista ja sileää alaosaa. Figuuri pitää kiinni vaatepoimuista vasemmalla kädellään ja oikea suorakulmaisesti taipunut käsivarsi tukee edessä olevaa avointa kirjaa. *Madonna*-veistoksessa figuurin olkalinja suipentuu goottilaisittain ja alaslasketut käsivarret suojaavat lasta sivuilta. Käsien ja vartalon väliin jää molemmin puolin kapea volyymitila kuin symboloiden sakraalia koskemattomuutta ja välikappaleeksi antautumista.

Kuva 100. Pronssiveistos *Äiti ja lapsi* kuvaa lasta istumassa maassa äitinsä jalkojen välissä. Madonnan pää on kallistunut vasemmalle, mutta hartialinja on suora toisin kuin edellä mainitussa *Madonna*-veistoksessa. Vasen käsivarsi on kääntynyt kohti olkapäätä, ja oikea käsi siunaa tai suojaa lasta kuitenkin koskettamatta tätä.

Kuva 101. Käden asento on erilainen kipsiluonnoksessa, jossa se on kiinni lapsen pään sivulla. Lopulliseen veistokseen Hovi on myöskin pidentänyt figuurin kaulaa ja tarkentanut vasemman käden asentoa. Tummanruskeaksi patinoidun veistoksen pintastruktuurissa on paikoitellen rosoisempaa muovailun jälkeä. Lapsihahmoa reunustaa maalauksellinen valukuona, mikä nostaa sen paremmin esille veistoksen alaosasta.

Kuva 102.

Kuva 103.

Neitsyt-nimiseen pronssiveistokseen ei kuulu lapsiattribuuttia. Figuurin pää on taipunut vasemmalle olkapäälle ja kädet laskeutuvat suorina alas kuten *Madonna*-veistoksessa. Hartialinja on sen sijaan voimakas ja vaakatasoinen. Jalkojen polvista koukistunut matala asento eroaa kontrastisesti ylävartalon suoralinjaisuudesta. Lantiolle ulottuvat kädet katkaisevat putoavan liikevoiman, joka aivan kuin kasautuu kokoonpuristettuihin jalkoihin. Raskas vaikutelma on samantapainen kuin Ben Renvallin *Tanssivassa parissa* vuodelta 1933, jossa figuurit ovat mittasuhteiltaan kauttaaltaan litistetyt. Tanssipoljento näkyy koko vartalossa toisin kuin *Neitsyt*-veistoksessa, jossa liike on jähmettynyt jalkoihin.

Kuva 104.

Madonna- ja *Neitsyt*-veistosten tyylielty muotokieli ja mietiskelevä sisältö näkyy myös joissakin miesfiguureissa, joita Mikko Hovi teki vähemmän. *Kuningas*-puuveistoksen ja sitä vastaavan kipsiluonnoksen muotokieli on kulmikkaampi kuin *Neitsyt*-veistoksessa, mutta kompositiossa on yhteneväisyyttä. Voimakkaat suoralinjaiset hartiat lantioille laskeutuvine käsivarsineen ja kapea vartalo muistuttavat *Neitsyt*-veistoksen rakennetta. *Kuninkaan* asento on kuitenkin istuva, eivätkä jalat eroa muotokieleltään tai suhteiltaan figuurin muusta tyylistä.

Kuva 105.

Myös *Simeoni* -niminen tummaksi patinoitu pronssiveistos on kompositioltaan yhtenäinen ja suoralinjainen. Alasimen muotoiseen taaksepäin kaareutuvaan tukirakenteeseen selkäänsä nojaavan ja siitä toisella kädellä tukea ottavan hahmon asento on taaksepäin kallistuva. Painopiste on veistoksen keskiosassa kuten edellä kuvatuissa figuureissa. Hovi on mahdollisesti tutkinut vertikaalisen sommittelun rytmikkaa yhdistämällä erilaisia sommittelullisia osia, muotoja ja negatiivisia volyymeja vakavatunnelmaisissa pystyveistoksissaan. Sekä *Simeoni* että *Kuningas* ovat parrakkaita hahmoja Hovin muiden harvojen miesfiguurien tavoin. *Kuningas*-veistos viittaa Kustaa Vaasaan ja *Simeoni*-nimi saattaa juontua Aleksis Kiven Seitsemän veljestä -teoksen hartaasta näkyjen näkijästä.

Vertikaalinen sommittelu on tyypillistä myös Mikko Hovin naisaiheisille puuveistoksille 1950-luvun jälkipuolella. Tulkintani mukaan näitä figuureja yhdistää materiaalin ja komposition lisäksi joko myyttinen motiivi tai viittaus varhaisimpiin taidekausiin. Koska Mikko Hovi määriteltiin 1940-luvun alussa primitivistiksi, joka sittemmin sovelsi egyptiläisiä ja esikolumbiaanisia vaikutteita, on hän saattanut näidenkin veistosten yhteydessä tietoisesti käyttää ikonografisia viittauksia kuten monet modernistit.

Kuva 106. *Vihastuuko vai punastuu* -nimisen puuveistoksen aiheena on seisova naisfiguuri. Muusamaisen hahmon pää on kääntynyt profiiliin oikealle. Kädet ovat taipuneina solisluiden päälle. Pitkä kapea vaate ja klassinen nutturakampaus luovat antiikinomaisen vaikutelman. Samantapaiset klassilliset attribootit kuuluivat myös Sakari Tohkan 1940-luvun lopun muusaveistosten tyylipiirteisiin. Puufiguurin kaulan ja olkapäiden sulavat linjat, käsien asento ja sensitiivisyys tuovat mieleen varhaisrenessanssitaiteilija Sandro Botticellin *Venuksen syntymä* -maalauksen 1480-luvulta. Veistoksen vertikaalista kaarevuutta esiintuova lyyrinen muotokieli eroaa Hovin muista tyyliitellymmistä ja primitivistisemmistä puuveistoksista.

Vihastuuko vai punastuu -figuurin pystylinjainen kapea kompositio, jota kuutiomainen jalusta korostaa, on ominaista myös kulmikkaasti tyyliitellylle

Kuva 107. *Hoosianna*-puuveistokselle noin vuodelta 1955.¹⁰⁶ Figuurin asento on seisova, kädet ovat taipuneet kaarevasti yhteen rinnan alle ja pää on kääntynyt profiiliin vasemmalle. Kaula on voimakas, ja nainen näyttää laulavan täysin sydämin.

Molempien puufiguurien lähtökohtana on saattanut olla kapealinjainen *Äidin*

Kuva 108. *huolet* -pronssiveistos vuodelta 1944, jossa kädet ovat yhteenliitettynä rinnalla kuten myös aikaisemmin mainitussa *Kristus*-veistoksessa. Naisen pää on suuntautunut alavasemmalle seuraamaan sivulla olevaa lasta, joka vetää hameenhelmaa. Hovi teki samasta aiheesta myös kipsiluonnoksen ilman lasta.

Kuva 109.

Puinen pystyveistos *Nainen* vuodelta 1958¹⁰⁷ seisoo vertikaalisuutta korostavalla kuutiomaisella jalustalla, joka yhdistyy kokonaisuuteen kiinteästi. Tyyllitellyn veistoksen kompositio rakentuu kolmesta erilaisesta osasta: jalustasta, kaarevalinjaisesta frontaalista puvusta ja korkokuvamaisesta profiilipäästä. Figuurin litteähköt kädet ovat kietoutuneet pään ympärille, kuten aiemmin mainitussa *Toiveita*-pronssiveistoksessa. Litteä kulmikas profiilipää on kääntynyt vasemmalle. Rakenne toistuu käänteisenä veistoksen selkäpuolella, jossa profiilipää on kuvattu oikealle kääntyneenä eli januskasvoisena. Reliefimäinen käsivarsi- ja pääosa yhdistyy frontaaliin pukuun vaakatasoisen miehustan avulla.

Kuva 110.

Verrattaessa puuveistosta vaaleanruskeaksi patinoituun kipsiluonnokseen voidaan havaita figuurin alkuidean olleen muotokieleltään yksinkertaisempi ja yhtenäisempi. Puuveistoksessa korkokuvamainen yläosa on muuttunut litteämmäksi ja kulmikkaammaksi. Luonnoksessa käsivarret ja pää ovat plastisemmat eivätkä erotu kokonaiskompositiosta yhtä jännitteisesti kuin lopullisessa puufiguurissa, jossa on kubististyyllisiä muotoratkaisuja. Kuten esimerkiksi Picasson Avignonin naiset -maalauksen naamiomaisista naishahmoista, voi Hovin *Nainen*-figuurista löytää viittauksia varhaisempiin kulttuureihin.

Figuurin tyyllitely profiilipää yhdistettynä frontaaliseen pukuun muistuttaa egyptiläisiä seinämaalauksia ja -reliefejä, joissa naisfiguurit kuvattiin kädet pään päällä joko suremassa tai kantamassa parfyymikakkuja pääläellään. Egyptin vanhan valtakunnan -kulttuurikauden talonpoikais-porvarillisista kuvapatsaista kehittyi vähitellen seinäreliefien jumalatarideaalityyppi, jonka kapealinjaisella puvulla korostettiin muodon plastisuutta. Myös antiikin Kreikan ja renessanssin taiteessa luotiin vaatetuksella naispatsaille ja -reliefeille aistillisuutta kirjoitti Onni Okkonen vuonna 1953.¹⁰⁸ Mikko Hovi on saattanut tutkia *Nainen*-

puufiguurissaan egyptiläiselle taiteelle ominaisia piirteitä, joita hän sovelsi jo neljäkymmentäluvulla kirjuriveistostyyllisessä *Ruokailuhetkessä*.

Kuva 111.

Ad Astra eli *Odotus*-nimisessä puuveistoksessa on primitivististä vaikutelmaa.

Kuva 112.

Motiivina on kuutionmuotoisella jalusta istuva aurinkoa palvova naisfiguuri, jonka käsivarret ovat kohotetut pään molemmille sivuille. Avointen viistojen kämmenten väliin voi kuvitella auringon pyöreän kehrän, jota ylöspäin kääntynyt pää seuraa. Kaula on venynyt pitkäksi, mikä on tyypillistä useille Hovin primitivistisille veistoksille. Tyylitellyt ja sileäksi hiotut pyöreävolyyymiset jäsenet muistuttavat väliinjäävine negatiivisine volyymeineen afrikkalaisen puuveistoksen pääpiirteitä.

Taide-lehti julkaisi vuonna 1949 lyhennelmän Henry Mooren *Sculpture and Drawings*-teoksesta, jonka mukaan afrikkalaiselle heimotaiteelle on ominaista materiaalin aineenomaisuuden hyödyntäminen. Puu osattiin veistää särkemättä ohuihin muotoihin; vapauttaa kädet ja jalat vartalosta ja haluttaessa tehdä figuurille pitkä kaula. Tekniikka mahdollisti suuremman kolmiulotteisuuden kuin monissa muissa primitiivisissä veistoksissa, joiden päämateriaali oli kivi.

"Suuressa osassa neekeriveistoa, kuten nykyisissä neekerispirituaaleissa, mutta ilman näiden sentimentaalisuutta, on paatosta, staattista kärsivällisyyttä ja alistumista mystillisiin mahteihin, se on uskonnollista, sen liike nousevaa, pystysuoraa kuin puu, josta se on tehty, mutta raskain, vääntynein jaloin maahan juurtunutta" suomensi Eila Pajastie Taide-lehden toisen numeron Primitiivinen taide -artikkelissa vuonna 1949.¹⁰⁹ Tämä yleiskuvaus sopisi myös Hovin *Ad Astra* -puuveistokseen.

Olavi Veistäjä tulkitsi vuonna 1959 *Ad Astra* -veistoksessa näkyvän itämaisia vaikutteita.¹¹⁰ Veistosta takaa tarkasteltaessa tasaisesta struktuurista erottuu yksityiskohtana kiinalaistyylinen kartiopäähine ja kolme sen alta niskaan ulottuvaa hiuspalmikkoa. Kuten graniitiveistokset vuodelta 1953 on *Ad Astra* -puufiguuri takaa tasainen ja sileä päätä lukuunottamatta. Myös figuurin jalkojen

asento ja muotokieli ovat samanlaiset kuin *Maistraatti*-kiviveistoksessa. Materiaalinkäyttö, ylös kohotetut käsivarret ja pelkistetty muotokieli kuutionmuotoisine jalustoineen viittaavat Hovin *Pienten suojelija* -veistokseen vuodelta 1940.

Kuva 113.

Tanssiaskel-nimisessä pronssiveistoksessa, joka oli esillä vuonna 1956, on myös osittain samoja tyylipiirteitä kuin *Ad Astrassa*. Tyyllitellyn *Tanssiaskel*-figuurin kaula on korostetun voimakas ja kasvot taipuvat ylöspäin. Käsivarret ovat koholla päälään korkeudella kuin kannattelemassa näkymätöntä painoa. Figuurin kaulan ja käsivarsien muotokieli muistuttaa surrealistista *Sudenkorento*-pronssiveistosta, vaikka kokonaiskompositio ja asento ovatkin erilaiset. Yhteisiä piirteitä ovat myös ääriviivan lineaarisuus, tilaa luovat negatiiviset volyymit ja liikevaikutelma.

Mikko Hovin muistonäyttelyn arvostelussa vuonna 1965 E.J. Vehmas määritteli *Tanssiaskeleen* modernistiseksi veistokseksi, jonka sommittelullinen rytmi on lähes lasketun konstrukttiivinen.¹¹¹ Eryityisesti teräväkulmainen lantio ja ristikkäiset jalat korostuvat geometrisessa kompositiossa. Jäsentymättömämpää kulmikkautta on todennäköisesti *Tanssiaskelta edeltäneessä* kipsimuunnelmassa. Kädet, joista vasen myötäilee profiilissa kuvatun pään niskalinjaa ja viistosti lantiolle laskeutuva oikea käsi, eivät luo tilavaikutelmaa, vaan myötäilevät kiinteästi komposition diagonaalisia linjoja. Jalat tukirakenteineen ja kulmikkaine pohkeineen muistuttavat enemmän juoksuasentoa kuin *Tanssiaskeleen* hypähtelevää vaikutelmaa.

Kuva 114.

Kuva 115.

Kuva 116.

Tomera-veistoksen motiivi on *Ad Astran* tavoin istuva naisfiguuri, jonka sileää vaaleaa puupintaa puunsyyt elävöittävät. *Tomeran* kompositio on auringonpalvojafiguuria tiiviimpi; keskivartalon geometrisesti tyyllitellyt muodot ovat matalia ja kiinteitä. Vasemman kaartuvan käden alapuolelle muodostuu alaspäin loiveneva tasopinta, syli, josta palkkimaiset jalat haarautuvat.

ovat matalia ja kiinteitä. Vasemman kaartuvan käden alapuolelle muodostuu alaspäin loiveneva tasopinta, syli, josta palkkimaiset jalat haarautuvat. Kipsiluonnoksessa istuma-asento on pystympi, jalkaterät ovat ulkonevamat kuten *Ad Astrassa* ja yksityiskohdat ovat pyöristetyimmät kuin puuveistoksessa.

Tomeran tiivis vertikaalinen kompositio tuo figuurin pään selkeästi esiin. Sylinterimäisen kaulan alaosa kiertää rengasmuoto, joka kipsiluonnoksessa on pyöreämpi. Pää on kääntynyt puoliprofiilin vasemmalle ja litteitä kasvoja reunustaa päähine. Korvien kohdalla on neliömäiset ulokkeet, jotka kiinnittyvät puolipyöreään päälaelta tasaiseen lakkiin. Päähine on samanlainen kuin esikolumbianaisessa *Chac Mool* -veistostyyppissä, jossa pää on kääntyneenä katsojaa kohti vartalon ollessa sivusuunnassa. Tyylitelyssä muotokielessä on myös yhteneväisyyttä. Tolteekkien varhaiselta jälkiklassiselta kaudelta olevassa Standaarinkantaja-veistoksessa on vastaavanlaisen päähineen lisäksi istuva käsiä sylissä pitävä asento.¹¹²

Mikko Hovin mytologisvaikutteisiksi määrittelemäni veistokset ovat epäyhtenäinen ryhmä, joihin kuuluu sekä humoristisia ja naivistisia fantasiahahmoja että ikonografisia tyylipiirteitä sivuavia modernistisia figuureja. Myyttisten aiheiden lisäksi yhteistä on vertikaalinen kompositio ja tyylitelty muotokieli, jotka ilmaisevat Hoville merkityksellistä sisältöä. Madonna-veistoksissa painava pronssimateriaali yhdistyy melankolissävyyseen aihetulkintaan, jossa näkyy vaikutteita keskiaikaisesta madonna- ja pieta-motiivista. Mytologisaiheissa puufiguureissa yksityiskohdat sulautuvat vertikaaliseen ja plastisen lineaariseen muotokieleen. Veistosten rytmikka lähestyy osittain abstraktisuutta.

4.6 ABSTRAHOITUVA MUOTOKIELI VUOTEEN 1962

Viisikymmentäluvun puolivälissä Mikko Hovi ja nuoret kuvanveistäjät kuten esimerkiksi Kain Tapper, Pekka Aarnio, Eila Hiltunen ja Kauko Räsänen alkoivat kiinnostua abstraktisesta muodosta.¹¹³ Vuoden 1958 Taiteilijain vuosinäyttelyn arvostelussa Olli Valkonen kirjoitti näyttelyn vanhimman osanottajan Mikko Hovin säilyttäneen huumorinsa vallattoman eloisana entistäkin pelkistetyimmässä veistoksissaan.¹¹⁴ Seuraavana vuonna E.J. Vehmas kirjoitti Mikko Hovin 80-vuotismerkkipäivänä: "Hovi ei ole tuntenut kiinnostusta vain vanhoihin arkaistisiin taidekausiin, vaan myös uusimpiin suuntiin, joista on näkynyt merkkejä erilaisissa kokeiluissa."¹¹⁵

Mikko Hovi työsti 1950-luvulla useiden veistosmotiiviansa kompositioita yhä modernistisemmaksi lähestyen non-figuratiivisuutta. Kuvailen seuraavaksi vuosikymmenen puolivälistä vuoteen 1962 sijoittuvia teoksia. Hovin todennäköisesti varhaisimman abstrahoidun veistoksen kubistisen *Surun* on Marja-Liisa Vartio ajoittanut vuoteen 1953.¹¹⁶ Näyttelyluetteloissa ja -arvosteluissa ei ole kuitenkaan mainintoja veistoksesta.

Kuva 117.

Marmorinen *Suru* ajoittuu samalle vuodelle kuin kubisoitu *Aamuhartaus*-karhuveistos. Figuurin lähtökohtana on nainen, joka seisoo pää alaspäin taivutettuna. Oikea käsivarsi riippuu vartalon sivulla vasemman kaartuessa syliin. Pyöreä pää ja ylävartalo luovat vastakohtan kulmikkaan obeliskimaiselle alaosalle, joka nousee ylöspäin ja kovertuu keskikohdassa avoimeksi syliksi. *Surun* kulmikkaissa ja plastisissa muodoissa valo taittuu vivahteikkaasti luoden erilaisia valöörivaikutelmia. "Kuvanveisto on varjoja ja valoa ja niiden leikkiä", kuvaili Mikko Hovi vuonna 1961.¹¹⁷

Suru on Hovin toinen marmoriveistos vuoden 1941 *Uinuvat immet* -figuuriparin jälkeen. Materiaalivalintaan on todennäköisesti vaikuttanut aiheen herkyden

lisäksi valon ja varjon - pimeyden ja valon - vaihtelu, joka tulee muotokielessä selkeästi esiin. Suomen taiteessa marmoriin toteutettuja kubistisia veistoksia ei juuri ole. Gunnar Finne toteutti vuonna 1940 Kuollut lapsi -nimisen kubisoidun veistoksen marmoriin.¹¹⁸ Wäinö Aaltosen 1920-luvun kubistiset veistokset ovat pronssia ja kullattua puuta. Marmorilla Aaltonen käytti perinteisemmin muotokuvissa ja ideaalisissa naisfiguureissaan.

Kuva 118.

Surun jälkeen vuonna 1955 Hovi teki graniittisen *Nunna*-hautaveistoksen.

Kuva 119.

Korkeahko kapea figuuri on muotokieleltään lähes obeliskimaisen eleetön.

Vertikaalisesta suorakulmaisuudesta erottuu soikea pää oikealle olkapäälle taipuneena. Oikean käden ja kaavun matalat diagonaaliset tasot piirtyvät sileään graniittipintaan. *Nunnan* kapea ja nouseva vertikaalisuus on ominaista myös

Kuva 120.

abstrahoidulle kipsiluonnokselle, jonka kompositio on lähellä jo aiemmin mainittua *Paluu saunasta* -nimistä puuveistosta vuodelta 1952. Kulmikkaan ja suoralinjaisen pystyfiguurin motiivina on ihminen, joka kantaa hartioillaan itseään pienempää ja muotokieleltään realistisempaa hahmoa. Lapsifiguurin alasroikkuva litteän kulmikas jalka ulottuu puoleen väliin suurempaa hahmoa sulautuen sen kubistiseen rakenteeseen.

Kuva 121.

Toisen kubistisen kipsiluonnoksen aiheena on polvillaan istuva hahmo. Noin yksi neljäsosaa korkean kuutiomaisen jalustan päällä on kaksi lievästi toisiinsa diagonaalisesti asettuvaa kuutiomaista muotoa, jotka hahmottuvat polviksi. Jalusta jäsentyy osaksi veistosta ja suorakulmaista vartaloa, joka kohoaa vertikaalisesti ylöspäin. Veistoksen puolivälissä oikea käsivarsi taipuu tasaisen rinnan yli. Vasen käsi nousee litteän ja kulmikkaan eläimen profiilipäätä muistuttavan muodon päälle. Käsivarren ja suorakulmaisen kaulan väliin jää pieni negatiivinen kuutio.

Vertaan kipsisommitelman asentoa Wäinö Aaltosen *Tanssijattareen* (1928), jonka lähtökohdan Ahtola-Moorhouse on arvioinut olevan tanssiesityksen

juhlallisessa loppuasennossa: figuuri on juuri heittäytynyt polvilleen ja kädet ovat taipuneet kaarelle pään yli.¹¹⁹ Hovin kubistinen kipsiluonnos on huomattavasti staattisempi ja maskuliinisempi. Kaulaa rajaa kulmikas "päätie", jota voisi verrata Tanssijattaren helminauhaan. Jalustakuutio nostaa Hovin kipsifiguurin pöytätasoa korkeammalle. Tanssijattaren varhaiseen versioon kuului joonialaisen kapiteelin osa merkinä korkeasta sijoituspaikasta.¹²⁰ Hovin kubistisvaikutteiset kipsiluonnokset sivuavat maskuliinisuudessaan enemmän Aaltosen Kolmijalkainen mies -nimistä Aleksis Kiven muistomerkkiluonnosta vuodelta 1926, jonka ideana lienee ollut moderni robottihahmo.¹²¹

Kuva 122. Mikko Hovin abstrahoitujen veistosten lähtökohtana on yleensä ihminen, joskus eläin. Surrealististen muodonmuutosveistosten pelkistetty ja venytetty muotokieli lienee vaikuttanut joidenkin abstraktisten veistosten lähtökohtiin. Lähes nonfiguraatiivisen *Sukeltaja*-figuurin lähtökohtana saattaa olla *Sudenkorento*-pronssiveistos ja sitä muistuttava tummalasitteinen keramiikkaveistos, jonka suhteet ja siipimäiset muodot muistuttavat *Sukeltajaa*. Figuurin liike suuntautuu voimakkaasti eteenpäin. Selkää, päätä ja polvia muistuttavat volyymit ovat veteen ponnistavan uimarin aerodynaamisessa asennossa. Eteen kurottavat kädet ovat sulautuneet yhteen siiviksi ja selkään kiinnittyvä siipimäinen sukkulamuo suuntautuu taaksepäin.

Kuva 123. *Sukeltaja* muistuttaa asennoiltaan lähes realistista *Trulli*-veistosta vuodelta 1951, jonka aiheena on lentävä noita. Kuten *Sukeltajassa* on *Trullin* toinen käsi suuntautunut eteen ja toinen taakse. Jalat ovat yhdessä polvista koukistuneina. Jalusta tukee sääriä ylävartalon noustessa viistosti ylöspäin. *Juoksija*-figuurissa vuodelta 1952 on eteenpäin suuntautuvan liikkeen lisäksi dynaamisen sukkulamaisia muotoja.

Abstrahoidun *Sukeltajan* volyymit muistuttavat luonnon muovaamia orgaanisia muotoja, joita ne eivät suoraan jäljittele. Veistoksen keskellä oleva

pyöreäreunainen aukko näyttäisi aivan kuin muovautuvan sisältä ulospäin samanaikaisesti kun figuuria ympäröivä ilma tai vesi puristaisi massaa. Orgaanista kuvanveistoa edustaneet Jean Hans Arp ja Constantin Brancusi pitivät tärkeänä muodon eheyttä, dynaamista rytmiä ja tilan käyttämistä ainetta täydentävänä osana. Määritteet soveltuvat myös Hovin *Sukeltajaan*. *Sukeltaja*-figuurin aerodynaamista liikettä voisi verrata Constantin Brancusin virtaviivaisiin lintu-veistoksiin vuosilta 1914-1940, ¹²² vaikka niiden liike suuntautuukin ylöspäin ja Hovin *Sukeltaja* kuvaa eteenpäin ponnistavaa voimaa. "En veistä lintuja vaan lentoja", kerrotaan Brancusin sanoneen. ¹²³ Lintu avaruudessa -veistos symbolisoi gravitaation voittamista, lakkaamatonta ylöspäin nousevaa liikettä ja olentoja, jotka jättävät lennostaan jäljet avaruuteen. ¹²⁴ Brancusi halusi antaa veistoksestaan aineettoman valon säihkeen vaikutelman, ja hän katseli äärimmäisen kiiltäväksi hiottua pronssiveistosta mieluiten vastavalossa. ¹²⁵

Myyttisen lintuaiheen, dynaamisen liikkeen ja hiotun pronssistruktuurin lisäksi yhtymäkohtia Brancusin veistoksiin on kulmikkaan jalustan funktio. Brancusilla se muodostuu usein päällekkäisistä vinoneliöistä, mikä symboloi metafyyssistä irtaantumista maan ankaran järjellisistä laeista. ¹²⁶ *Sukeltaja*-figuurin matala ja suorakulmainen jalusta luo vaikutelman taakse jäävästä ponnahtusalustasta, jonka kovera sisäpinta toistaa kuin veteen heijastuen viistosti yläpuolellaan olevan kuperan negatiivisen volyymin.

Kuva 124.

Enkeli on tummaksi patinoitu pronssiveistos, jossa figuuri kohoaa ylöspäin kuution muotoiselta pronssijalustalta. Kuten *Sukeltajassa* on *Enkeli*-veistoksessa sukkulamaisia siipimuotoja, joista yksi kasvaa figuurin horisontaalisesti merkitystä keskikohdasta alaspäin ja kaksi muuta ovat käsien paikoilla. Vasen siipi nousee olkapäältä pään yläpuolelle ja oikea laskeutuu figuurin puoliväliin. Samoin kuin Brancusin Lintu avaruudessa -veistoksessa suuntautuu *Enkelin* liikevoima kohtisuoraa ylöspäin. Kuutiomainen pronssijalusta eroaa

muotokieleltään alaspäin kapenevasta figuurista. Osien välinen jännite aivan kuin nostaa hahmon irti jalustaltaan.

Kuva 125. Kun *Sukeltaja*-figuurissa liike suuntautuu eteen- ja *Enkelissä* ylöspäin, niin *Kaksoset*- ja *Isä ja poika* -nimisissä veistoksissa se tiivistyy sisäänpäin. *Kaksoset*-puuveistos vuodelta 1960 rakentuu kahdesta kubistisvaikutteisesta figuurista. Frontaalisesti seisovan mieshahmon puoliprofiilisen pään alapuolella on sivusuuntaan kääntyneet naisen kasvot. Pitkät hiukset seuraavat miehen alaslaskeutuvaa vasempaa käsivarsilinjaa. Neliömäiseltä jalustalta nousee kaksi palkkimaista muotoa, jotka hahmottuvat miesfiguurin jaloiksi. Ne luovat väliin jäävine negatiivisine tiloineen vastakohtan yläosan kiinteydelle. Kokonaiskomposition kaareutuvaa vertikaalisuutta elävöittävää vaaleasta materiaalista erottuvat puunsyyt ja kaksi struktuuriin uurrettua diagonaalista viivaa - kuin viittaus suojaavaan käsivarteen.

Kuva 126. *Kaksosista* on pienempi kipsiluonnos, joka eroaa lopullisesta versiosta kompositioltaan. Luonnos on goottilaistyyllisesti suippenevampi. Korkeamman figuurin oikea olkapää sulautuu alas kaareutuvaan muotoon. Molemmilla figuureilla on pitkät hiusattribuutit, jolloin ei synny erilaisten muotojen välistä jännitettä ja rytmiä. Alemman hahmon pää ei yllä ylemmän figuurin pään alareunaan kuten puuveistoksessa. Lopullisessa veistoksessa alaosa on selkiytynyt kahdeksi pystysuoraksi palkkimaiseksi muodoksi, mutta luonnoksessa hieman toisiaan kohti kaareutuvat volyymit näyttävät kuvaavan molempien figuurien erillisiä raajoja toisin kuin puuveistoksessa.

Kuva 127. Toinen *Kaksoset*-aiheinen kipsiluonnos on samankokoinen kuin edellinen, mutta sommittelullisesti keskeneräisempi. Luonnoksen oikeassa reunassa on profiilipään alareunaan ulottuva kaartuva siipimäinen muoto, josta kehittyi

Kuva 128. myöhemmin naisprofiili. Tätä luonnosta voisi verrata kolmanteen kipsikonstruktioon, jossa on oikealla, vastakkaisella sivulla, kaksi terävää

ulospäin suuntautuvaa ristikkäistä siipimuotoa tai abstrahoitua käsivartta. Figuurin profiilipää ja ulokkeet muistuttavat aikaisemmin mainittua *Lintumies*-aiheista kipsiluonnosta. Kubistisvaikutteisen luonnoksen litteä jalusta, alaosa negatiivisine volyymeineen, keskiosan suora muoto ja yläosan korostuminen eivät ole rakenteellisesti kaukana *Kaksoset*-puuveistoksesta, vaikka harmonisen kiinteyden sijalla onkin aggressiivinen ulospäin suuntautuva liike.

Kuva 129. *Isä ja poika* -niminen punagraniittiveistos vuodelta 1960 kuvaa myös kahden ihmisen vuorovaikutussuhdetta. Tyyliiltään veistos on kubisoitu, lähes abstraktinen. Ylöspäin kapenevasta muodosta hahmottuu kaksi sylikkäistä figuuria, jotka piirtyvät karkean rakeisesta struktuurista esiin matalina uurrosmaisina tasoina. Toisissaan kiinni olevat lomittaiset figuurit ovat muotokieleltään kulmikkaita ja osittain kaarevia. Myös pintojen limittäinen rakenne ja vähäinen kolmiulotteisuus muistuttaa fasettikubistisia periaatteita. Graniittiveistoksen toisissaan kiinni olevissa hahmoissa on samankaltaista tunteen intensiivisyyttä kuin Brancusin Suudelma-kiviveistoksissa vuosilta 1907-1925. *Isä ja poika* -veistoksessa kuutiomaiset, diagonaalisesti rytmittyvät hahmot katsovan samaan suuntaan kuin muodostaen sukupolvien askelmat.

Mikko Hovi osallistui *Isä ja Poika* -veistoksellaan ja yhdellätoista muulla varhaisemmalla teoksellaan Venetsian biennaaliin vuonna 1960. Kokoelmaan kuuluivat vuodesta 1953 vuoteen 1960 ajoitetut veistokset: *Maistraatti*, *Majesteetti* ja *Aamuhartaus* (1953), *Tanssi*, *Sudenkorento* ja *Päällysmies* (1956), *Emma* (1958), *Noita*, *Neitsyt* ja *Äitiys* (1959), *Kaksoset* ja *Isä ja Poika* (1960). Suomen näyttelyosastolla, johon Mikko Hovin lisäksi kuuluivat graafikko Ina Colliander ja taidemaalari Aimo Kanerva, oli biennaalin ultramoderniin yleislinjaan nähden edustava, mutta hieman paikallispatrioottinen leima, kirjoitti Olli Valkonen Suomen taide 60 -lehdessä.¹²⁷ Ars 1961 Helsinki -näyttely esitteli edelleen abstraktisia suuntauksia, ja Olavi Valavuori arvioi seuraavana vuonna nonfiguraatiivisen taiteen muuttuneen Suomessa jo muotiasiaksi

lieveilmiöineen.¹²⁸ Ahtola-Moorhousen mukaan vuonna 1963 Suomen taiteessa oli havaittavissa kaksi pääsuuntausta, joista toinen edusti luonnonmateriaalien kuten kiven ja puun veistämistä kiinteiksi volyymeiksi ja toinen vastakohtaisesti dynaamisia ja avoimia muotoratkaisuja.¹²⁹

Kuva 130. Kiinteävolyymista figuurilähtöistä puunkäsittelyä edustaa Mikko Hovin *Turkkilainen laivapoika* vuodelta 1962. Veistos kuvaa kapealla jalustallaan jalat lomittain istuvaa hahmoa, jonka kädet ovat tiiviisti rinnalla. *Ad Astra* -veistoksen kaltainen pelkistetty pää on kääntynyt yläoikealle kuin tähystääkseen kauas horisonttiin. Veistoksen abstrahoidut volyymit rytmittyvät kolmeen osaan kuten monet Mikko Hovin figuurit. Alaosa sisäänpäin kääntyvine jalkoineen kapenee kolmiomaisesti ylöspäin ja yhdistyy vinoneliömäiseen keskiosaan, johon soikea pää liittyy. Puuveistoksen kiinteys, materiaalin olemusta myötäilevä pehmeä geometrisuus, lineaariset ääriviivat ja tilantuntu sen ympärillä kertovat Hovin materiaalinkäsittelytaidosta.

Kuva 131. Verrattaessa *Turkkilaista laivapoikaa* sen keraamiseen lasittamattomaan luonnokseen voidaan havaita muutoksia jalkojen asennossa ja kompositiossa. Luonnoksessa vasen jalka roikkuu pitempänä jalkaterän lomittuessa osittain toisen jalan alle. Puuveistoksessa vasen jalka on saman mittainen kuin oikea ja sen jalkaterä on oikean jalan päällä. Korjauksen seurauksena kokonaiskompositio aksentoituu symmetrisemmin. Puuveistoksen korkeampi jalusta tuo luonnokseen verrattuna enemmän tilaa veistoksen ympärille.

Turkkilainen laivapoika, joka on arvioitu jääneen Hovin viimeiseksi pienoiveistokseksi,¹³⁰ on saattanut saada vaikutteita hänen 1950-luvun puolivälissä tekemiensä pronssifiguurien asennoista ja muotokielestä kuten esimerkiksi *Toiveita*-veistoksesta. Graniittiveistos *Maistraatin* toteemimainen rytmii ja olemus eivät myöskään ole kovin kaukana inhimillisyyttä heijastavasta puisesta *Laivapojasta*. Verrattaessa figuuria vuoden 1938 *Ahmatti*-

pronssiveistokseen voidaan havaita aihepiirin ja asennon jatkumo, mutta klassisen muotokielen modernisoituminen. Veistoksissa kiteytyy Mikko Hoville ominainen muodon ja materiaalin vuorovaikutus, joka yhdistyy mielikuvituksellisiin motiiveihin ja yhä pelkistyvämpiin tyylipiirteisiin.

6. PÄÄTELMÄT

Mikko Hovin pienoisplastiikka voidaan jaotella kronologisesti eri aihe- ja tyylikausiin muotokielen, motiivin ja materiaalin mukaan. Tyylipiirteet ja motiivit varioivat ja muuntuvat, mutta perusominaisuutena säilyy rakenteellisuus, yhä pelkistävämpi muoto ja usein myös rytmi ja liike. Hovia voi kuvailla primitivistiksi kuten tehtiin jo 1940-luvulla, mutta hänen tuotannostaan löytyy yhtä hyvin niin ekspressiivisen symbolistisia merkityksiä kuin modernistisiakin piirteitä. Mikko Hovi on kertonut veistostensa lähtökohtiin vaikuttaneen niin varhaisempien töidensä onnistuneet muotoratkaisut kuin runsas taidekirjallisuuskin, mikä oli tavallista taide-elämältään eristäytyneessä Suomessa ennen modernismin murroskautta. Tästä syystä olen verrannut Hovin veistoksia hänen omaan tuotantoonsa, kansainväliseen modernismiin ja aikakauden muihin veistäjiin.

Mikko Hovi sai taideteollisen koulutuksen ja toimi koristeveistäjänä 1910 -luvulta talvisotaan asti työskennellen muun muassa rakennustaiteellisissa tehtävissä. Tämä vaikutti osaltaan hänen pelkistetyn tyylinsä kehittymiseen Gunnar Finnen ja Carl Wilhelmsin tavoin. Kuvanveistäjänä Hovia voidaan pitää itseoppineena. 1920-luvun tuotannossa, erityisesti *Kalapoika*-graniittiveistoksessa, on ajalle ominaista Aristide Maillolin klassistista vaikutusta, josta hän alkoi luopua kolmekymmentäluvulla. Plastisessa *Härkä*-pronssiveistoksessa vuodelta 1930 on naivistisen humoristista tulkintaa. *Ahmatti*-figuuri vuodelta 1938 on aiheeltaan ja osittain toteutukseltaankin primitivistinen. Realistisesta hahmosta paljastuu sivusuunnasta tarkasteltuna tyyliä kasvatetut kasvot kuin vakuutena vahvistuvasta kehityslinjasta.

Hovin neljäkymmentäluvun alun veistoksille on ominaista aikaisempaa pelkistyneempi muotokieli, liikevaikutelma ja kertovuus. Motiivit kuten esimerkiksi *Lohikäärmeen tappaja*, *Tuulastaja*, *Pienten suojeleja* ja *Hälytys*

symboloivat Suomen talvisotaa. Aiheiden seestyminen ja tietynlainen melankolisuuskin näkyvät vuosien 1947 - 1951 *Elonkorjuu-* ja *Hartaushetki-*puufiguuriparien muotokielen ja liikkeen tiivistymisenä. Nykytaide-yhdistyksen vuoden 1947 vaihteessa järjestämällä tanskalaista primitivismiä ja abstraktismia esitelleellä näyttelyllä lienee ollut merkityksensä Hovin tuotannolle. Seuraavana vuonna 1948 hänellä oli Suomen Kuvanveistäjäliiton näyttelyssä mukana egyptiläisvaikutteiset graniittiveistokset *Ruokailuhetki* ja *Rannalla*, joihin hän oli soveltanut kansainvälisten modernistien ja primitivistien tavoin varhaisten kulttuurien tyylipiirteitä. Carl Wilhelmsin samassa näyttelyssä olleisiin egyptiläisvaikutteisiin pienoisveistoksiin verrattuna Hovin figuureissa on vähemmän yksityiskohtia ja enemmän symmetriaa.

Mikko Hovin vuoden 1953 *Majesteetti-* ja *Maistraatti-*graniittiveistosten lähtökohtana oli esikolumbiaaninen taide. Rituaaliveistosten kuten esimerkiksi Chac Moolin arkkitehtoninen muoto ja funktio innoittivat Hovia kuten olivat innoittaneet Henry Mooreakin aikaisemmin. Hovin ja Mooren tulkintojen kompositioissa ja muotokiellisä on myös yhteneviä piirteitä. E.J. Vehmas tulkitsee Hovin kubisoidussa *Aamuhartaus-*karhufiguurissa olevan jotakin samanlaista mystistä alkuolemusta, jollaista oli nähty tanskalaisten modernistien näyttelyssä.

Sekä vanhojen kulttuurien taiteessa että naivistisessä tyyliuunnassa on käytetty ihmis- ja eläinmuotojen kombinaatioita. Hovin viisikymmentäluvun alkupuolen naivistisen surrealistiset naisfiguurit muistuttavat kompositioiltaan hyönteisiä. Veistosten horisontaalinen runkomainen muoto ja moderni jalustattomuus tai jalustan tukielementtinä toimiminen vapauttavat materiaalin metaforamaisesti painosta luoden illuusion keveydestä ja luontoyhteydestä. *Heinäsiirkka-*figuurin kolmivaiheista kehityslinjaa matissemäisestä asentotutkielmasta tyylielitykselliseksi kompositioksi ja surrealistiseksi pronssifiguuriksi olen verrannut Henry Matissen *Selkä-reliefisarjan* kehitykseen.

Nykytaide-yhdistys järjesti 1950-luvun alusta ranskalaisen ja italialaisen modernismin näyttelyjä. Mikko Hovin arkaaisessa tyyliässä ei näy vaikutteita italialaisesta plastisesta figuuriaiheesta, joka oli suosittua Suomen veistotaiteessa modernismin murroskautena. Hovi oli erkaantunut jo kolmekymmentäluvulla klassismista eikä hän myöhemminkään seurannut suomalaisen veistotaiteen uutta suuntausta, jonka lähtökohdat olivat perinteisessä realismissa ja italialaisessa etruskilaisuudessa.

Monille Mikko Hovin viisikymmentäluvun alun ja puolivälin pronssifiguureille on ominaista massiivinen muotokieli ja rakenne. Muunnellut suhteet ja liikettä kuvaavat asennot luovat humoristisen vaikutelman, minkä vuoksi olen nimittänyt näitä veistoksia massiivisvolyymisiksi pronssiveistoksiksi. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa figuurit *Eränkävijä*, *Juoksija*, *Rumba* ja *Runsaudensarvi*.

Hovi teki viisikymmentäluvun puolivälissä pronssisia naisfiguureja, joille on ominaista istuva tai seisova asento, käsivarsien kiertyminen pään ympärille tai niiden kohoaminen kasvojen edestä ylös. Veistosten poeettisesta sisällöstä kertovat myös nimet *Ennustaja*, *Toivova*, *Unennäkö* ja *Tanssi*. Verrattuani pronssiveistoksia kipsiluonnoksiin olen havainnut Hovin työstäneen tätä aihepiiriä ja kompositiorakennetta 1920- ja 1930-luvulta lähtien. Luonnosten muotokieli vaihtelee varhaisista klassistisista sommitelmista ja realistisista alastontutkielmista modernistisiin muunnelmiin, joista abstrahoidut ovat nuorimpia.

Mikko Hovin viisikymmentäluvun puolivälin ja loppupuolen tuotantoon kuuluu puu- ja pronssiveistoksia joiden aihe, muotokieli tai tekniikka sivuavat joko kristillistä ikonografiaa tai varhaisia taidetyylejä, minkä vuoksi olen nimittänyt niitä mytologisvaikutteisiksi veistoksiksi. Madonna-aiheet erottuvat Hovin muista naisfiguureista sakraalilla olemuksellaan, raskaalla materiaalintunnullaan ja muotokielellään. *Maailman valtias* -figuureissa on harkittua kömpelöä

leikillisyyttä, jollaista on myös keskiaikaisten freskojen paholaishahmoissa ja esimerkiksi Hugo Simbergin piruissa. *Noita*-figuurissa on primitiivistä voimantunnetta afrikkalaisten esiäiti-idolien ja fetissinukkien tavoin ja metafyyssisyyttä ilmentävässä *Ad Astra* -veistoksessa on yhteneväisyyttä afrikkalaiseen puuveistotekniikkaan. Vertikaalisissa naisaiheisissa puuveistoksissa on piirteitä, jotka tuovat mieleen egyptiläisen kaanonin, esikolumbiaanisen taiteen tai varhaisrenessanssin lyyrisen muotokielen.

Mikko Hovin veistokset abstrahoituivat viisikymmentäluvun lopulla, mutta hän toteutti jo ennen vuosikymmenen puoliväliä kubistisia muotoratkaisuja marmoriveistoksessa *Suru*. Myös useat suoraviivaiset ja tasopintaiset kipsiluonnokset liittävät hänet viisikymmentäluvun jälkipuolen myöhäiskubistiseen suuntaukseen. Hovin abstraktiset pyrkimykset ilmenevät jo vuoden 1955 graniittisessa hautafiguurissa *Nunna. Enkeli-* ja *Sukeltaja*-pronssiveistosten volyymeja olen verrannut brancusilaiseen ja vitalistiseen orgaanisuuteen. *Sukeltajan* lähtökohdat löytyvät surrealistisen *Sudenkorento*-figuurin kompositiosta.

1960-luvun vaihteessa 80-vuotiaan Mikko Hovin pyrkimykset suuntautuivat edelleen geometriseen ja abstrahoivaan muotokieleen ja luonnonmateriaaleihin kuten osalla nuoremmista kuvanveistäjistä. Sekä puisessa *Kaksoset-* että punagraniittisessa *Isä ja poika* -veistoksessa hän tutki kahden figuurin yhtenäistä muoto- ja kompositiokokonaisuutta. Viimeiseksi pienoiveistokseksi jääneessä *Turkkilaisessa laivapojassa* vuodelta 1962 kiteytyy sekä materiaalin käsittelytaito että abstrahoidun muodon ja sisällön suhde, joka kertoo molempien merkityksellisyydestä Mikko Hoville.

Mikko Hovin pienoisplastiikkaa voi luonnehtia tyyliiltään ja motiiveiltaan moni-ilmeiseksi ja uudistuvaksi. Pysyvimpänä piirteenä on pyrkimys selkeään muotoon ja rakenteellisuuteen, mikä näkyy hänen koko tuotannossaan. Tyyliittelystä ja

abstrahoinnista huolimatta Mikko Hovi säilytti veistoksissaan figuratiivisen lähtökohdan ja fabuloivan hengen.

VIITTEET

1. Juha Ilvas 1985, 174.
2. Kaarlo Koroma 1980, 57.
3. M. Valkonen 1985, 6.
4. M. Valkonen 1985, 7.
5. Marjatta Konttinen 1984, 14.
6. Leena Ahtola-Moorhouse 1990a, 268.
7. E. R-r. [Edvard Richter], "Taidenäyttelyjä. M. Hovi ja S. Vanni". HS 24.10.1942.
8. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 9.
9. Liisa Lindgren 1983, 10.
10. Juha Ilvas 1984, 243.
11. Leena Ahtola-Moorhouse 1990a, 268.
12. Aune Lindström 1947, 173.
13. Leena Ahtola-Moorhouse 1990a, 269.
14. O. O-n. [Onni Okkonen], "Kuvanveistäjäliiton 30-vuotisnäyttely". US 13.10.1940.
15. O. O-n. [Onni Okkonen], "Taidenäyttely". US 20.10.1942.
16. E. R-r. [Edvard Richter], "Taidenäyttelyjä. M. Hovi ja S. Vanni". HS 24.10.1942.
17. Erkki Pirtola, 1994, 50.
18. Sakari Saarikivi, "Mikko Hovi". Taide-lehti nro 4.1949, 100.
19. U.M. "Karjalainen kuvanveistäjä Mikko Hovi luo taidetta Oulunkylässä". Karjala 5.2.1949.
20. "Tietoja Ben Renvallin elämästä". Suomen Taideyhdistyksen näyttelyluettelo Ina Colliander – Ben Renvall, Helsingin Taidehalli 2.11. – 18.11.1973. Helsinki, 27.
21. Melgin, Suhonen 1989, 30.
22. Melgin, Suhonen 1989, 33.
23. E.J. Vehmas, "Tanskan nykyaikaista taidetta". US 29.12.46.
24. Melgin, Suhonen 1989, 34.
25. Marianna, "Nykyaikaista ranskalaista taidetta Taidehallissa". HS 8.5.1947.
26. E.J.V. [E.J. Vehmas], "Kuvanveistäjäliiton näyttely". US 26.1.1948.
27. E. R-r. [Edvard Richter], "Suomen Kuvanveistäjäliiton näyttely". HS 18.1.1948.
28. E.J.V. [E.J. Vehmas], "Kuvanveistäjäliiton näyttely". US 26.1.1948.
29. Leena Ahtola-Moorhouse 1990a, 268.
30. E. R-r. [Edvard Richter], "Suomen Kuvanveistäjäliiton näyttely". HS 18.1.1948.
31. Sakari Saarikivi, "Mikko Hovi". Taide-lehti nro 4.1949, 103.
32. Marja-Liisa Vartio, "Mikko Hovi 80 v". Taide 60 –lehti, 8
33. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 13.

34. E.J.V. [E.J. Vehmas], "Viikon taidenäyttelyitä – Mikko Hovin muistokokoelma". US 25.4.1965.
35. Suomen taide. Vuosikirja 1953-1954 1955, siv. 140.
36. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 29 – kuvateksti.
37. Christina Cleve 1961, 81.
38. Unto Pusa 1977, 249.
39. E.J.V. [E.J. Vehmas] "Kuvanveistäjäliiton näyttely". US 26.1.1948.
40. O. O-n. Onni Okkonen, "Taidenäyttelyjä – Mikko Hovi ja Sam Vanni". US 20.10. 42
41. Hertta Tirranen 1950, 244.
42. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 30 – kuvateksti.
43. Hertta Tirranen 1950, 243.
44. Pekka Suhonen, "Mikko Hovi – Grand old man". HS 8.5.1961.
45. Marja-Liisa Vartio, istvan Rácz 1960, 36 – kuvateksti.
46. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 32 – kuvateksti.
47. Leena Ahtola-Moorhouse 1990a, 266.
48. Leena Ahtola-Moorhouse, 1980, 22.
49. Erik Kruskopf 1961, 29.
50. E.J.V. [E.J. Vehmas] "Taideakatemian kolmivuotisnäyttely". US 11.10.1953.
51. Suomen kuvanveistotaidetta, toimittanut Lauri Leppänen 1954,15.
52. Tuula Karjalainen 1990, 192.
53. Melgin, Suhonen 1989, 35.
54. Tuula Karjalainen 1990, 48.
55. Suomen kuvanveistotaidetta, julkaissut Suomen Kuvanveistäjäliitto 1954, 12.
56. Melgin, Suhonen 1989, 36.
57. Melgin, Suhonen 1989, 63.
58. Leena Ahtola-Moorhouse 1980, 23.
59. Melgin, Suhonen 1989, 63.
60. Leena Ahtola-Moorhouse 1990b, 110.
61. Juha Ilvas 1985, 173.
62. A. Krohn, "Kolmivuotisnäyttely". US 16.12.1956.
63. O. O-n. [Onni Okkonen], "Kuvanveistäjäliiton 30-vuotisnäyttely". US 13.10.1940.
64. "Meksikolaista grafiikkaa ja kansantaidetta Taidehallissa". HS 3.1.1953.
65. Juha Ilvas 1985,174)
66. Herbert Read 1965a, 64
67. Peter Schmidt 1990, Mexico Splendors of thirty Centuries, Metropolitan Museum of Art and Bulfinch Press, 192.
68. Sulkakäärme ja jaguaarijumala –teosluettelo 1997, 33.
69. Sulkakäärme ja jaguaarijumala –teosluettelo 1997, 71.
70. Herbert Read 1965a, 48-49.
71. Herbert Read 1965a, 70.
72. Pekka Suhonen, "Mikko Hovi – Grand old man". HS 8.5.1961.
73. Peter Schmidt 1990, 95.

74. Peter Schmidt 1990, 120.
75. Robert H. Cobean, Alba Guadalupe Mastache Flores 1997, 216.
76. Sulkakäärme ja jaguaarijumala –teosluettelo 1997, 45.
77. Sakari Saarikivi, "Mikko Hovi". HS 13.12.1953.
78. E.J.V. [E.J. Vehmas], "Mikko Hovin veistosnäyttely" US 12.12.1953.
79. Sulkakäärme ja jaguaarijumala –teosluettelo 1997, 33.
80. E.J.V. [E.J. Vehmas], "Mikko Hovin veistosnäyttely" US 12.12.1953.
81. Juha Ilvas 1985, 174.
82. Kauko Louhisto 1992, 104.
83. Taiteen pikkujättiläinen 1991, 526.
84. Hans Bidermann 1993, 197.
85. L.R. Rogers 1969, 19.
86. L.R. Rogers 1969, 20.
87. M. Valkonen, O. Valkonen 1981, 204
88. Marja-Liisa Vartio, "Kuvanveistäjä Mikko Hovin syntymästä 100 vuotta". Hämeenlinnan taidemuseo 1960.
89. Leena Ahtola-Moorhouse 1980, 25 –kuvateksti.
90. Suomen kuvanveistotaidetta, toimittanut Lauri Leppänen 1954, 14.
91. "Uutta suomalaista kuvanveistoa". Suomen Taideakatemian kiertonäyttely –näyttelyluettelo 1957.
92. H. Read 1965b, 38.
93. H. Read 1965b, 36.
94. William Tucker 1974, 100-101.
95. Jack Burnham 1968, 20.
96. O.B. [Olavi Bonsdorff], "Barlachiin verrataan Itävallassa". HS 20.9.1957.
97. Karl Maria Grimme, "Taidearvostelijat suopeita suomalaiselle näyttelylle". US 8.6.1957.
98. O.B [Olavi Bonsdorff], "Barlachiin verrataan Itävallassa". HS 20.9.1957.
99. M. Valkonen, O. Valkonen 1981, 202.
100. David Finn 1989, 83.
101. O. V-jä [Olavi Veistäjä], "Mikko Hovin veistoksia". AL 15.11.1959.
102. Sakari Saarikivi, "Mikko Hovi". Taide-lehti nro 4. 1949, 103.
103. O. Valkonen, "Viipurin taiteilijaseuran Juhlanäyttely". SSosd. 14.10.1955.
104. Sixten Ringbom 1978, 48.
105. Ibidem.
106. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 50 –kuvateksti.
107. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 60 –kuvateksti.
108. Onni Okkonen 1953, 83.
109. Henry Moore, "Primitiivinen taide", kääntänyt Eila Pajastie. Taide-lehti 2/ 1949, 45.
110. O. V-jä [Olavi Veistäjä], "Mikko Hovin veistoksia". AL 15.11.1959.
111. E.J. Vehmas, "Mikko Hovin muistonäyttely". US 25.4.1965.
112. Sulkakäärme ja jaguaarijumala –teosluettelo 1997, 45.
113. Leena Ahtola-Moorhouse 1990b, 111.
114. O. Valkonen, "Taiteilijain vuosinäyttely". SSosd. 15.2.1958.

115. E.J.V. [E.J. Vehmas], "Mikko Hovi 80-vuotias". US 11.10.1959.
116. Marja-Liisa Vartio, Istvan Rácz 1960, 41.
117. Pekka Suhonen, "Mikko Hovi – Grand old man". US 8.5.1961.
118. Leena Ahtola-Moorhouse 1980, 20.
119. Leena Ahtola-Moorhouse 1994, 35.
120. Ibidem.
121. Leena Ahtola-Moorhouse 1994, 34.
122. Dan Grigorescu 1984, 101.
123. Dan Grigorescu 1984, 106.
124. Dan Grigorescu 1984, 107.
125. M. Valkonen, O. Valkonen 1981, 30.
126. Dan Grigorescu 1984, 110.
127. O. Valkonen 1960, 83.
128. Olavi Valavuori 1962, 27.
129. Leena Ahtola-Moorhouse 1980, 31.
130. T. R-nen, "Mikko Hovin muistonäyttely". HS 23.4.1965.

KUVALUETTELO MIKKO HOVIN PIENOSVEISTOKSISTA

1. *Poika ja koira*, 1918, terrakotta. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
2. *Kalapoika*, 1950, pronssi (1924, graniitti). Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
3. *Vedenkantajatar*, n.1930, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
4. *Vedenkantajatar*-luonnokset, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
5. *Lintuja ruokkiva tyttö*, 1935, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
6. *Huivityttö*, fajanssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
7. *Tyttö ja vasikka*, fajanssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
8. *Kenraalska*, 1930, terrakotta. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
9. *Härkä*, 1930, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
10. *Ahmatti*, 1938, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
11. *Lohikäärmeen tappaja*, n.1940, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
12. *Pyhä Yrjänä*, n.1940, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
13. *Kalastaja*, n.1940, pronssi. Saarikivi. Taide-lehti, 4/1949, 100.
14. *Tuulastaja*, n.1940, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
15. *Aallokossa*, n.1953, kipsi. Suomen taide, vuosikirja 1953-1954, 1955.
16. *Pienten suojelija*, 1940, puu. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
17. *Hälytys*, 1940, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
18. *Hälytys*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
19. *Hälytys*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
20. *Hälytys*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
21. *Hälytys*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
22. *Ruokailuhetki*, 1948, graniitti. Vartio, Taide 60 -lehti, 1960.
23. *Ruokailuhetki*, n.1952, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
24. *Rannalla*, 1948, graniitti. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
25. *Uinuvat immet*, n.1941, fajanssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
26. *Uiva tyttö*, 1941, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
27. *Juurukello*, n.1950, pronssi. Valtion taidemuseo. Kuvataiteen keskusarkisto.
28. *Juurukello*, n.1950, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
29. *Hartaushetki*, puu. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
30. *Hartaushetki*, fajanssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
31. *Hartaushetki*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
32. *Elonkorjuu*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
33. *Elonkorjuu*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
34. Kordelinin muistomerkkiehdotus, kipsi. Taide-lehti, 4/1945, 29.
35. *Luonnos*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
36. *Hartaushetki II*, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
37. *Hartaushetki II*, puu. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
38. *Keskustelu*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
39. *Keskustelu*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
40. *Hartaushetki*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
41. *Apinatyttö*, 1953, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
42. *Paluu saunasta*, 1950, puu. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.

43. *Paluu saunasta* -muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
44. *Kuritus*, puu. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
45. *Kuritus*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
46. *Jos nousisi*, keramiikka. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
47. *Majesteetti*, 1953, graniitti. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
48. *Majesteetti*, 1953, graniitti. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
49. *Maistraatti*, 1953, graniitti. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
50. *Aamuhartaus*, 1953, graniitti. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
51. *Eränkävijä*, n.1952, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
52. *Rumba*, 1952, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
53. *Runsaudensarvi*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
54. *Runsaudensarvi*, keramiikka. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
55. *Kisaveikko*, 1952, pronssi. Valtion taidemuseo. Kuvataiteen keskusarkisto.
56. *Äiti ja lapsi*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
57. *Päälyismies*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
58. *Maistraatti*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
59. *Toiveita*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
60. *Toiveita*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
61. *Toiveita*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
62. *Toiveita*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
63. *Havaintoja*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
64. *Ennustaja*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
65. *Ennustaja*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
66. *Tanssi*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
67. *Tanssi*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
68. *Tyttö ja pallo*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
69. *Luonnoksia*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
70. *Istuva*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
71. *Istuva*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
72. *Seisova ja istuva*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
73. *Abstrahoitu istuva*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
74. *Toivova*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
75. *Toivova*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
76. *Voimistelu*, kipsi. Suomen taidetta 1950-luvulla, 1961, 69.
77. *Heinäsiirkka*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
78. *Lepäävä mies ja nainen*, keramiikka. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
79. *Heinäsiirkka II*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
80. *Sudenkorento*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
81. *Sudenkorento*-muunnelma, keramiikka. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
82. *Ankerias*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
83. *Ankerias*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
84. *Keinuen*, keramiikka. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
85. *Lintumies*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
86. *Maailman valtias*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.

87. *Vatsavaivoja*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
88. *Usot sie?*, 1956, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
89. *Noita*, 1957, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
90. *Noita*, patinoitu kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
91. *Noita*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
92. *Noita*-muunnelmat, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
93. *Noita*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
94. *Karhu*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
95. *Karhuemo*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
96. *Madonna*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
97. *Madonna*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
98. *Kristus*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
99. *Nunna*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
100. *Äiti ja lapsi*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
101. *Äiti ja lapsi*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
102. *Neitsyt*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
103. *Neitsyt*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
104. *Kuningas*, 1957, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
105. *Simeoni*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
106. *Vihastuuko vai punastuu*, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
107. *Hoosianna*, puu. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
108. *Äidin huolet*, 1944, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1995.
109. *Nainen*, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
110. *Nainen*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
111. *Ad Astra*, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
112. *Ad Astra*, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
113. *Tanssiaskel*, pronssi. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
114. *Tanssiaskel*-muunnelma, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
115. *Tomera*, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
116. *Tomera*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
117. *Suru*, 1953, marmori. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
118. *Nunna*, 1955, graniitti. Suomen taide, vuosikirja 1955-1956, 1956, 141.
119. *Nunna*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
120. *Kaksoisfiguuri*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
121. *Figuuri*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
122. *Sukeltaja*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
123. *Trulli*, keramiikka. Suomen kuvanveistotaidetta, 1954, 60.
124. *Enkeli*, pronssi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
125. *Kaksoset*, 1960, puu. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
126. *Kaksoset*-luonnos, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
127. *Luonnos*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
128. *Luonnos*, kipsi. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.
129. *Isä ja poika*, 1960, graniitti. Vartio, Rácz, 1960, kuvaliite.
130. *Turkkilainen laivapoika*, 1962, puu. Suvioja, ESS 9.8.1964.
131. *Turkkilainen laivapoika*, keramiikka. Kuvannut Annukka Lario-Huttunen 1994.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Aineen taidemuseon arkisto. Tornio.

Tiedot veistoksesta Pienten suojelija 1940.

Helsingin kaupungin taidemuseon arkisto. Helsinki.

Tiedot veistoksista Usot sie 1956 ja Kuningas (Kustaa Vaasa) 1957.

Hämeenlinnan taidemuseon arkisto. Hämeenlinna.

Tiedot Mikko Hovin veistoskokoelmasta.

Joensuun taidemuseo. Joensuu.

Tiedot veistoksista Talkoojuhlat 1932 ja Äidin huolet 1944.

Kuopion taidemuseon arkisto. Kuopio.

Tiedot veistoksesta Maistraatti.

Lahden taidemuseo. Lahti.

Tiedot veistoksista Havaintoja, Kalapoika, Rumba 1952 ja Äidin Huolet 1944.

Rovaniemen taidemuseo. Rovaniemi.

Tiedot veistoksesta Juoksija 1952.

Tampereen taidemuseo. Tampere.

Tiedot veistoksista Apinatyttö 1953, Lohikäärmeen tappaja ja Äiti ja lapsi.

Valtion taidemuseo. Helsinki.

Tiedot veistoksista Ahmatti 1938, Hälytys 1940, Härkä 1930, Juorukello, Pyhä Yrjänä, Rannalla 1948 ja Vedenkantajatar.

Valtion taidemuseo. Kuvataiteen keskusarkisto. Helsinki.

Kisaveikko 1952 ja Juorukello.

PAINETUT LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Ahtola-Moorhouse, Leena, 1980. Katsaus suomalaiseen kuvanveistotaiteeseen 1910-80. Suomalaista veistotaidetta, Finnish Sculpture. Porvoo.

Ahtola-Moorhouse, Leena, 1990a. Kuvanveisto 1900-1950. Ars Suomen taide 5. Keuruu.

Ahtola-Moorhouse, Leena, 1990b. Sodanjälkeinen kuvataide vuoteen 1960. Ars Suomen taide 6. Keuruu.

Ahtola-Moorhouse, Leena, 1994. Wäinö Aaltonen 1894-1966. Turku.

Barr, Alfred H. Jr., 1966. Matisse. Ei painopaikkaa.

Bidermann, Hans, 1993. Suuri symbolikirja, Porvoo.

Bonsdorff, Olavi, "Barlachiin verrataan Itävallassa". Helsingin Sanomat 20.9.1957.

Burnham, Jack, 1968. Beyond modern sculpture. London.

Cleve, Christina, 1961. Carl Wilhelms konst. Helsingfors.

Cobean, Robert H., Alba Guadalupe Mastache Flores, 1997. Xochicalco ja Tula. Sulkakäärme ja jaguaarijumala. Meksikon ja Guatemalan intiaani-kulttuurit. Tampereen taidemuseo. Forssa.

Finn, David, 1989. How to look at Sculpture. New York.

Grigorescu, Dan, 1984. Brancusi and the Romanian Roots of his Art. Bucharest.

Grimme, Karl Maria, "Taidearvostelijat suopeita suomalaiselle näyttelylle". Uusi Suomi 8.6.1957.

Holthoer, Rostislav, 1993. Muinainen Egypti - hetki ikuisuudesta. Tampereen taidemuseo 30.8.1993-2.1.1994. Tampere.

Hulten, Pontus, 1987. Brancusi. New York.

Ilvas, Juha, 1984. Suomen taide 3. Kultakausi. Porvoo.

Ilvas, Juha, 1985. Mikko Hovi. Suomen taide -Vastakohtien aika. Porvoo.

Josephson, Ragnar, 1975. Konstverkets födelse. Borås.

Jäntti, Yrjö A, 1980. Suomalaisia pienoisteoksia. Porvoo.

Karjalainen, Tuula, 1990. Uuden kuvan rakentajat. Konkretismin läpimurto Suomessa. Porvoo.

Kivinen, Yrjö, 1960. 50-luvun henkinen tausta. Suomen taide. Vuosikirja 1960. Porvoo.

Konttinen, Marjatta, 1984. Suomen taiteen varhaiskauden veistotaiteesta. Helsinki.

Koroma, Kaarlo, 1980. Viipurin taiteilijaseura 1930-1980. Helsinki.

Krohn, A., "Kolmivuotisnäyttely". Uusi Suomi 16.12.1956.

Kruskopf, Erik, 1961. Suomen taide. Porvoo.

Kruskopf, Erik, 1961. Taiteemme 50-luku. Suomen taide. Vuosikirja 1961. Porvoo.

Kruskopf, Erik, 1990. Sodanjälkeinen kuvataide vuoteen 1960. Ars Suomen taide 6. Keuruu.

Lahti, Louna, Lahti, Markku, 1989. Suomalainen taideopas. Helsinki.

Larsson, Lars-Olof, 1975. Metoder i konstvetenskapen. Stockholm.

Lindgren, Liisa, 1983. Kuvanveistäjä Pekka Aarnion tuotanto suomalaisen veistotaiteen murroskauden taustaa vasten. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen julkaisuja 6. Helsinki.

Lindström, Aune, 1947. Suomen taiteen vuosikirja. Porvoo.

Louhiso, Kauko, 1992. Antti Louhiso - kuvanveisto kutsumuksena ja kohtalona. Turku.

Lucie-Smith, Edward, 1987. Sculpture since 1945. New York.

Marianna, "Nyky aikaista ranskalaista taidetta Taidehallissa". Helsingin Sanomat 8.5.1947.

Melgin, Elina, Suhonen, Pekka, 1989. Nykytaide 1939-1989. Helsinki.

"Meksikolaista grafiikkaa ja kansantaidetta Taidehallissa". Helsingin Sanomat 3.1. 1953.

Moore, Henry, "Primitiivinen taide", kääntänyt Eila Pajastie. Taide-lehti 2/1949.

Okkonen, Onni, "Kuvanveistäjäliiton 30-vuotisnäyttely". Uusi Suomi 13.10.1940.

- Onni Okkonen, "Taidenäyttelyjä - Mikko Hovi ja Sam Vanni". Uusi Suomi 20.10.1942.
- Okkonen, Onni, 1945. 1880-luvulta nykypäivään. Suomen taiteen historia 2. Porvoo.
- Okkonen, Onni, 1947. Plastillisuudesta ja Suomen veistotaiteesta. Suomen taiteen vuosikirja 1947. Porvoo.
- Okkonen, Onni, 1953. Egyptin taide. Porvoo.
- Okkonen, Onni, 1955. Suomen taiteen historia. Porvoo.
- Peltola, Leena, Konttinen, Marjatta, 1987. Lokakuun ryhmä 1933-1951. Helsinki.
- Pettinen, Maiju, "Mikko Hovi - yli-insinoöri Maiju Pettisen kuvaus Mikko Hovin taiteilijatiestä". Koiviston viesti 16.8.1979.
- Pettinen, Maiju, 1990. Kuvanveistäjä Mikko Hovi. Koiviston rannalta maanmittariksi. Porvoo.
- Pirtola, Erkki, 1994. Taide ja tajunnan kehitys. Porvoo.
- Poulsen, Vagn, 1969. Etruskische Kunst. Taunus.
- Puokka, Jaakko, 1986. Gunnar Finne 1886-1952. Lahden taidemuseo 4.4.-1.6.1986. Lahti.
- Pusa, Unto, 1977. Plastillinen sommittelu 185. Espoo.
- Pylkkänen, Riitta, 1966. Suomen keskiajan taidearteita. Helsinki.
- Rácz, Istvan. Peltola, Leena, 1977. Suomen taidetta 1940-1975. Keuruu.
- Read, Herbert, 1965a. Henry Moore. London.
- Read, Herbert, 1965b. Modernin kuvanveistotaiteen historia, kääntäneet Raija Mattila ja Pekka Suhonen. Helsinki.
- Richter, Edvard, "Taidenäyttelyjä. M. Hovi ja S. Vanni". Helsingin Sanomat 24.10.1942.
- Richter, Edvard, "Suomen Kuvanveistäjäliiton näyttely". Helsingin Sanomat 18.1.1948.
- Ringbom, Sixten, 1987. Konsten i Finland. Jakobstad.
- Rogers, L.R., 1969. Sculpture. London.

- Saarikivi, Sakari, "Mikko Hovi". Taide-lehti 4/1949.
- Saarikivi, Sakari, "Mikko Hovi". Helsingin Sanomat 13.12.1953.
- Saarikivi, Sakari, 1956. Näyttelykausi 1955-56. Suomen taide. Vuosikirja 1957-58. Porvoo.
- Saarikivi, Sakari, 1988. Hannes Autere - suomalaisen puunveiston mestari. Helsinki.
- Schild, Göran, 1969. Suomalaisia kuvanveistäjiä. Helsinki.
- Schmidt, Peter, 1990. Mexico Splendors of thirty Centuries. London.
- Suhonen, Pekka, "Mikko Hovi - Grand old man". Uusi Suomi 8.5.1961.
- Sulkakäärme ja jaguaarijumala. Meksikon ja Guatemalan intiaani-kulttuurit -teosluettelo, 16.8.1997-1.2.1998. Tampereen taidemuseo. Forssa.
- Suomen kuvanveistotaidet, 1954. Julkaissut Suomen Kuvanveistäjäliitto. Porvoo.
- Suomen taidetta 1950-luvulla, 1961. Toimittanut Kaarlo Koroma. Porvoo.
- Suomen taide ja kulttuuri, 1993. Toimittanut Päivi Molarius. Jyväskylä.
- Suomen taide. Vuosikirja 1953-1954. Julkaissut Suomen taiteilijaseura. Porvoo 1961.
- Suomen taide. Vuosikirja 1955-1956. Julkaissut Suomen taiteilijaseura. Porvoo 1956.
- Suvioja, Mika, "Materiaali kertovaksi". Etelä-Suomen Sanomat 9.8.1964.
- Sydhoff, Beate, Andersen, Troels, 1985. Tanskan taide vuoden 1945 jälkeen. 1945-1980 Tanskan taide Pohjoismaissa. Pohjoismainen taidekeskus. Helsinki.
- Taiteen pikkujättiläinen, 1991. Porvoo.
- Tietoja Ben Renvallin elämästä, Suomen taideyhdistyksen näyttelyluettelo Ina Colliander - Ben Renvall, Helsingin Taidehalli 2.11.-18.11.1973. Helsinki.
- Tirranen, Hertta, 1950. Suomen taiteilijoita, Porvoo.
- Tucker, William, 1974. The Language of Sculpture. London.
- U. M., 1949. "Karjalainen kuvanveistäjä Mikko Hovi luo taidetta Oulunkylässä". Karjala. 5.2.1949.

Uutta suomalaista kuvanveistoa, Suomen Taideakatemian kiertonäyttely – näyttelyluettelo, 1957. Helsinki.

Valavuori, Olavi, 1961. 1950-luku. Suomen taidetta 1950-luvulla. Porvoo.

Valkonen, Olli, "Viipurin taiteilijaseuran Juhlanäyttely". Suomen Sosiaalidemokraatti 14.10.1955.

Valkonen, Olli, 1958. Kuvanveistomme nykyhetkestä. Suomen taide. Vuosikirja 1957-58. Porvoo.

Valkonen, Olli, "Taiteilijain vuosinäyttely". Suomen Sosiaalidemokraatti 15.2.1958.

Valkonen, Olli, 1960. Näyttelykausi 1959-60. Suomen taide. Vuosikirja 1961. Porvoo.

Valkonen, Olli, 1962. Mikko Hovi im memoriam. Suomen taide. Vuosikirja 1962. Porvoo.

Valkonen, Olli, 1962. Suomen taide. Porvoo.

Valkonen, Olli, 1993. Aimo Tukiainen, kuvanveistäjä. Helsinki.

Valkonen Markku ja Valkonen Olli, 1981. Maailman taide -Nykytaide. Porvoo.

Valkonen Markku ja Valkonen Olli, 1985. Suomen taide -Vastakohtien aika. Porvoo.

Valkonen, Markku, 1992. Kuvien Suomi. Keuruu.

Vartio, Marja-Liisa, Rácz, Istvan, 1960. Mikko Hovi. Helsinki.

Vartio, Marja-Liisa, "Mikko Hovi 80 v". Taide 60 -lehti, näyttenumero. Julkaisija Suomen taiteilijaseura 1960.

Vehmas, E.J., "Tanskan nykyaikaista taidetta". Uusi Suomi 29.12.1946.

Vehmas, E.J., "Kuvanveistäjäliiton näyttely". Uusi Suomi 26.1.1948.

Vehmas, E.J., "Taideakatemian kolmivuotisnäyttely". Uusi Suomi 11.10.1953.

Vehmas, E.J., "Mikko Hovin veistosnäyttely". Uusi Suomi 12.12.1953.

Vehmas, E.J., "Mikko Hovi 80-vuotias". Uusi Suomi 11.10.1959.

Vehmas, E.J., "Viikon taidenäyttelyitä - Mikko Hovin muistokokoelma". Uusi Suomi 25.4.1965.

Veistäjä, Olavi, "Mikko Hovin veistoksia". Aamulehti 15.11.1959.

ELÄMÄKERTATIETOJA

Mikko Hovi syntyi Karjalan kannaksella Koiviston Härkälän kylässä, Pönnin taloryhmässä 11.10.1879. Vanhemmat olivat Abram Yrjönpoika Hovi ja Judit Taavetintytär Pönni. Mikko Hovi oli neljäs tai kuudes perheen kymmenestä lapsesta. Sekä Hovit että Pönnit olivat tyypillisiä kannakselaisia maanviljelijä- ja merimiessukuja, joissa kukoisti vanha käsityötaito. Mikko Hovi kävi kansakoulun ja lähti isänsä ja veljensä tavoin nuorena poikana merille, mitä kautta hän tutustui Helsingin ja Pietarin taidekokoelmiin. Kaksikymmentävuotiaana hän pestautui englantilaiseen purjelaivaan ja kiersi maapallon kolmasti käyden kaikissa maanosissa. Matkoillaan hän vieraili museoissa ja harrasti vesi- ja öljyvärimaalausta. Ennen paluutaan Suomeen hän viipyi Englannissa kolme kuukautta tutustuen muun muassa William Turnerin merimaalauksiin. Hän sai jonkin verran yksityisopetusta akvarellitekniikassa.

Palattuaan Suomeen Hovi jätti haaveensa perämieskoulusta ja hakeutui 28-vuotiaana Taideteolliseen keskuskouluun koristetaiteen linjalle, jota kävi vuosina 1907-11 ja 1916. Hän sai kuvanveiston alkeisopetusta Josef Friedlin johdolla. Valmistuttuaan koristeveistäjäksi hän toimi kolme vuotta Gunnar Finnen apulaisena osallistuen muun muassa Tallinnan Estonia-teatterin sisäkoristelutöihin.

Työn ohessa Mikko Hovi muovaili pieniä fajanssi- ja kipsifiguureja, joita asetti ensi kerran näytteille vuonna 1915 Helsingin Kaivohuoneella pidettyyn näyttelyyn. Vuonna 1919 hän sai tehdäkseen Ahjolan taistelujen muistokiven. Hän piti taidenäyttelyn vuonna 1924 Viipurissa, josta Viipurin kaupunki osti häneltä Kalapoika-graniittiveistoksen, joka sijoitettiin Salakkalahden puistoon. Ensimmäinen maininta Mikko Hovista on helsinkiläisessä Nya Pressen -lehdessä 30.5.1910 artikkelissa "Vid F. Konstföreningens utlottning". Seuraavat maininnat ovat Hufvudstadbladetissa ja Karjala-lehdessä joulukuussa 1916 Viipurin

taiteenystävien näyttelyarvostelussa ja vuonna 1923 Karjala-lehden "Taidenäyttelyt"-kirjoituksessa. Vuoden 1925 maaliskuussa Iltalehti ja Hufvudstadbladet mainitsivat Hovin Kalapoika-figuurin Viipurin puistojen veistoksista kertovissa artikkeleissaan. Vuonna 1928 Hovi osallistui Suomen taiteilijain syysnäyttelyyn. Helsingin Sanomissa 7.5.1921 oli uutinen Mikko Hoville myönnetystä stipendistä, ja vuonna 1926 hän sai valtiolta apurahan.

Näyttelytietoja ja tapahtumia vuodesta 1930 lähtien

- 1930 osallistui Suomen Kuvanveistäjäliiton ja Suomen taiteilijain syysnäyttelyyn
- 1931 osallistui Tampereen taidemuseon näyttelyyn
- 1932 osallistui Taidehallissa pidettyyn Suomen taiteilijain 40-vuotisjuhlanäyttelyyn pronssiveistoksella Haavoittunut.
- 1933 osallistui Suomen taiteilijain 41-vuosinäyttelyyn pronssiveistoksella Säikähdys.
- 1933-34 veisti Koiviston ja Kanneljärven kirkkoihin puiset apostoliveistokset.
- 1935 osallistui Suomen taiteilijain 43-vuosinäyttelyyn pronssiveistoksilla Äiti ja lapsi, Pasuunaan puhaltava enkeli, Enkeli ja Savea kantava tyttö.
- 1937 osallistui Milanossa ja Roomassa pidettyyn Suomen taiteen näyttelyyn, jossa hänen ensimmäinen suurempi veistoksensa Kalapoika mainittiin erityisen lahjakkuuden osoituksena.
- 1938 osallistui Suomen taiteilijain 46-vuosinäyttelyyn veistoksilla Armelias, Tuulentupia, Puhuja. Samana vuonna osallistui Suomen Kuvaamataiteen liiton yhteisnäyttelyyn pronssiveistoksilla Seisova tyttö, Lukeva poika ja Sirkustyttö.
- 1939 Suomen Urheiluliitto tilasi Hovilta viisi palkintoreliefiä ja Kuulantyöntäjä-palkintopatsaan Suomessa pitämättä jääneisiin olympialaisiin.
- 1939 osallistui Göteborgissa Suomen taiteen näyttelyyn.
- 1939 sai Kordelinin apurahan.

- 1940 siirtyi talvisodan jälkeen koristeveistotaiteen kysynnän vähennyttyä päätoimiseksi kuvanveistäjäksi.
- 1940 osallistui näyttelyihin Helsingissä, Turussa ja Tukholmassa veistoksilla Hälytys, Tienraivaaja ja Hädässä.
- 1940 osallistui Suomen kuvanveistäjäliiton 30-vuotisjuhlanäyttelyyn pronssiveistoksilla Haave, Hälytys, Tienraivaaja ja puuveistoksella Hädässä.
- 1942 osallistui Suomen taiteilijain 49-vuosisnäyttelyyn puuveistoksella Kapea neitsyt ja pronssifiguurilla Tuulikki.
- 1942 (17.10.-28.10.) yksityisnäyttely Helsingissä Taiteilijain Salongissa taidemaalari Sam Vannin kanssa. Esillä oli 22 veistosta, joista pronssisia olivat Kalastuskamppailu, Pesänvartija, Ajan huolet, Suru, Heiluvalla pohjalla, Merenkävijä, Kylpevä tyttö, Pakolaiset, Talkoojuhlat, Veljekset ja Fauni. Pronssiin valettavia olivat Uiva miina, Kalastusneuvos, Lentävä paholainen ja Salamaharjoitukset. Puuveistoksia olivat Elonkorjuu, Pienten suojelija, Äiti ja lapsi, Paimentanssi ja Tanssiva tyttö. Lisäksi olivat marmoriveistos Uinuvat immet ja suihkukaivo.
- 1942 osallistui Suomen taiteen Talkooparaati -näyttelyyn Ateneumissa pronssiveistoksilla Pesänvartija, Kalastuskamppailu, Häilyvällä pohjalla, Suru ja puuveistoksilla Paimentanssi ja Tanssiva tyttö.
- 1943 osallistui Suomen taiteilijain 50-vuotisjuhlanäyttelyyn marmoriveistoksella Uinuvat immet, pronssiveistoksella Kodinkynttilät ja kahdella puuveistoksella Elonkorjuu ja Äiti ja lapsi.
- 1944 osallistui Tukholmassa pidettyyn näyttelyyn.
- 1944 osallistui Taidehallin Syysnäyttelyyn pronssiveistoksilla Kalastaja, Tanssiva tyttö ja Kylpevä tyttö.
- 1945 sai Suomen Kuvanveistäjäliiton Wuorion apurahan.
- 1946 osallistui Oslossa pidettyyn Nordisk Konst - Pohjoismaiden taidetta -näyttelyyn.
- 1946 sai Frietschin palkinnon.
- 1947 osallistui Nordisk Konst 1946-1947 -näyttelyyn Tukholmassa.

- 1948 osallistui Suomen kuvanveistäjäliiton näyttelyyn Taidehallissa graniittiveistoksilla Rannalla ja Ruokailuhetki, pronssiveistoksella Ahmatti, puuveistoksella Hartaushetki ja kipsiveistoksella Suunnitelmia.
- 1948 osallistui Nordisk Konst -näyttelyyn Reykjavikissa.
- 1949 sai Kalevalan riemuvoiton ja Ahlströmin apurahat.
- 1949 muutti omaan ateljee-kotiin Herttoniemeen, jossa oli hyvät työskentelytilat.
- 1949 osallistui Nordisk Konst -näyttelyyn Kööpenhaminassa.
- 1949-1950 osallistui Suomen taiteen näyttelyihin Brysselissä, Haagissa, Prahassa, Varsovassa, Zürichissä, Firenzessä ja Pariisissa.
- 1950 osallistui Nordisk Konst – Pohjoismaiden taidetta -näyttelyyn Helsingin Taidehallissa.
- 1950 osallistui Suomen Taideakatemia 40-vuotisjuhlanäyttelyyn.
- 1950 osallistui Suomen Taideakatemia 3-vuotisnäyttelyyn.
- 1950 osallistui Suomen taiteilijain 56-vuosinäyttelyyn pronssiveistoksella Pyhä Yrjänä ja puuveistoksella Anja Vammelvu.
- 1950 osallistui Suomen Taiteilijaseuran näyttelyyn Lahden Taidehallissa.
- 1950 Lahden kaupunki osti pronssiveistoksen Kalapoika.
- 1951 osallistui Suomen taiteilijain 57-vuosinäyttelyyn.
- 1951 sai Suomen Taideakatemia Wuorion apurahan.
- 1952 osallistui Suomen taiteen näyttelyyn Lyypekissä.
- 1952 sai Jalasjärven sankaripatsaskilpailussa 1. palkinnon.
- 1952 teki Karhu poikasineen -monumenttiveistoksen Helsinkiin.
- 1952-53 sai Suomen Taideakatemia apurahan.
- 1953 osallistui Suomen taiteen näyttelyyn Sao Paulossa.
- 1953 sai Willebrandtin palkinnon.
- 1953 osallistui Nordisk Konst -näyttelyyn Bergenissä ja Oslossa.
- 1953 osallistui Suomen Taideakatemia 3-vuotisnäyttelyyn Ateneumissa.
- 1953 (5.12.-13.12.) yksityisnäyttely Suomen Taiteilijaseuran näyttelyhuoneistossa Taidehallissa. Esillä oli 24 veistosta, joista graniittisia

olivat Aamuhartaus, Maistraatti ja Majesteetti. Pronssiveistoksia olivat Demeter, Eränkävijä, Josefina, Rumba, Apinanukke, Ystävykset, Kevät, Filosofi, Päällismies ja Kisaveikko. Puuveistoksia olivat Yhteiset muistot, Luostarin kellot, Klaara ja Anja. Fajanssiveistoksia olivat Karhuperhe ja Maaemo. Lisäksi oli kipsiluonnoksia, joista graniittiin hakattava oli Leikkivät karhut, pronssiin valettavia Aallokossa ja Pallosilla ja puusta veistettäviä Huutava ääni ja Asetelma.

- 1953 -1954 osallistui näyttelyihin Moskovassa ja Leningradissa.
- 1954 osallistui näyttelyyn Hämeenlinnan taidemuseossa.
- 1956 sai Valtion apurahan varttuneemmalle taiteilijalle.
- 1955 teki Pallosilla-ulkoilmaveistoksen Herttoniemen kansakouluun.
- 1955 osallistui Suomen taiteen näyttelyyn Roomassa.
- 1956 teki Ylämaan sankaripatsaan.
- 1956 osallistui Suomen Taideakatemia 3-vuotisnäyttelyynpronssiveistoksilla Tanssi, Usot sie, Epäilyjä, Ajatuksia, Kevät, Juhannus ja Vilu.
- 1956 osallistui Suomen Taiteilijaseuran kiertonäyttelyyn.
- 1956 osallistui Suomen Kuvanveistäjäliiton 11. näyttelyyn Taidehallissa graniittiveistoksilla F.E. Sillanpää ja Nunna, pronssiveistoksilla Aamuvoimistelu, Paholainen, Tanssi, marmoriveistoksella Runo ja kipsiveistoksella Äiti ja lapsi.
- 1956 sai Helsingin kaupungin apurahan.
- 1957 osallistui Suomen taiteen näyttelyyn Lundissa.
- 1957 sai toisen palkinnon Valtion kuvanveistokilpailussa.
- 1957 osallistui kutsuvieraana Prisma-ryhmän näyttelyyn Taidehallissa, jossa hänellä oli esillä muun muassa pronssiveistos Heinäsirkka.
- 1957 osallistui Suomen taiteen kiertonäyttelyyn Itävallassa.
- 1958 lunastettiin ehdotus Mikkelin sankaripatsaskilpailussa.
- 1958 osallistui Suomen taiteen näyttelyihin Neuvostoliitossa, Kiinassa ja Ateenassa.

- 1958 osallistui Suomen taiteilijain 64.näyttelyyn Helsingin Taidehallissa veistoksilla Unikuvia, Rukous, Ankerias ja Toivo.
- 1958 sai Suomen Kulttuurirahaston apurahan.
- 1958 valittiin Suomen Kuvanveistäjäliiton kunniajäseneksi.
- 1959 valittiin Suomen Taiteilijaseuran kunniajäseneksi.
- 1959 piti näyttelyn Galleria Husassa Tampereella.
- 1960 edusti Suomea Venetsian biennaalissa yhdessä Ina Collianderin kanssa graniittiveistoksillaan Aamuhartaus, Maistraatti ja Majesteetti, pronssiveistoksilla Tanssi, Sudenkorento, Päälysmies, Emma, Noita, Neitsyt ja Äiti ja lapsi, puuveistoksella Kaksoiset ja graniittiveistoksella Isä ja poika.
- 1960 osallistui Kuvanveistäjäliiton 12.näyttelyyn Helsingin Taidehallissa pronssiveistoksella Merimerkki ja neljällä puuveistoksella Lepakko, Filosohvi, Havaintoja ja Istuva tyttö.
- 1961 osallistui Kansainväliseen Nykyveistotaiteen näyttelyyn Pariisissa.
- 1962 teki Larin Kyösti –monumentin Hämeenlinnan kaupungin Kirkkopuistoon.
- kuoli 10.7. 1962 Helsingissä.
- Mikko Hovin muistonäyttely 21.4.- 4.5. 1965 Galleria Fenestrassa Helsingissä.
- Kuvanveistäjä Mikko Hovin syntymästä 100 vuotta –näyttely Hämeenlinnan taidemuseossa 25. 10.-14.11. 1979.

TEOSLUETTELO

1. HUIVIPÄINEN NAINEN fajanssia 17 cm merk. Arabia 1916 maalannut K.V. Malin	2. TURKISPUUHKAINEN NAINEN fajanssia 19 cm merk. Arabia maalattu
3. TANSSIVA TYTTÖ patinoitua kipsiä 24 cm kartiomainen	4. HUIVIPÄÄ fajanssia 19 cm merk. M. Hovi kartiomainen
5. MUSTALAINEN fajanssia 17,5 cm kartiomainen naisen huiveineen	6. LAPASIA PITÄVÄ EUKKO fajanssia 16 cm kartiomainen
7. RUSKEA EMÄNTÄ fajanssia 17 cm kartiomainen	8. KUPARINEN EMÄNTÄ fajanssia 17 cm kartiomainen
9. VALKEA EMÄNTÄ fajanssia 17 cm kartiomainen	10. PIKKU EMÄNTÄ fajanssia 16 cm kartiomainen
11. EMÄNTÄ fajanssia 18 cm kartiomainen	12. KÄDET RISTISSÄ fajanssia 15 cm merk. M. Hovi kartiomainen
13. KYKKIJÄ tinaa 9 cm Poika kyykyssä	14. NAINEN HUIVI HARTIOILLA fajanssia 15 cm merk. M. Hovi kartiomainen
15. PIKKU POIKA terrakottaa 19,5 cm merk. M. Hovi –18	16. POIKA JA KOIRA terrakottaa 19,5 cm merk. M. Hovi –18
17. VIIPURIN KALAPOIKA 1924 graniittia 130 cm	18. LEPÄÄVÄ POIKA keramiikkaa 15 cm vaaleanpunainen lasyyri
19. LUKEVA TYTTÖ JA POIKA keramiikkaa 16 cm vaaleanpunainen lasyyri	20. TORVEA SOITTAVA POIKA fajanssia 16 cm
21. TYTTÖ POLVILLAAN keramiikkaa 21 cm	22. ISTUVA TYTTÖ fajanssia 16 cm

23. NAINEN JA MIES
fajanssia 25 cm
kellertävä lasyyri
24. LUKEVA TYTTÖ
keramiikkaa 22 cm
vihertävä lasyyri
25. NAINEN JA MIES
fajanssia 13,5 cm
merk. M. Hovi
26. NAINEN HAMEESSA
keramiikkaa 18 cm
valkoinen lasyyri
27. MIES JA NAINEN
fajanssia 16,5 cm
28. NAINEN JA MIES
fajanssia 16 cm
vihertävä lasyyri
29. TUULESSA SEISOVA TYTTÖ
fajanssia 14,5 cm
30. ISTUVA RUUKKUA PITELEVÄ
TYTTÖ
fajanssia 17,5 cm
31. SEISOVA TYTTÖ RUUKKU
OLALLA
metallia 20 cm
32. HUIVITYTTÖ
keramiikkaa 28 cm
vaaleanpunainen lasyyri
33. HUIVITYTTÖ
fajanssia 32 cm
vihreä matta lasyyri
Seisova tyttö kädet niskassa,
huivi valuu lantiolle.
34. HUIVITYTTÖ
fajanssia 28,5 cm
merk. M. Hovi
turkoosi lasyyri
35. ISTUVA TYTTÖ
fajanssia 16 cm
valkoinen lasyyri
36. ISTUVA TYTTÖ
fajanssia 22 cm
merk. M. Hovi
Istuu kallistuen vasemmalle.
37. TYTTÖ JA VASIKKA
fajanssia 21 cm
metallinhohtoinen lasyyri
Istuva tyttö vasikka oikealla
puolella.
38. KENRAALSKA 1930
terrakottaa 21,5 cm
Koiraa taluttava hattupäinen
nainen.
39. KENRAALSKA 1930
terrakottaa 20,5 cm
merk. M. Hovi
40. RUUKKUA KANTAVA EMÄNTÄ
fajanssia 25 cm
turkoosi lasyyri
Leveähameinen nainen ruukku
41. VEDENKANTAJATAR 1930
pronssia 19,5 cm
merk. M. Hovi
Kävelevä neito ruukku kädessä.
42. HÄRKÄ 1930
pronssia 28,5 cm
merk. M. Hovi -30
Härkä selässään kaksi lasta.

43. KALAPOIKA
pronssia 29 cm
merk. M. Hovi
Alaston poika suuri kala
sylissään.
44. AHMATTI 1938
pronssia 33 cm
merk. M. Hovi -38
Istuva alaston mies syö kaksin
käsien hedelmää.
45. POIKA RUUKKU OLKAPÄILLÄ
pronssia 15,5 cm
merk. M.
46. TANSSIVA TYTTÖ
pronssia 23 cm
ojentaa jalkaa vasemmalle.
47. PIENTEN SUOJELIJA 1940
puuta 44,5 cm
merk. M. Hovi -40
Poika seisoo kädet ylhäällä.
Jaloissaan pieni poika selällään.
48. PYHÄ YRJÄNÄ 1940
pronssia 29 cm
merk. M. Hovi
Nuorukainen surmaa
lohikäärmeen keihäällään .
49. LOHIKÄÄRMEEN TAPPAJA
pronssia 36 cm
merk. M. Hovi
50. HÄLYTYS 1940
pronssia 39 cm
merk. M. Hovi -40
Kolmihenkinen perhe puhalttaa
hälytystorviinsa.
51. UINUVAT IMMET 1941
marmoria 32,5 cm
merk. M. Hovi 1941
Kaksi alastonta tyttöä istuu
Kädet pään päällä.
52. UINUVAT IMMET
fajanssia 30 cm
merk. M. Hovi
53. MADONNA-KORKOKUVA
pronssia 30 x 8 cm
Seisova madonna lapsi sylissä.
54. ENKELI-KORKOKUVA
terrakottaa 30,5 x 15 cm
merk. M. Hovi
Suurisiipinen seisova enkeli.
55. KAKSI ENKELIÄ -RELIEFI
terrakottaa 17 x 11 cm
Kaksi soikealla taustalla seisovaa
lapsienkeliä.
56. ENKELI-RELIEFI
pronssia 19 x 18 cm
Suurisiipinen sivuttain istuva enkeli.
57. PALLOLEIKKI-RELIEFI
pronssia 18,5 x 17 cm
Puettu sivuttain istuva tyttö
pallot käsissään.
58. KILPASILLA-RELIEFI
keramiikkaa 20 x 20 cm
vihertävä lasyyri
59. ÄITI JA LAPSI -RELIEFI
keramiikkaa 15 x 17 cm
60. LEIJONA-RELIEFI
metallia 7 x 4 cm
Heraldinen aihe

61. KUULANTYÖNTÄJÄ
fajanssia 15 cm
merk. M. Hovi
62. TYTTÖ
pronssia 35 cm
merk. M. Hovi
Tyttö seisoo kädet pään
päällä.
63. SIUNAUS
pronssia 31 cm
merk. M. Hovi
Kapea tyttö seisoo kädet sylissä.
64. NAISEN PÄÄ
pronssia 9 x 7 cm
65. MADONNAN PÄÄ
pronssia 12 x 10,5 cm
66. NAISFIGUURI
pronssia 33 cm
merk. M. Hovi
Seisova kapea tyttö
67. ÄIDIN HUOLET 1944
pronssia 31 cm
merk. M. Hovi
Seisova nainen kädet rinnalla.
Lapsi alhaalla vasemmalla.
68. ÄITI JA LAPSI
puuta 36 cm
merk. M. Hovi
Seisova nainen lapsi sylissä
69. TUULASTAJA 1940
pronssia 34 cm
merk. M. Hovi
Poika saalistaa atraimella kalaa.
70. RANNALLA 1948
graniittia 33cm
merk. M. Hovi
Istuva tyttö kädet niskan takana.
71. RUOKAILUHETKI 1948
graniittia
72. RUOKAILUHETKI
pronssia
73. ELONKORJUU
pronssia 43 cm
Miehellä kirves olalla, naisella lyhde
sylissä.
74. LYHTEENKANTAJA
puuta 45 cm
75. HARTAUSHETKI 1947
fajanssia 34 cm
merk. M. Hovi
Mies ja nainen seisovat vierekkäin
kädet rinnalla.
76. HARTAUSHETKI 1951
puuta 45 cm
Mies ja nainen seisovat vierekkäin.
Mies pitää kiinni naisen
käsivarresta.
77. FAUNI
pronssia 16,5cm
merk. M. Hovi
Pukinsorkkainen mies tanssii
pyöreällä jalustalla.
78. KUTIAA
keramiikkaa 16 cm
Kissa rapsuttaa korvantaustansa.

79. ISTUVA KARHU
keramiikkaa 10 cm
vaaleansininen lasyyri
80. KARHU
keramiikkaa 11cm
vaaleanpunainen lasyyri
81. KARHU JA PALLO
pronssia 13,5 cm
82. KAKSI KARHUA
pronssia 18 cm
83. KARHUNPOJAT 1951
pronssia 26 cm
merk. M. Hovi 1951
Kaksi painivaa karhua.
84. LEIKKIVÄT KARHUT
pronssia 16 cm
merk. M. Hovi
85. NALLEYSTÄVYKSET
pronssia 12 cm
merk. M. Hovi
86. LEIKKIVÄT NALLET
keramiikkaa 23 cm
87. PUHEENPITÄJÄ
pronssia 29,5 cm
merk. M. Hovi
Seisova karhu nojaa palkkiin.
88. UTELIAS
keramiikkaa 16,5 cm
Vasikka katsoo olkansa yli.
89. ISTUVA ILVES
puuta 12 cm
90. APINANUKKE
keramiikkaa 14 cm
Istuva tyttö kädet rinnalla.
91. ETEENPÄIN
fajanssia 29,5 cm
merk. M. Hovi
Kävelevä tyttö vasen käsi osoittaa oikealle.
92. HALTIOITUNUT
keramiikkaa 21 cm
vaaleansininen lasyyri
Poika istuu lootusasennossa kädet leuan alla.
93. LIIKENNEPOLIISI
keramiikka 28 cm
musta matta lasyyri
merk. M. Hovi
Kaksi miestä seisoo selät vastakkain: toisella kädet levällään, toinen osoittaa oikealle.
94. PALELTA
keramiikkaa 21,5 cm
vihreä lasyyri
merk. M. Hovi
Talvivaatteinen mies istuu kyyristellen jalustalla.
95. PAKKASILMA
keramiikkaa 23 cm
merk. M. Hovi
Mies istuu kaulukset ylhäällä, kädet takin sisässä.
96. PALELTA
keramiikkaa 22 cm
merk. M. Hovi
Mies istuu jalustalla paellen.

97. NUHAINEN UKKO
keramiikkaa 17,5 cm
musta matta lasyyri
merk. M. Hovi
Istuva mies katsoo vasemmalle.
Kädet takin sisässä, hattu korvilla.
98. HUIVIPÄÄ
puuta 44cm
Seisova huivipäinen nainen. Kädet
kaavun alla.
99. TURVA
puuta 35 cm
Tyylielty enkeli seisoo lapsen
oikealla puolella.
100. TURVA
terakottaa 32 cm
merk. M. Hovi
101. KIRVESMIES
puuta 22 cm
Seisova mies kirves olalla.
102. ERÄNKÄVIJÄ 1952
pronssia 59 cm
Seisova mies tähystää
vasemmalle kirves kohotettuna
pään yläpuolelle.
103. JUOKSIJA 1952
pronssia 28,5 cm
Juokseva miesurheilija. Matala
dynaaminen asento.
104. RUMBA 1952
pronssia 35 cm
merk. M. Hovi
Istuva alaston nainen soittaa
balalaikkaa ja laulaa.
105. APINATYTTÖ 1953
pronssia 40 cm
merk. M. Hovi
Seisova oikealle katsova alaston
tyttö. Apina vasemmalla
olkapäällä.
106. MAJESTEETTI 1953
graniittia 48,5 cm & jalusta 19 cm
Meksikolaisvaikutteinen lepäävä
hallitsijahahmo.
107. MAISTRAATTI 1953
graniittia 87 cm
Meksikolaisvaikutteinen istuva
nainen, jolla on korkea päähine.
108. AAMUHARTAUUS 1953
graniittia
Tyylielty seisova karhu kädet
sylissä.
109. SURU 1953
marmorina 45 cm
merk. M. Hovi
Kubistinen seisova nainen.
110. TOIVEITA
pronssia 28 cm
merk. M. Hovi
Nainen kädet pään ympärillä.
111. ENNUSTAJA
pronssia 31 cm
Istuva nainen, kädet nousevat
pään edestä ylös.
112. HAVAINTOJA
pronssia 39 cm
merk. M. Hovi
Istuva nainen kädet pään
päällä. Katsoo yläoikealle.

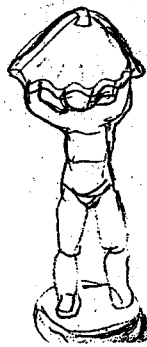
113. PÄÄLLYSMIES
pronssia 36,5 cm
merk. M. Hovi
Jakkaralla istuva alaston mies.
114. MIESFIGUURI
fajanssia 33 cm
vihreä lasyyri
merk. M. Hovi
Kubistinen seisova hahmo.
115. TUUMIVA
fajanssia 21,5 cm
merk. M. Hovi
Istuva nainen nojaa oikealla
kädellään poskeen.
116. KLAARA
fajanssia 36 cm
Seisova nainen, oikea käsi
osoittaa vasemmalle rinnan yli.
117. MAISTRAATTI
pronssia 23 cm
Jakkaralla istuva käsiä jalkoihinsa
nojaava alaston nainen
118. RUNSAUDENSARVI
keramiikkaa 26 cm
merk. M. Hovi
Istuva nainen pitelee sylissään
runsaudensarvea.
119. RAKKAUS
pronssia 17 cm
merk. M. Hovi
Kulmikas mieshahmo pitää
sylissään poikittain lepäävää
naishahmoa.
120. TANSSIASKEL 1955
pronssia 48 cm
Teräväkulmainen jalat ristissä ja
kätet ylhäällä seisova alaston
nainen.
121. HEINÄSIRKKA
pronssia 50 cm
Surrealistinen selällään makaava
kyynerpäihin nojaava alaston
nainen.
122. SUDENKORENTO 1955
pronssia 28 x 58 x 16,5 cm
merk. M. Hovi
Surrealistinen käsivarren ja
polvien varassa sivuttain makaava
alaston nainen.
123. SUDENKORENTO-MUUNNELMA
keramiikkaa 19 cm
tumma lasyyri
124. ANKERIAS
pronssia 32 x 10 x 11,5 cm
merk. M. Hovi
Sivusuuntainen alaston sukeltava
nainen.
125. USOT SIE 1956
pronssia 24 cm
merk. M. Hovi
Jakkaralla istuva käsiä poskiinsa
nojaava alaston mies.
126. NOITA 1957
pronssia 67 cm
Seisova alaston naisfiguuri. Kätet
kääntyneet leuan alle yhteen.

127. ÄITI JA LAPSI
pronssia 26 cm
merk. M. Hovi
Istuva nainen. Lapsi
jalcojen juuressa.
128. NEITSYT
pronssia 43,5 cm
Seisova alaston nainen. Pää
kallellaan vasemmalle.
129. KUNINGAS (KUSTAA VAASA)
1957
pronssia 44 cm
merk. M. Hovi 1957
Istuva kruunupäinen mies.
130. SAUNAPÄIVÄ
pronssia 43 cm
merk. M. Hovi
Seisova nainen suorassa
kaavussa. Sylissä kaksi lasta.
131. LAIVAPOIKA JA MERILINTU
fajanssia 31,5 cm
Merimies istuu linnunpään
muotoisella jalustalla.
132. HOOSIANNA
puuta 48 cm
Laulava nainen suorassa
kaavussa. Pää profiilissa.
133. HILJAIUUUS
puuta 60 cm
Seisova kapea figuuri.
134. NAINEN
puuta 55,5 cm
Kapeakaapuinen nainen
kätet pään ympärillä. Kasvot
profiilissa.
135. VIHASTUUKO VAI PUNASTUU
puuta 47,5 cm
Nainen kapeassa
vaatteessa. Kätet kaulan
alapuolella, pää oikealle.
136. TOMERA
puuta 45 cm
Kubisoitu istuva nainen vasen käsi
sylissä.
137. POIKATYTTÖ
puuta 62 cm
Seisova tyttö kätet lanteilla.
138. AD ASTRA
puuta 51,5 cm
Istuva alaston nainen, kätet pään
molemmilla puolilla.
139. UJO
puuta 33 cm
Istuva figuuri, kätet pään sivuilla.
140. SIMEONI
pronssia 34 cm
Seisova mies nojaa alasimen
muotoiseen rakenteeseen.
141. VALVOJA
pronssia 35,5 cm
Seisova mies pitää kiinni jalustasta
nousevasta muodosta.
142. LEIKKI
pronssia 12,5 cm
merk. M. Hovi
Tyyllitelty nalle makaa vatsallaan
takajalat ylhäällä.

143. ENKELI
pronssia 36,5 cm
Abstrahoitu pystyfiguuri kolme
siipimäistä sukkulamutoa
vartalossa.
144. SUKELTAJA
pronssia 19,5 cm
merk. M. Hovi
Abstrahoitu figuuri sukeltavassa
asennossa polvillaan. Kaksi
siipimäistä muotoa selässä.
145. KAKSOSET 1960
puuta 59 cm
Kaksi abstrahoitua yhtenäistä
hahmoa toisiinsa painautuneina.
146. ISÄ JA POIKA 1960
graniittia 72 cm
Kaksi yhtenäistä kulmikkaasti
abstrahoitua hahmoa sylikkäin.
147. TURKKILAINEN LAIVAPOIKA
1962
puuta 28,5 cm
Istuva figuuri kädet rinnalla.

MIKKO HOVIN KIPSILUONNOKSET

1. SIMPUKKAPOIKA
kipsiä 28,5 cm

2. POIKA
kipsiä 26 cm

3. NAINEN RUUKKU OLALLA
kipsiä 24,5 cm

4. EMÄNTÄ
kipsiä 18 cm

5. EMÄNTÄ
kipsiä 16 cm

6. NAINEN
terrakottaa 24 cm

7. LINTUJA RUOKKIVA TYTTÖ 1935
patinoitua kipsiä 31 cm
merk. M. Hovi
klassistinen

8. LINTUJA RUOKKIVA TYTTÖ 1935
kipsiä 31 cm

9. LINTUJA RUOKKIVA TYTTÖ 1935
kipsiä 30,5 cm

10. LEPÄÄVÄ NAINEN
patinoitua kipsiä 34,5 cm
klassistinen

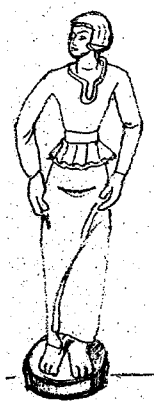
11. LYHDETTÄ KANTAVA NAINEN
kipsiä 22,5 cm
klassistinen

13. TYTTÖ JA VASIKKA
terrakottaa 21,5 cm
merk. M. Hovi

15. ISTUVA NAINEN
polttamaton savea 15 cm

17. ISTUVA TYTTÖ
patinoitua kipsiä 20,5 cm
klassistinen

19. SEISOVA NAINEN
kipsiä 33,5 cm

21. VEDENKANTAJATAR 1930
kipsiä 20 cm
merk. M. Hovi

23. KENRAALSKA 1930
terrakottaa 20,5 cm

25. POIKA JA PALLO
patinoitua kipsiä 10 cm
klassistinen

27. KALAPOIKA
kipsiä 30 cm

29. TYTTÖ HUIVI JALOISSA
patinoitua kipsiä 29 cm

12. TYTTÖ JA VASIKKA
kipsiä 20 cm
klassistinen

14. SEISOVA TYTTÖ
patinoitua kipsiä 28 cm
klassistinen

16. NEITO
patinoitua kipsiä 21,5 cm
klassistinen

18. PAIMENPOIKA
patinoitua kipsiä 25,5 cm
klassistinen

20. VEDENKANTAJATAR 1930
patinoitua kipsiä 24 cm

22. VEDENKANTAJATAR 1930
kipsiä 20,5 cm
realistinen

24. KENRAALSKA 1930
kipsiä 22 cm
merk. M. Hovi

26. SEISOVA NAINEN
kipsiä 50 cm
klassistinen

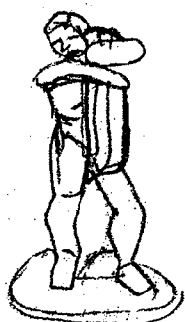
28. HUIVITYTTÖ
patinoitua kipsiä 33 cm

30. LUKEVAT LAPSET
patinoitua kipsiä 15 cm

31. TYTTÖ SEISOO TUULESSA
patinoitua kipsiä 32 cm
lähes realistinen

33. NAINEN ASTIA SYLISSÄ
kipsiä 24 cm

35. SEISOVA MIES
kipsiä 32 cm
tyylitelty

32. KÄSIÄÄN TAIVUTTAVA NAINEN
kipsiä 25 cm
klassistinen

34. NAINEN KÄDET KAULALLA
kipsiä 20 cm
klassistinen

36. KIEKONHEITTÄJÄ
kipsiä 43 cm
klassistinen

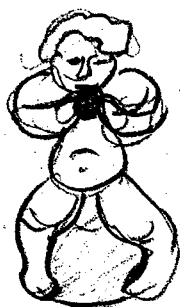

37. VIKINKIMIES
kipsiä 23 cm
hieman tyylitelty

38. MIES KANTAA PALLOA
patinoitua kipsiä 32 cm
melko realistinen

39. ISTUVA POIKA PALLO KÄDESSÄ
kipsiä 15,5 cm
melko realistinen

40. ISTUVA POIKA PALLO KÄDESSÄ
kipsiä 14 cm
merk. M. Hovi
realistinen

41. LEPÄÄVÄ NAINEN
kipsiä 10 x 19,5 cm
realistinen

42. PIENTEN SUOJELIJA 1940
kipsiä 41 cm

43. KALAPOIKA
patinoitua kipsiä 30 cm

44. KALAPOIKA
kipsiä 31,5 cm

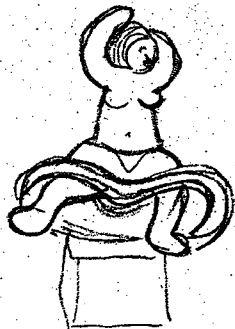
45. NAINEN JA HUIVI
patinoitua kipsiä 33 cm

46. LOHIKÄÄRMEEN TAPPAJA 1940
patinoitua kipsiä 31 cm

47. SEISOVA MIES
patinoitua kipsiä 36 cm

49. MIESTORSO
kipsiä 35 cm

51. TANSSIVA TYTTÖ
patinoitua kipsiä 27 cm

53. TYTTÖ SEISOO KÄDET PÄÄN
PÄÄLLÄ
kipsiä 25 cm
klassistinen

48. NAINEN KANTAA RUUKKUA
patinoitua kipsiä 23 cm

50. MIES KIRVES SYLISSÄ
kipsiä 44,5 cm

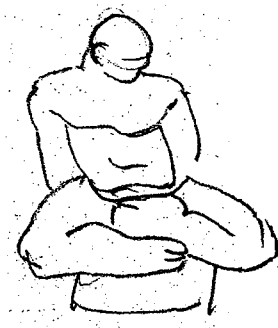
52. SEISOVA NAINEN
kipsiä 41 cm

54. ISTUVA MIES
kipsiä 37 cm

55. ISTUVA MIES
kipsiä 16 cm
merk. M. Hovi
realistinen

56. SURU
polttamaton savi 15,5 cm

57. HÄLYTYS 1940
patinoitua kipsiä 26,5 cm

59. HÄLYTYS 1940
kipsiä 40,5 cm

61. SEISOVA MIES
patinoitua kipsiä 36 cm

63. NAINEN NOSTAA PALLOA
kipsiä 28,5 cm
klassistinen

58. HÄLYTYS 1940
patinoitua kipsiä 25,5 cm

60. HÄLYTYS 1940
kipsiä 24 cm

62. RUUKKUA KANTAVA NAINEN
patinoitua kipsiä 23 cm

64. MIES JA NAINEN KÄVELEVÄT
patinoitua kipsiä 28 cm
klassistinen

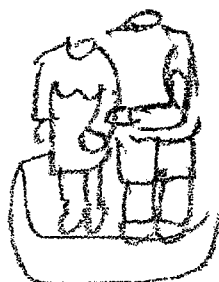

65. MIES JA LYHDETTÄ KANTAVA
NAINEN
kipsiä 17,5 cm

67. LYHDETTÄ KANTAVA NAINEN
patinoitua kipsiä 21,5 cm

69. HARTAUSHETKI 1947
kipsiä 33,5 cm
tyylitelty

71. HARTAUSHETKI
kipsiä 23,5 cm
tyylitellyn realistinen

66. ELONKORJUU
kipsiä 20 cm

68. AHMATTI 1938
kipsiä 33,5 cm

70. HARTAUSHETKI 1947
kipsiä 45 cm

72. HARTAUSHETKI
kipsiä 35 cm
tyylitellyn realistinen

73. KESKUSTELU
patinoitua kipsiä 33 cm
tyylitelty

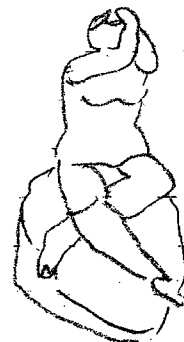
74. PARISKUNTA
kipsiä 30,5 cm
tyylitelty

75. UINUVAT IMMET 1941
kipsiä 30 cm
merk. M. Hovi

76. TYTTÖ RANNALLA
kipsiä 30 cm
lähes realistinen

77. UINUVAT IMMET 1941
kipsiä 34 cm

78. TYTTÖ AALLOILLA
kipsiä 29 cm

79. ISTUVA MIES
kipsiä 13 cm

80. TYTTÖ AALLOILLA
patinoitua kipsiä 28 cm
lähes realistinen

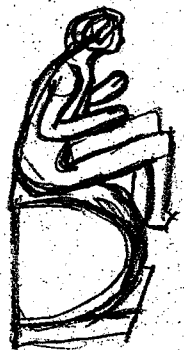
81. TYTTÖ KIVELLÄ
patinoitua kipsiä 23 cm

82. TYTTÖ AALLOILLA
kipsiä 33 cm

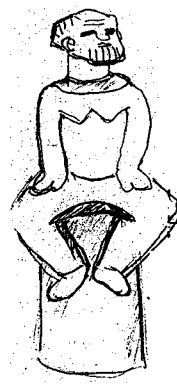
83. TUULASTAJA 1940
kipsiä 28 cm

84. KALASTAJA
patinoitua kipsiä 37 cm

85. JALUSTALLA ISTUVA POIKA
kipsiä 32 cm & 12 cm

86. ISTUVA MIES
kipsiä 28,5 cm
kulmikkua

87. UIVA TYTTÖ
kipsiä 28 cm
realistinen

89. ÄITI JA LAPSI
kipsiä 45 cm
tyylitellyn plastinen

91. TYTTÖ POLVILLAAN KÄDET
HIUKSISSA
patinoitua kipsiä 17 cm

93. ISTUVA NAINEN
patinoitua kipsiä 31 cm
tyylitellyn plastinen

95. JUORUKELLO 1950
kipsiä 30 cm

88. KIVELLÄ ISTUVA POIKA
patinoitua kipsiä 30 cm

90. ISTUVA NAINEN KÄDET
KASVOILLA
polttamaton savi 25 cm

92. NAINEN ISTUU JALAT RISTISSÄ
KÄDET SELÄN TAKANA
kipsiä 10 cm

94. RANNALLA 1948
kipsiä 32 cm

96. NAINEN KYHKYSSÄ
kipsiä 21,5 cm

97. ISTUVA NAINEN
kipsiä 31,5 cm
geometrinen

98. MAAILMAN VALTIAS
kipsiä 26 cm

99. MAAILMAN VALTIAS
kipsiä 26,5 cm

100. RITARI JA LOHIKÄÄRME
-RELIEFI
patinoitua kipsiä 32 x 12,5 cm

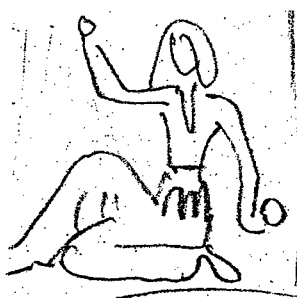
101. ISTUVA NAINEN JA ENKELI
-RELIEFI
kipsiä 21 x 29 cm
klassistinen

102. ÄITI JA LAPSI -RELIEFI
patinoitua kipsiä 19,5 x 16,5 cm
klassistinen

103. PALLOLEIKKI-RELIEFI
puuta 18,5 x 16,5 cm
klassistinen

104. MADONNANPÄÄ-RELIEFI
kipsiä 17 x 13 cm
tyylitelty

105. TANSSIVA TYTTÖ -RELIEFI
patinoitua kipsiä 15 x 24 cm

106. JUOKSEVAT POJAT JA KOIRA
-RELIEFI
patinoitua kipsiä 23 x 22 cm
lähes realistinen

107. SOITTAVA POIKA JA
TANSSIVA TYTTÖ -RELIEFI
kipsiä 22 x 20 cm
tyylitelty

108. 5-FIGUURINEN METSÄTYÖ-
RELIEFI
kipsiä 47 x 24 x 3 cm

109. ÄITI LAPSI SYLISSÄ -RELIEFI
patinoitu kipsiä 35 x 12 cm

110. TORVEA SOITTAVA ENKELI
-RELIEFI
patinoitua kipsiä 40 x 25 cm

111. VESILINTUA RUOKKIVA
TYTTÖ -RELIEFI
kipsiä 16,5 x 20,5 cm

112. MIEHEN PROFIIILI -MITALI
kipsiä 30,5 x 30,5 cm

113. KEIHÄÄNHEITTÄJÄ JA KOLME
LIPPUA -MITALI
kipsiä 19,5 x 20 cm

114. PYÖREÄ KIPSIMUOTTI
"IKUINEN NUORUUS"
30,5 x 30 cm

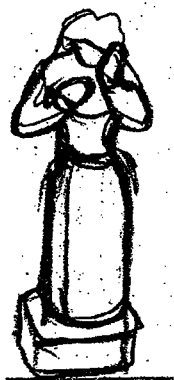
115. PYÖREÄ KIPSIMUOTTI
"POHJALAINEN OSAKUNTA
1643 – 1906"
30,5 x 30,5 cm

116. ENKELINPÄÄ-KIPSIMUOTTI
23 x 16 cm

117. POIKA LEIKKII PALLOLLA
kumia 10,5 cm

118. SEISOVA NAINEN KÄSI
POSKELLA
polttamaton savi 19 cm
lähes realistinen

119. ÄIDIN HUOLET
kipsiä 35 cm

120. LAPSET LASKEVAT MÄKEÄ
kipsiä 14 cm
lähes realistinen

121. ÄITI JA LAPSI KÄVELEVÄT
kipsiä 20,5 cm

122. NAINEN MIEHEN SYLISSÄ
kipsiä 17,5 cm
merk. M. Hovi
tyylitelty

123. APINA JA KÄSI
kipsiä 16 x 14 cm

124. TYTTÖ JA POIKA
kipsiä 19,5 cm

126. LAPSET LASKEVAT MÄKEÄ
kipsiä 18 cm

128. LEIKKIVÄT LAPSET
patinoitua kipsiä 18 cm

130. MIES JA VIISI LASTA
kipsiä 39 cm

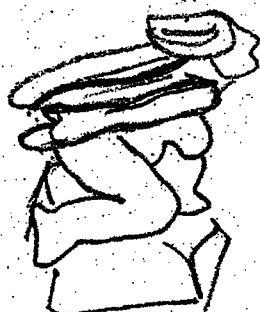
125. ÄITI LAPSI SYLISSÄ
terrakotta 20 cm

127. LAPSET LASKEVAT MÄKEÄ
kipsiä 17,5 cm
lähes realistinen

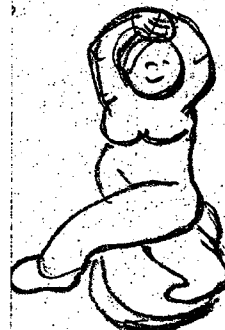
129. NAINEN MIEHEN SYLISSÄ
kipsiä 17,5 cm

131. ISTUVA NAINEN
kipsiä 20,5 cm

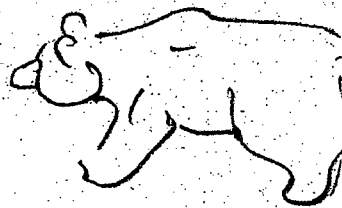
132. KIITÄVÄ NAINEN
kipsiä 17,5 cm

133. HYPPIVÄ NAINEN
kipsiä 20,5 cm
tyylitelty

134. KARHU
polttamaton savi 18 cm
realistinen

135. KARHUEMO
kipsiä 22 x 20 cm

136. KARHUEMO
kipsiä 28 cm
tyylitelty

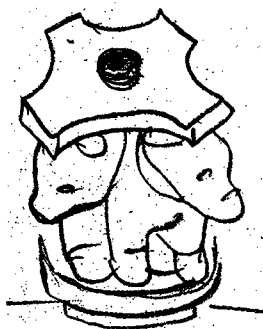
137. ISTUVA KARHU
kipsiä 33 cm

138. KAKSI KARHUNPOIKAA
patinoitua kipsiä 14 cm

139. KARHUT
kipsiä 12 cm

140. LEIKKIVÄ NALLE
kipsiä 14 cm
merk. M. Hovi
pelkistetty

141. LEIKKIVÄ NALLE
patinoitua kipsiä 13 cm

142. TAAKSENSA KATSOVA KARHU
patinoitua kipsiä 16,5 cm

143. KARHU
patinoitua kipsiä 20cm

144. ISTUVA KARHU
patinoitua kipsiä 33 cm

145. KAKSI KARHUA
patinoitua kipsiä 17,5 x 69 cm

146. LAPSI KARHUN SELÄSSÄ
kipsiä 35,5 cm

147. KAKSI ILVESTÄ
patinoitua kipsiä 18 cm

148. SURU 1953
kipsiä 44,5 cm

149. MAISTRAATTI 1953
kipsiä 88 cm

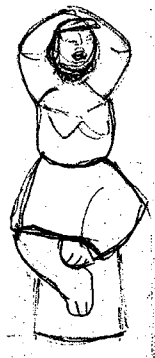
150. TOIVOVA
kipsiä 44 cm

151. TOIVOVA
kipsiä 43 cm

152. VOIMISTELU
kipsiä 23 cm

153. ISTUVA NAINEN LAPSI SYLISSÄ
kipsiä 19 cm

154. TOIVEITA
kipsiä 29 cm
tyylitelty

155. ENNUSTAJA
kipsiä 33 cm
merk. M. Hovi
tyylitelty

156. HAVAINTOJA
patinoitua kipsiä 37 cm
merk. M. Hovi
tyylitelty

157. ISTUVA NAINEN KÄDET
YLHÄÄLLÄ
kipsiä 24 cm
tyylitelty

158. ISTUVA NAINEN KÄDET PÄÄN
SIVUILLA
kipsiä 33,5 cm

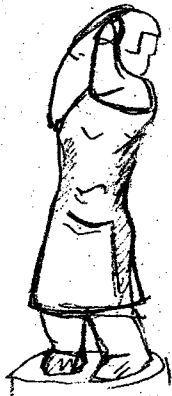

159. ISTUVA HYMYILEVÄ NAINEN
kipsiä 31 cm

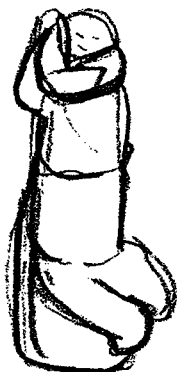
160. SEISOVA NAINEN KÄDET
PÄÄN SIVUILLA
kipsiä 52 cm
tyylitelty

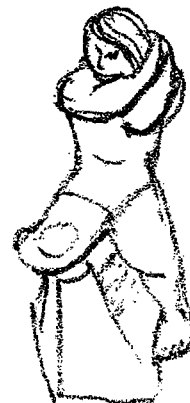
161. ISTUVA NAINEN KÄDET PÄÄN
SIVUILLA
kipsiä 34 cm
lähes realistinen

162. ISTUVA NAINEN
kipsiä 24,5cm
tyylitelty

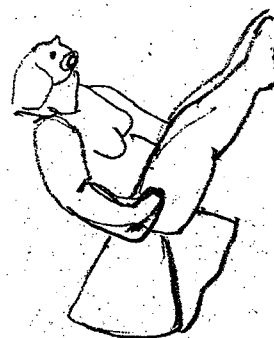
163. ISTUVA NAINEN
patinoitua kipsiä 22 cm
realistinen

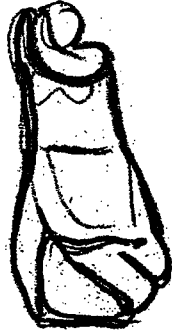
164. TANSSI
patinoitua kipsiä 37,5 cm

165. VOIMISTELEVA NAINEN
kipsiä 21 cm

166. ISTUVA NAINEN
kipsiä 25 cm

167. ISTUVA NAINEN
kipsiä 28 cm
tyylitelty

168. TANSSIJA
kipsiä 20 cm

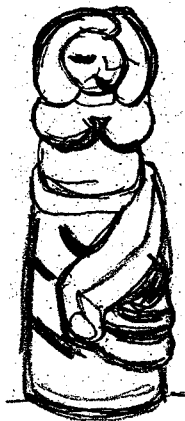
169. SEISOVA NAINEN
kipsiä 41 cm

170. LEPÄÄVÄ
kipsiä 20 x 25 cm

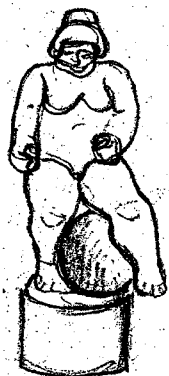
171. SEISOVA NAINEN HUIVI
PÄÄSSÄ
kipsiä 43 cm

172. ISTUVA
kipsiä 27,5 cm
kubisoitu

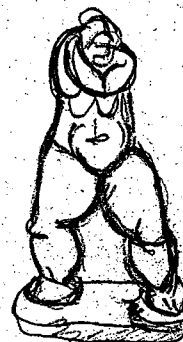
173. ISTUVA NAINEN
kipsiä 30 cm
lähes realistinen

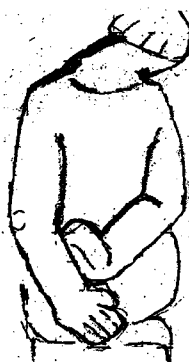
174. SEISOVA NAINEN
kipsiä 41 cm
realistinen

175. SEISOVA NAINEN
kipsiä 28,5 cm
tyylitelty

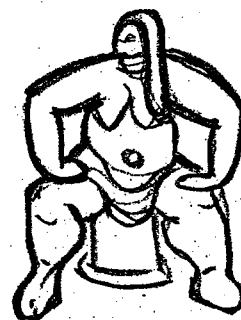
176. ISTUVA NAINEN KÄDET SELÄN
TAKANA
kipsiä 31 cm

177. ÄITI JA LAPSI
patinoitua kipsiä 35,5 cm

178. MAISTRAATTI
patinoitua kipsiä 24,5 cm

179. PÄÄLLYSMIES
kipsiä 37 cm

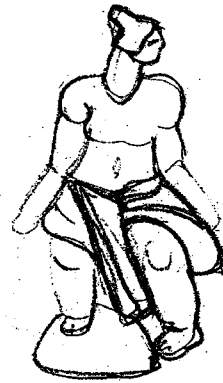
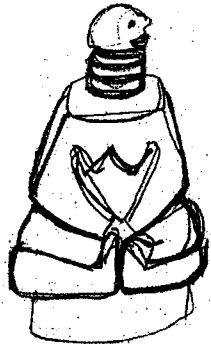
180. ERÄNKÄVIJÄ 1952
patinoitua kipsiä 56,5 cm

181. JUOKSIJA 1952
kipsiä 27 cm

182. SEISOVA LANNEVAATTEINEN
MIES
kipsiä 44 cm

183. ISTUVA NAINEN
kipsiä 28 cm
tyylitelty

184. SEISOVA NAINEN
patinoitua kipsiä 29,5 cm
tyylitelty

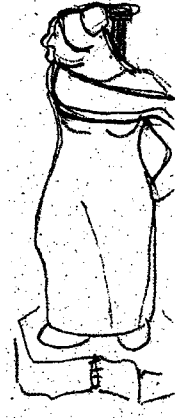

185. SEISOVA NAINEN
kipsiä 27,5 cm
tyylitelty

186. JALAT RISTISSÄ ISTUVA
NAINEN
kipsiä 25 cm
lähes realistinen

187. SEISOVA NAINEN "KLAARA"
kipsiä 37,5 cm

188. KÄVELEVÄ NAINEN "ANNA"
patinoitua kipsiä 37,5 cm
lähes realistinen

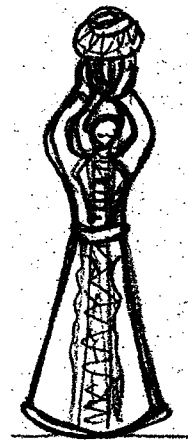

189. SEISOVA NAINEN
kipsiä 29,5 cm
lähes realistinen

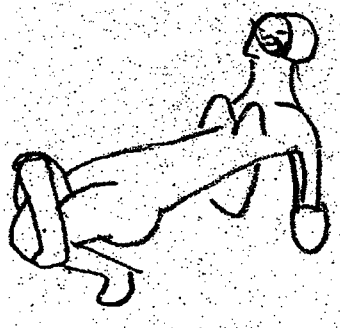
190. SEISOVA MIES
kipsiä 40 cm
tyylitelty

191. NAINEN SEISOO TOINEN JALKA
EDESSÄ JA KATSOO SIVULLE
kipsiä 33 cm

192. SLAAVITAR
kipsiä 19,5 cm
tyylitelty

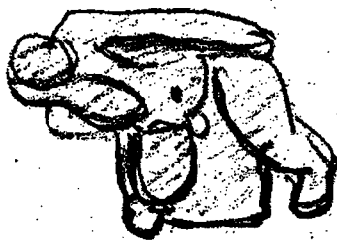
193. HEINÄSIRKKA
patinoitua kipsiä 38 x 48 cm

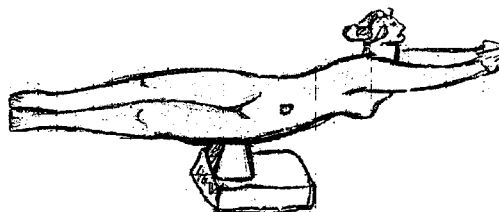
194. LEPÄÄVÄ NAINEN
keramiikkaa 18,5 x 17,5 cm
musta lasyyri
merk. M. Hovi

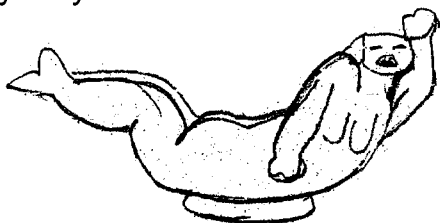
195. LEPÄÄVÄ MIES
keramiikkaa 13 x 20 cm
musta lasyyri

196. ANKERIAS
kipsiä 60 x 33 cm
merk. M. Hovi

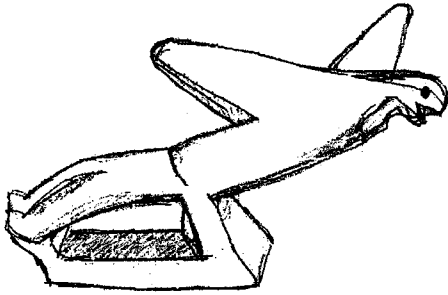

197. PYRSTÖTYTTÖ
kipsiä 41 x 27 cm
tyylitelty

198. SUDENKORENTO
patinoitua kipsiä 28 x 58 cm
merk. M. Hovi

199. LINTUMIES
kipsiä 25 x 30 cm

200. SEISOVA LINTUMIES
kipsiä 36 cm

201. NOITA 1957
patinoitua kipsiä 68 cm

203. NOITA
kipsiä 35 cm
tyylitelty

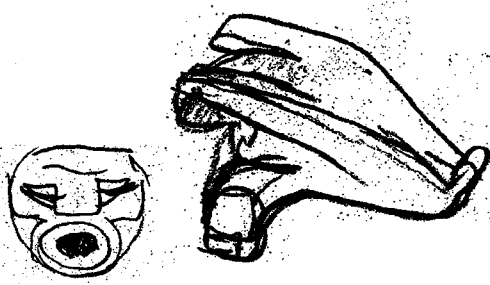
202. LEPÄÄVÄ NOITA POLVILLAAN
patinoitua kipsiä 31 x 62 cm

204. POLVILLAAN ISTUVA NOITA
kipsiä 20 cm
tyylitelty

205. VENYTTELEVÄ NOITA
kipsiä 20,5 x 22 cm

206. ISTUVA NOITA
kipsiä 30 cm

207. PÄÄTÖN NOITA POLVILLAAN
kipsiä 24 cm

208. SUOJELUSENKELI "TURVA"
terrakotta 32 cm
merk. M. Hovi

209. SUOJELUSENKELI
terrakotta 32,5 cm
merk. M. Hovi

210. SUOJELUSENKELI
kipsiä 35 cm

211. KURITUS
kipsiä 31,5 cm

212. KURITUS
kipsiä 32 cm

213. NEITSYT
kipsiä 45 cm

214. MADONNA
kipsiä 46,5 cm

215. ÄITI JA LAPSI
kipsiä 26 cm
merk. M. Hovi

216. MADONNA LAPSI SYLISSÄ
kipsiä 14,5 cm

217. KUNINGAS 1957
kipsiä 44 cm

218. SAUNAPÄIVÄ
kipsiä 34,5 cm

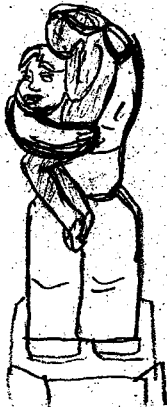
219. SAUNAPÄIVÄ
patinoitua kipsiä 34,5 cm

220. NAISEN PÄÄ
kipsiä 37 cm
merk. M. Hovi
realistinen

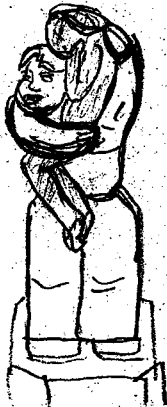
221. ÄITI LAPSI SYLISSÄ
kipsiä 32,5 cm

222. F.E. SIILLANPÄÄ
patinoitua kipsiä 18 cm

223. POJAN PÄÄ
kipsiä 27 cm
realistinen

224. ÄITI LAPSI SYLISSÄ
kipsiä 37 cm
tyylitelty

225. NAISEN PÄÄ
patinoitua kipsiä 35 cm
hieman tyylitelty

227. TANSSIASKEL
kipsiä 49 cm

226. POJAN PÄÄ
patinoitua kipsiä 33 cm
lähes realistinen

228. SEISOVA MIES KÄDET
YLHÄÄLLÄ
kipsiä 45 cm
kulmikas lantio

229. TANSSIASKEL-IDEA
kipsiä 39,5 cm
kulmikas

230. SEISOVA NUNNA
patinoitua kipsiä 32 cm

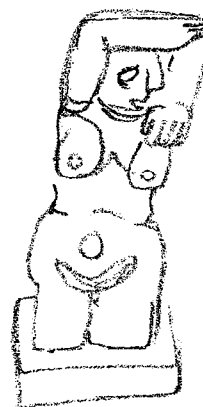

231. POIKATYTTÖ KÄDET
LANTEILLA
kipsiä 61 cm
tyylitelty

232. ISTUVA NAINEN, KÄDET
YLHÄÄLLÄ
kipsiä 37 cm
tyylitelty

233. SEISOVA NAINEN
kipsiä 33 cm
geometrinen

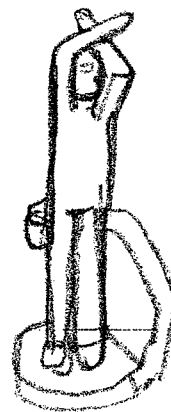
234. NAINEN KÄDET PÄÄN PÄÄLLÄ
kipsiä 37 cm
geometrinen

235. ISTUVA FIGUURI, KÄDET
SILMILLÄ
kipsiä 40 cm
kulmikas yläosa

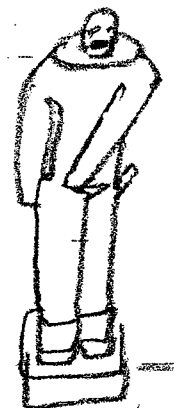
236. SEISOVA POIKA, KÄDET PÄÄN
PÄÄLLÄ
kipsiä 37cm

237. LYHTEENKANTAJA
kipsiä 46 cm
kubistinen

238. MIES HARTIAT KOHOLLA
kipsiä 36,5 cm
kubistinen

239. KAKSOSET 1960
kipsiä 42 cm

240. NAINEN SIIPIMÄISET KÄDET
YLHÄÄLLÄ, PÄÄ PROFIILISSA
kipsiä 50 cm
abstrahoitu

241. KAKSOSET-MUUNNELMA
kipsiä 42 cm
tyylitelty

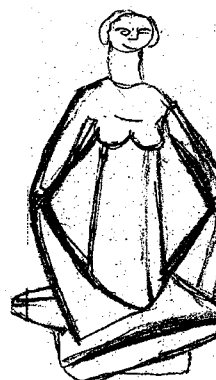
242. KAKSI FIGUURIA PERÄKKÄIN
kipsiä 32 cm
tyylitelty

243. NUNNA
kipsiä 93 cm
abstrahoitu

244. SEISOVA NAINEN PALLO
KÄDESSÄ
kipsiä 17,5 cm
geometrinen

245. TÄHTITYTTÖ
kipsiä 25 cm
geometrinen

246. NAINEN KÄDET KOUKUSSA
SIVUILLA, PÄÄ PROFIILISSA
kipsiä 41,5 cm
suoralinjaisen tyylitelty

247. NAINEN PÄÄ TAIPUNEENA
YLÖS KÄSIVARSILLE
kipsiä 44 cm
suoralinjaisen tyylitelty

248. SEISOVA MIES
kipsiä 45 cm
terävälinjainen

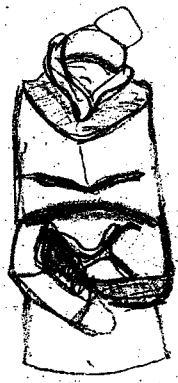
249. FIGUURI POLVILLAAN
kipsiä 65 cm
kubistinen

250. SEISOVA FIGUURI
kipsiä 70 cm
kubistinen

251. ISTUVA MIES NOJAA PÄÄHÄN
kipsiä 16,5 cm
neliömäiset muodot

252. ENKELI
patinoitua kipsiä 38 cm
abstrahoitu

254. VILU
patinoitua kipsiä 25,5 cm
tyylitelty

253. AD ASTRA
kipsiä 50 cm
tyylitelty

255. NAINEN KÄDET KOHOLLA
terrakotta 39,5 cm
merk. M. Hovi
kubistinen

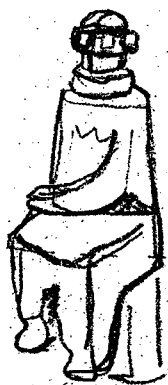

256. ISTUVA NAINEN NOJAA
POLVIINSA
kipsiä 63 cm
kubistinen

257. ISTUVA POIKA
patinoitua kipsiä 30 cm
tyylitelty

258. TOMERA
patinoitua kipsiä 44 cm
kubistinen

259. LAIVAPOIKA 1962
lasittamatonta keramiikkaa 30 cm
tyylitelty

MONUMENTTIVEISTOKSET

Ahvolan taistelujen muistomerkki, 1919

Kalapoika, 1924

graniitti

Viipurin kaupunki, Salakkalahden puisto

Kalapoika, 1950

pronssi

Lahden kaupunki, Kaupungintalon sisäpiha

Karhu poikasineen, 1952

graniitti

Helsingin kaupunki, Linnanmäen huvipuisto

Pallosilla, 1955

pronssi

Helsingin kaupunki, Herttoniemen kansakoulu

Ylämaan sankaripatsas, 1956

Ylämaa

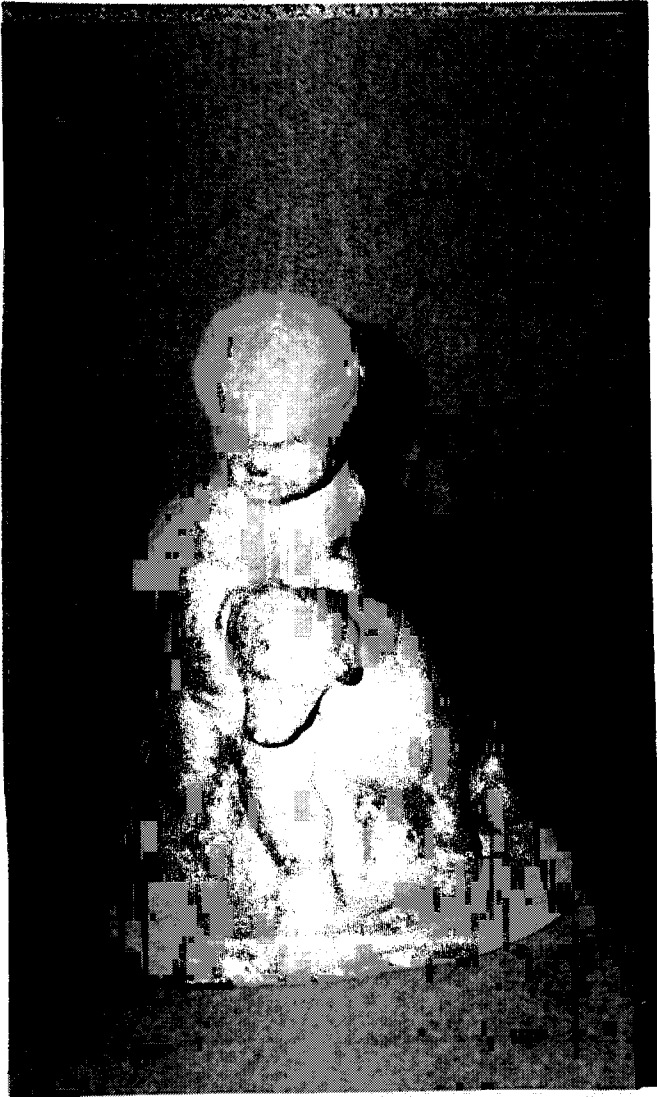
Larin Kyösti, 1962

pronssi

Hämeenlinnan kaupunki, Kirkkopuisto

TAIDETEOLLISTA ESINEISTÖÄ

1. VAASI
kipsiä 18 cm
Amor-aiheinen korkokuva
2. VAASI
kipsi 19,5 cm
antiikkiaiheinen korkokuva
3. PAIMENPOIKA-ASKI
keramiikkaa 7 cm
4. KARHU-ASKI
metallia 9,5 cm
5. ASKINKORISTE-NAINEN
metallia 5,5 cm
6. KARHU-PAPERIPIDIN
metallia 5 cm
7. TUHKAKUPPI "LUMPEEN
LEHDELLÄ"
fajanssia 3,5 cm
Lepäävä naisfiguuri reunassa.
8. TUHKAKUPPI "KUKKAAN
KATSOVA"
fajanssia leveys 12 cm
9. TUHKAKUPPI "LUMPEEN
LEHDELLÄ"
pronssia leveys 17 cm
10. NEITO-ASKI
metallia 17,5 cm
11. AMOR-MALJAKKO
pronssia 17 cm
12. LAMPUNJALAN LUKEVA TYTTÖ
pronssia 11,5 cm
13. LAMPUNJALAN MERENNEITO
pronssia 23 cm
14. LAMPUNJALAN MERENNEITO
puuta 27 cm
15. LAMPUNJALAN MERENNEITO
pronssia 26,5 cm
16. NEITO-KYNTTILÄLAMPETTI
pronssia 40 cm

Kuva 1. *Poika ja koira*, 1918
terrakotta, k. 19 cm
merk. M.Hovi -18
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

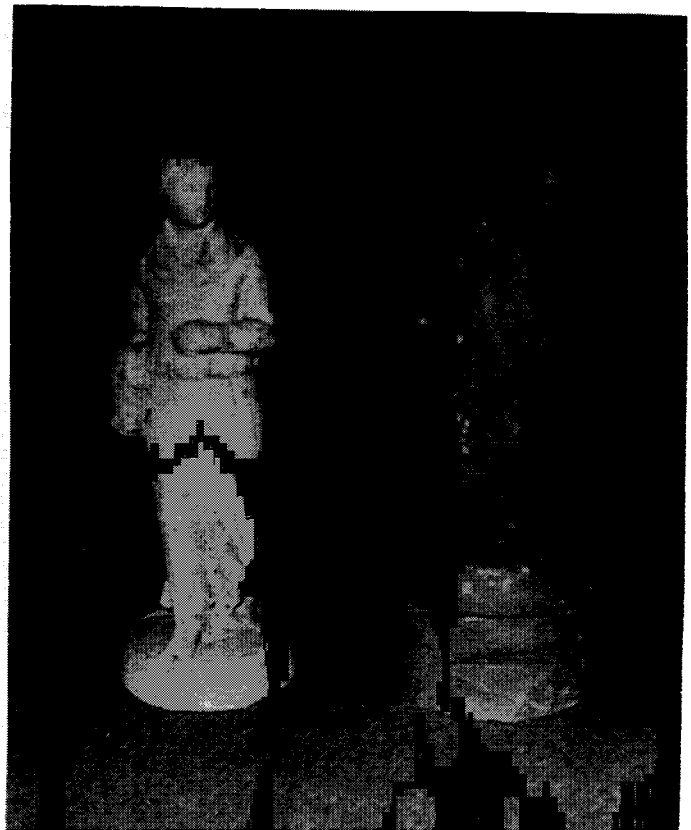

Kuva 2. *Kalapoika*, 1950
pronssi, k. 130 cm
sij. Lahden taidemuseo
Alkuperäinen graniittiveistos,
1924, Viipurin Salakkalahden
puisto

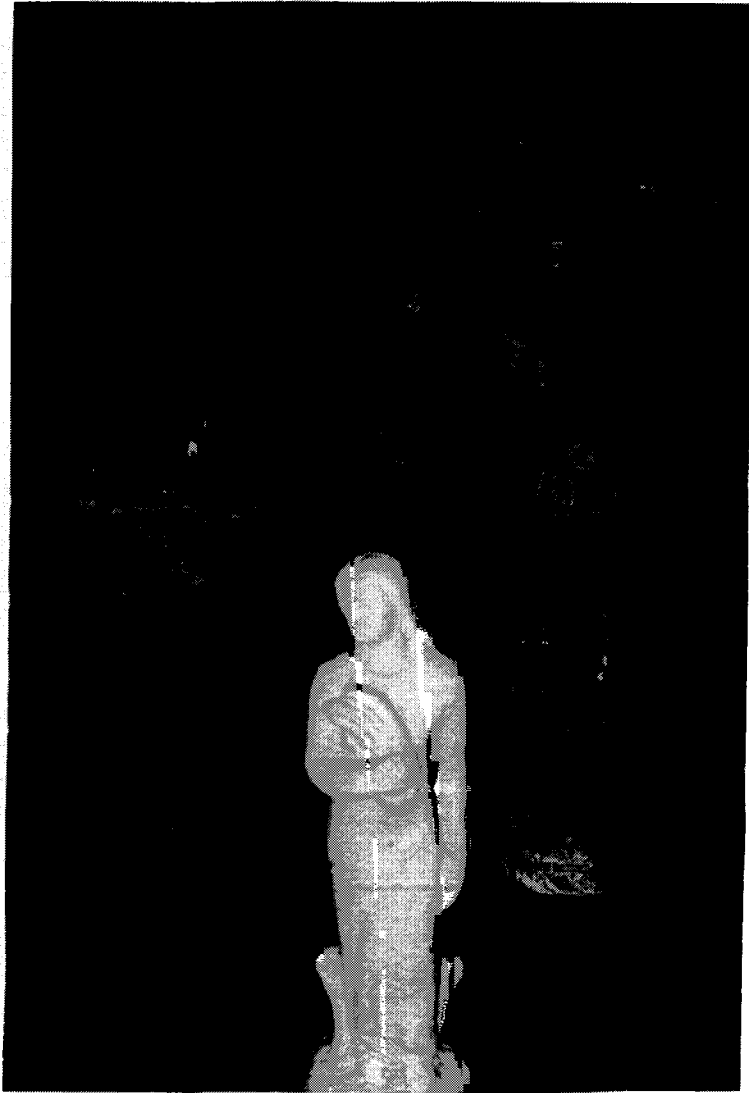

Kuva 3. *Vedenkantajatar*
pronssi, k. 19,5 cm
merk. M.Hovi
sij. Valtion taidemuseo
ostettu 14.6.1930

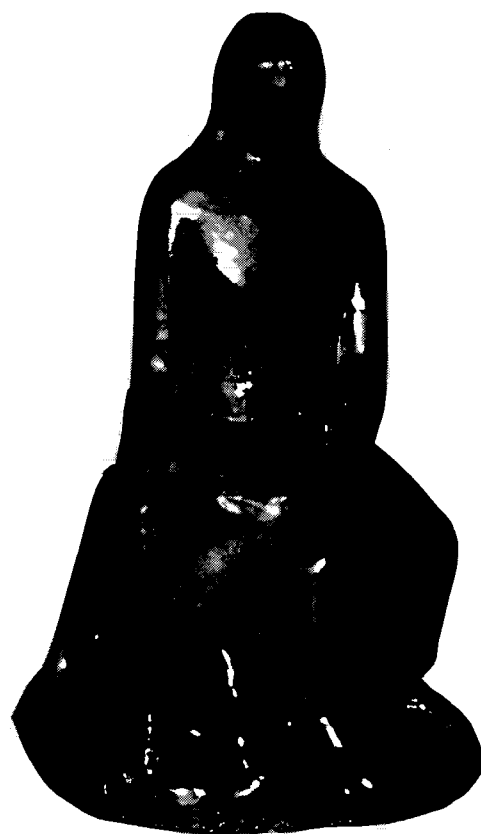
Kuva 4. *Vedenkantajatar*
a) kipsi, k. 20,5 cm
b) kipsi, k. 24 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

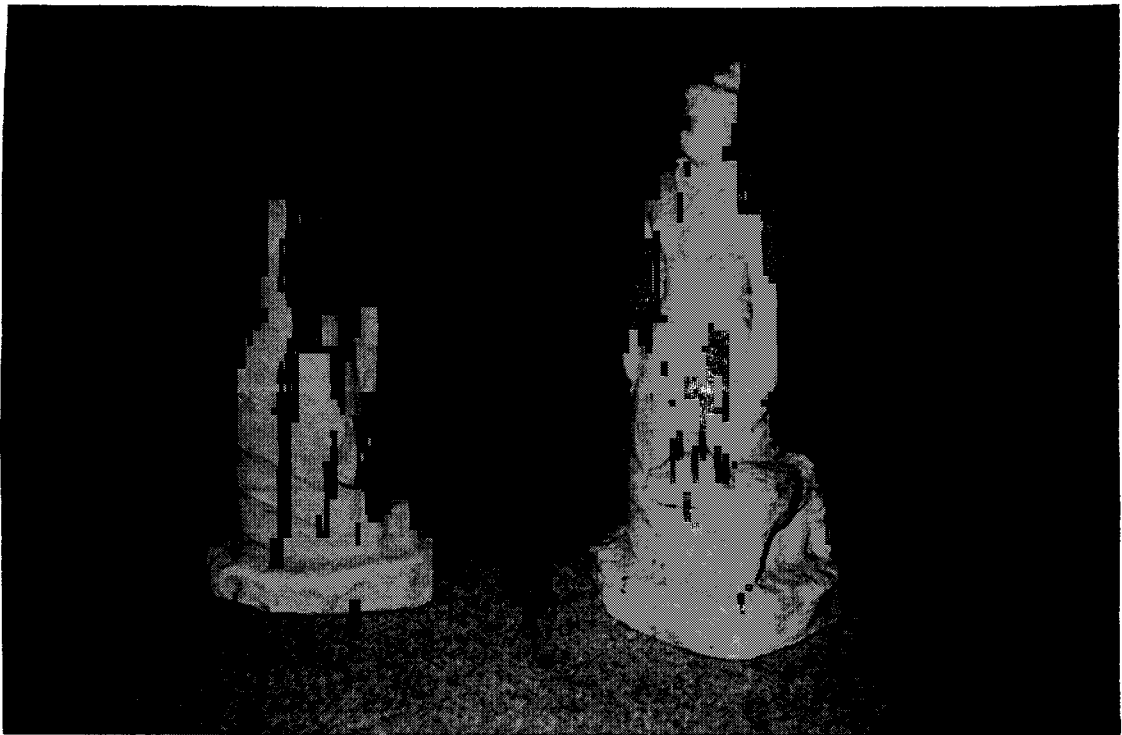
Kuva 5. *Lintuja ruokkiva tyttö*, 1935
kipsi, k. 31 cm,
merk. M. Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

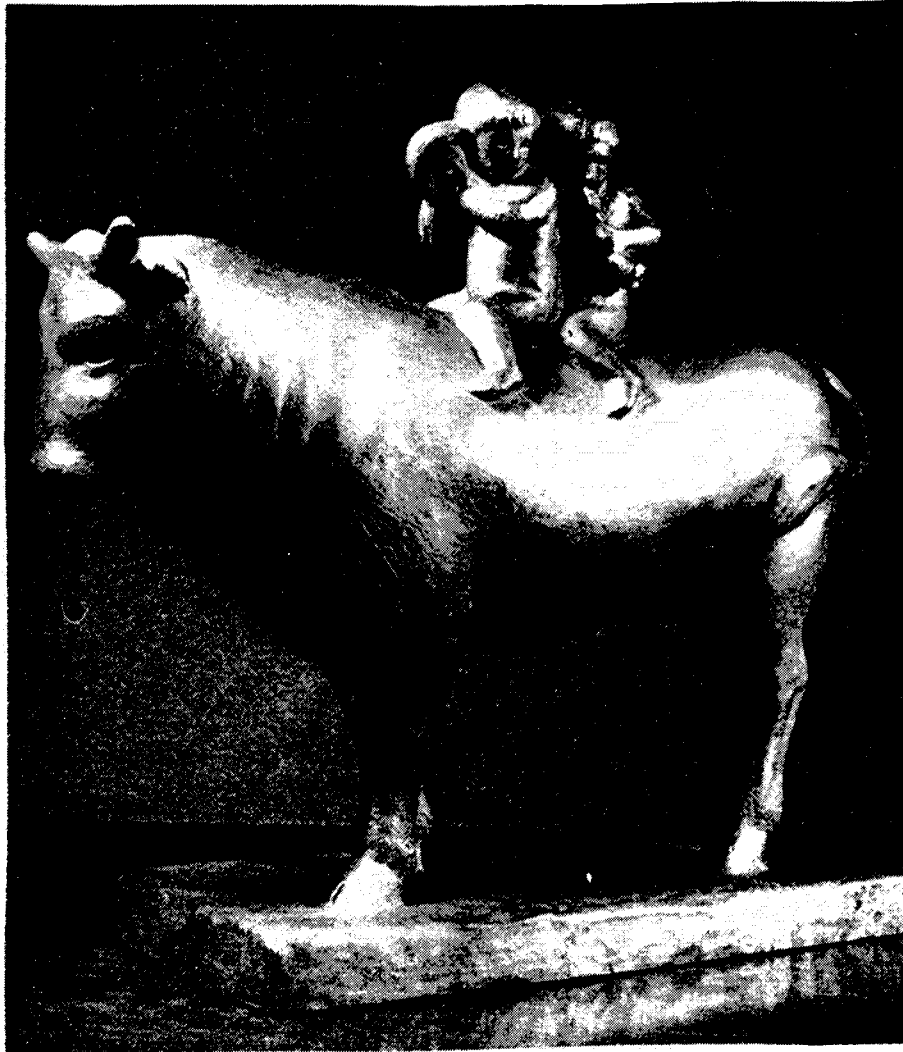
Kuva 6. *Huivityttö*
fajanssi, k. 28,5 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 7. *Tyttö ja vasikka*
fajanssi, k. 21 cm
yksityiskokoelma

Kuva 8. *Kenraalska*, 1930
terrakotta, k. 20,5 cm
merk. M. Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 9. *Härkä*, 1930
pronssi, k. 28,5 cm,
merk. M. Hovi -30
sij. Hämeenlinnan taidemuseo, Joensuun taidemuseo
ja Valtion taidemuseo

Kuva 10. Ahmatti, 1938
pronssi, k. 33 cm
merk. M. Hovi -38
sij. Valtion taidemuseo

Kuva 11. *Lohikäärmeen tappaja*, n.1940
pronssi, k. 36 cm
merk. M.Hovi
sij. Tampereen taidemuseo
(talletettu 15.10.1947)

Kuva 12. *Pyhä Yrjänä*, n.1940
pronssi, k. 29 cm
merk. M.Hovi
sij. Valtion taidemuseo
(ostettu Hovilta 11.12.1958)

Kuva 13. *Kalastaja*, n.1940
pronssi

Kuva 14. *Tuulastaja*, n.1940
pronssi, k. 34 cm
merk. M. Hovi

Kuva 15. *Aallokossa*, 1953
kipsi, k. 106 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

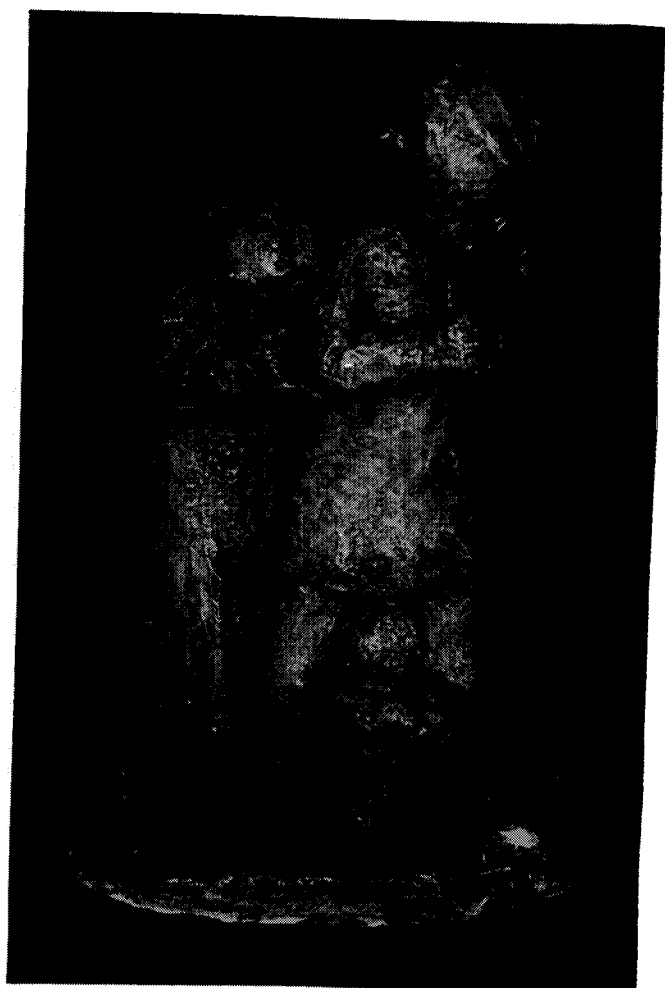
Kuva 16. *Pienten suojelija*, 1940
puu, k. 44,5 cm,
merk. M. Hovi -40
sij. Aineen taidemuseo

Kuva 17. *Hälytys*, 1940
pronssi, k. 39 cm
sij. Valtion taidemuseo

Kuva 18. *Hälytys-muunnelma*
kipsi, k. 25 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 19. *Hälytys*
kipsi, k. 26,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 20. *Hälytys*
kipsi, k. 40,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 21. *Hälytys*
kipsi, k. 39 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 22. *Ruokailuhetki*, 1948
graniitti, k. 34 cm
merk. 1948

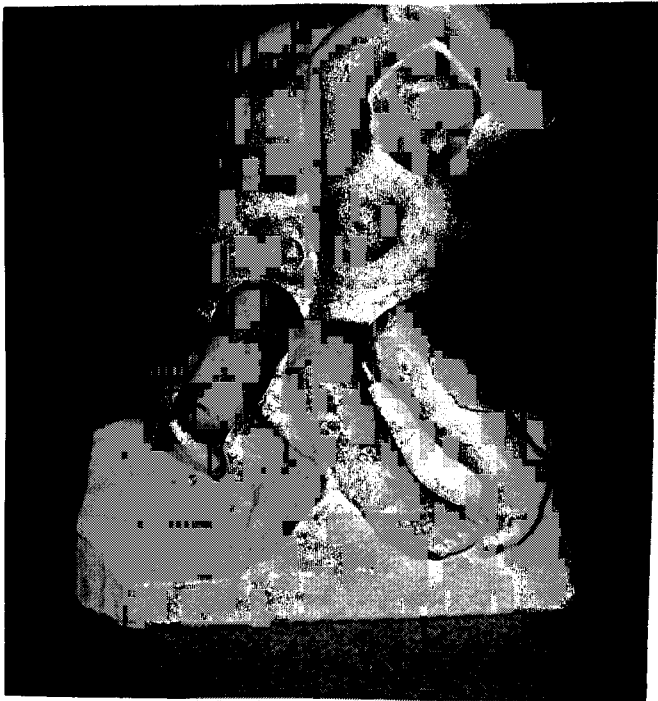

Kuva 23. *Ruokailuhetki*, n.1952
pronssi, k. 34 cm

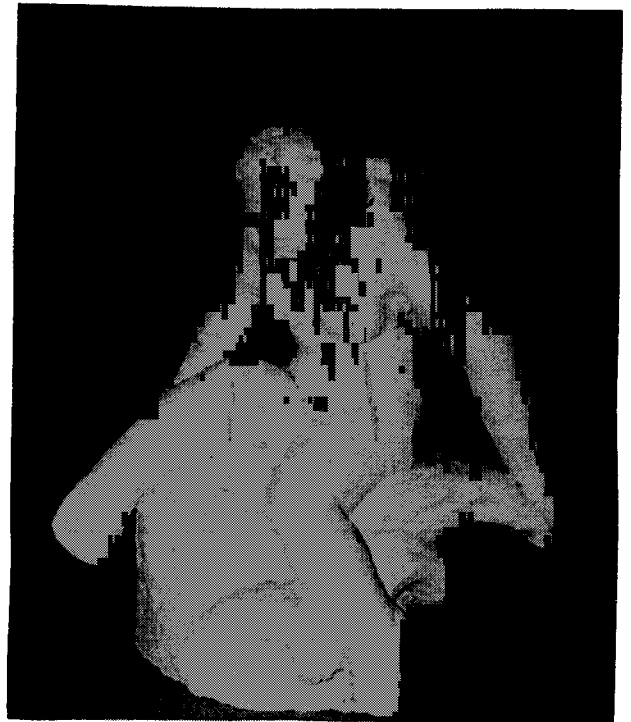

Kuva 24. *Rannalla*, 1948
graniitti, k. 33 cm
merk. M.Hovi -48
sij. Valtion taidemuseo

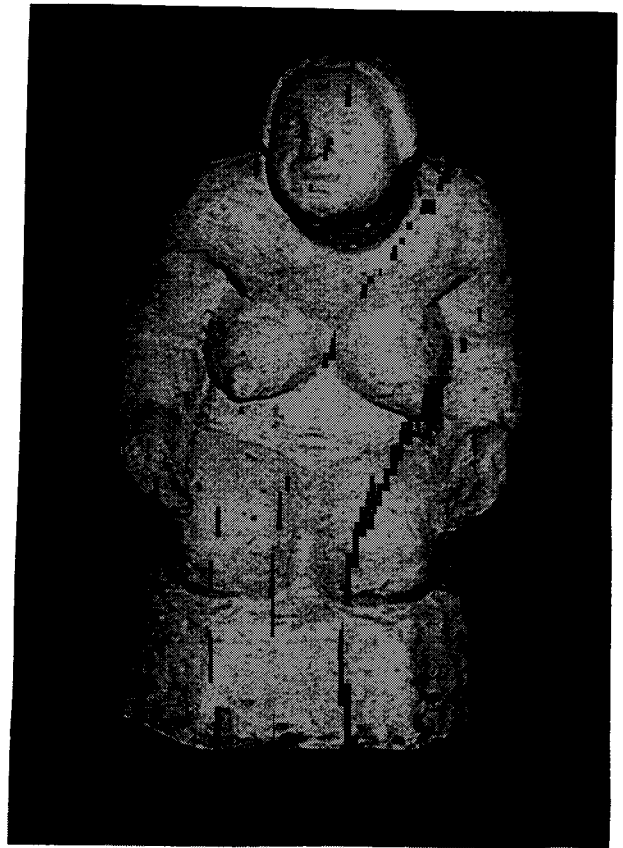
Kuva 25. *Uinuvat immet*, n.1941
fajanssi, k. 30 cm
merk. M.Hovi
yksityiskokoelma

Kuva 26. *Uiva tyttö*, 1941
kipsi, k. 28 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 27. *Juorukello*, n.1950
pronssi, k. 28 cm
sij. Valtion taidemuseo

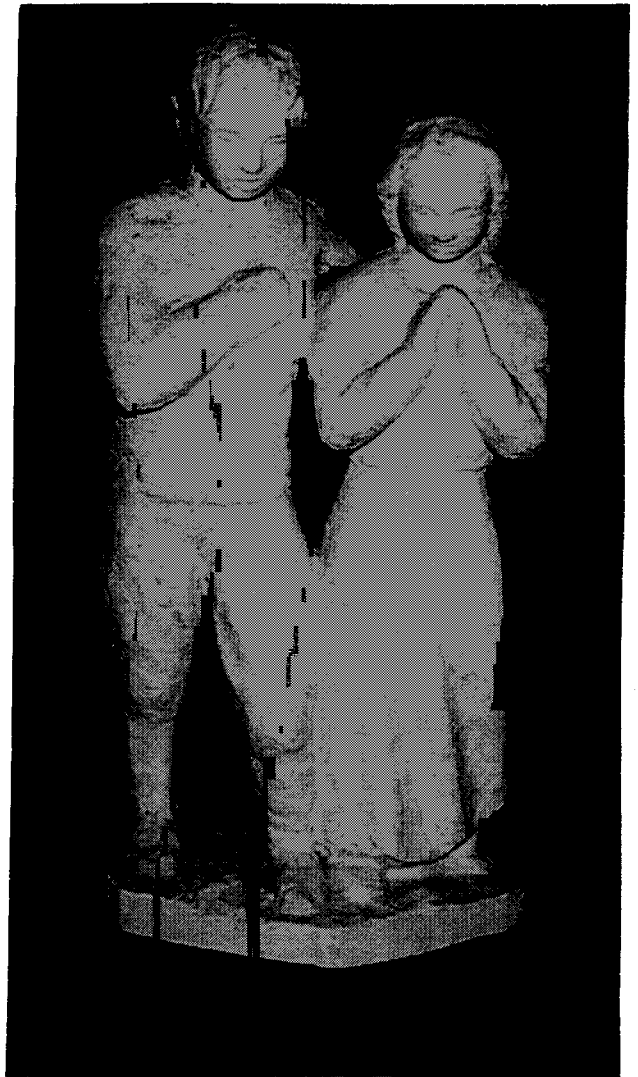
Kuva 28. *Juorukello*, n.1950
kipsi, k. 30 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

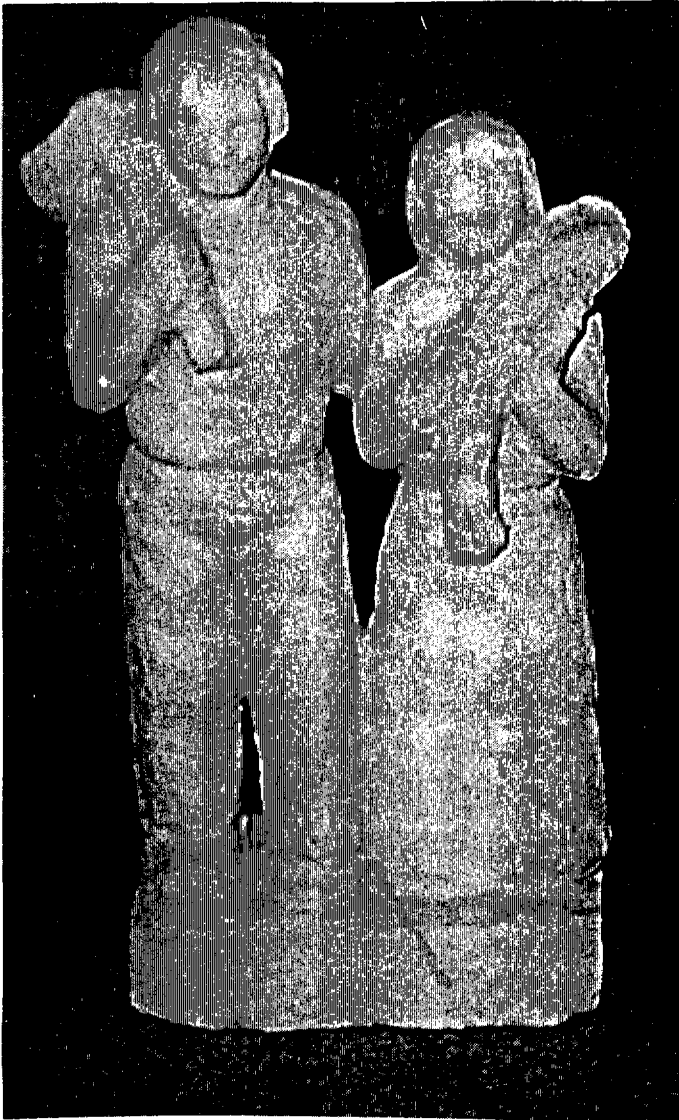
Kuva 29. *Hartaushetki*
puu

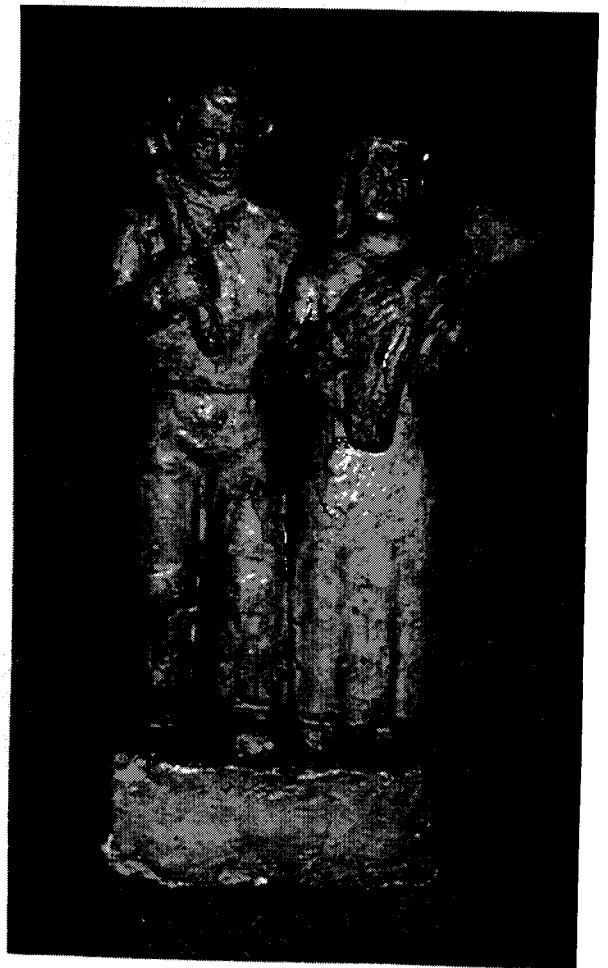
Kuva 30. *Hartaushetki*
fajanssi, k. 34 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

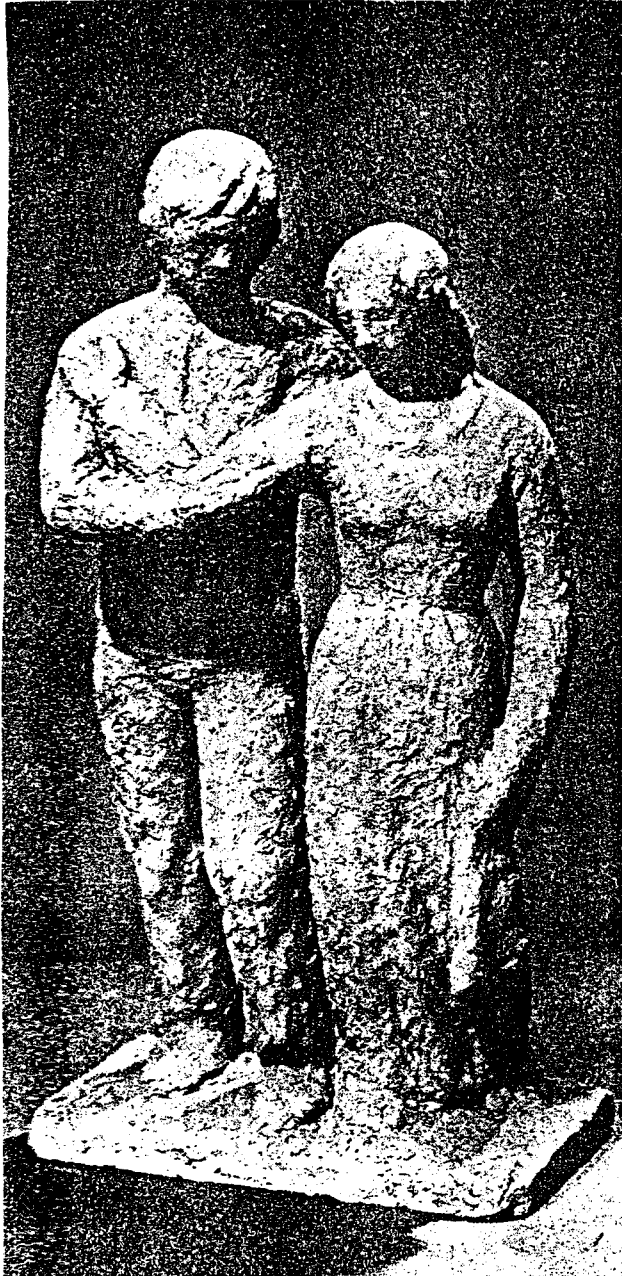
Kuva 31. *Hartaushetki*
kipsi, k. 35 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 32. *Elonkorjuu*
kipsi, k. 20 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 33. *Elonkorjuu*
kipsi, k. 43 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 34. Kordelinin muistomerkkiehdotus

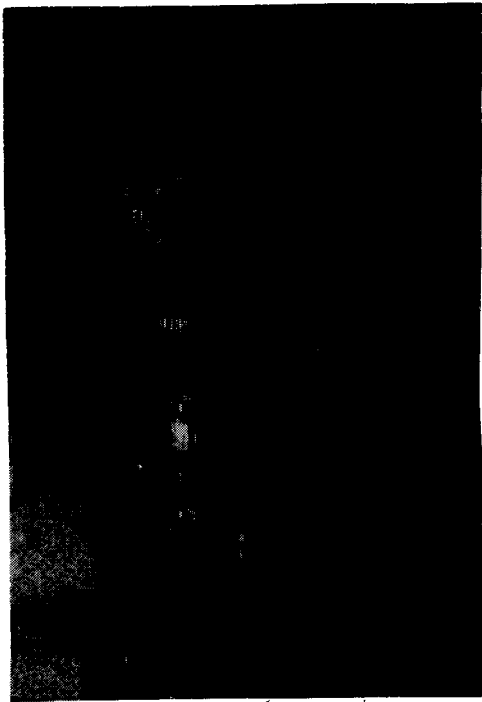

Kuva 35. Luonnos
kipsi, k. 28 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuvat 36-37. *Hartaushetki II*
puu, k. 45 cm
yksityiskokoelma

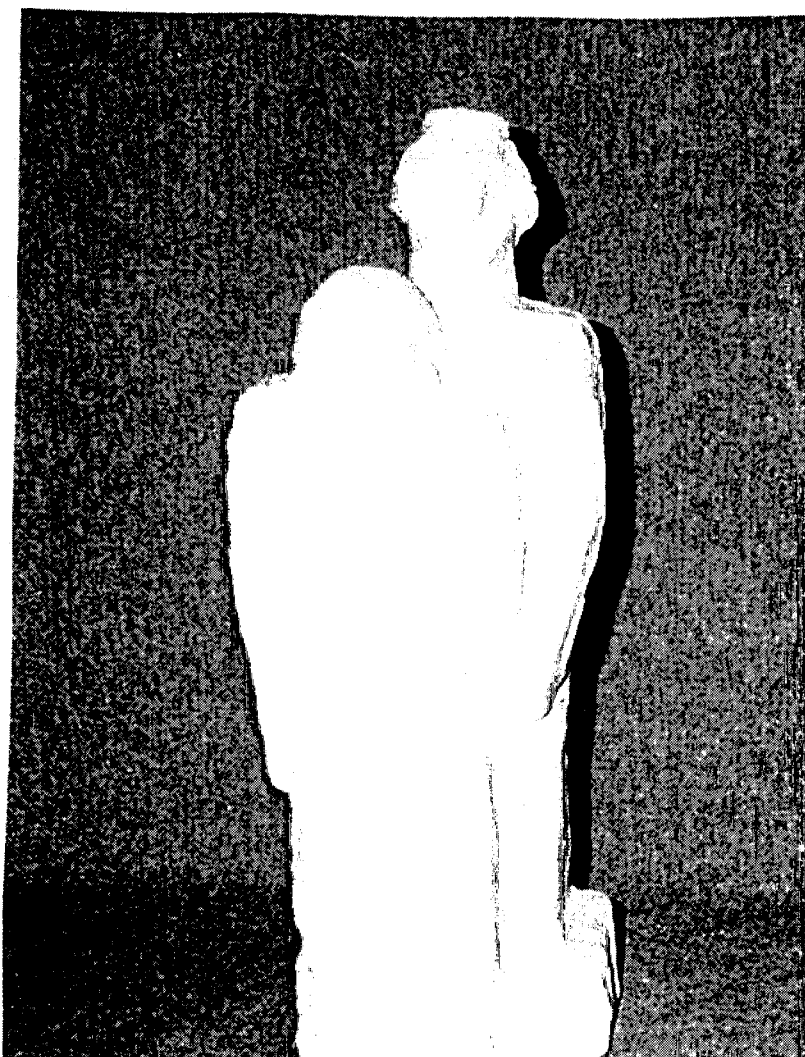

Kuva 38. *Keskustelu*
kipsi, k. 33 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

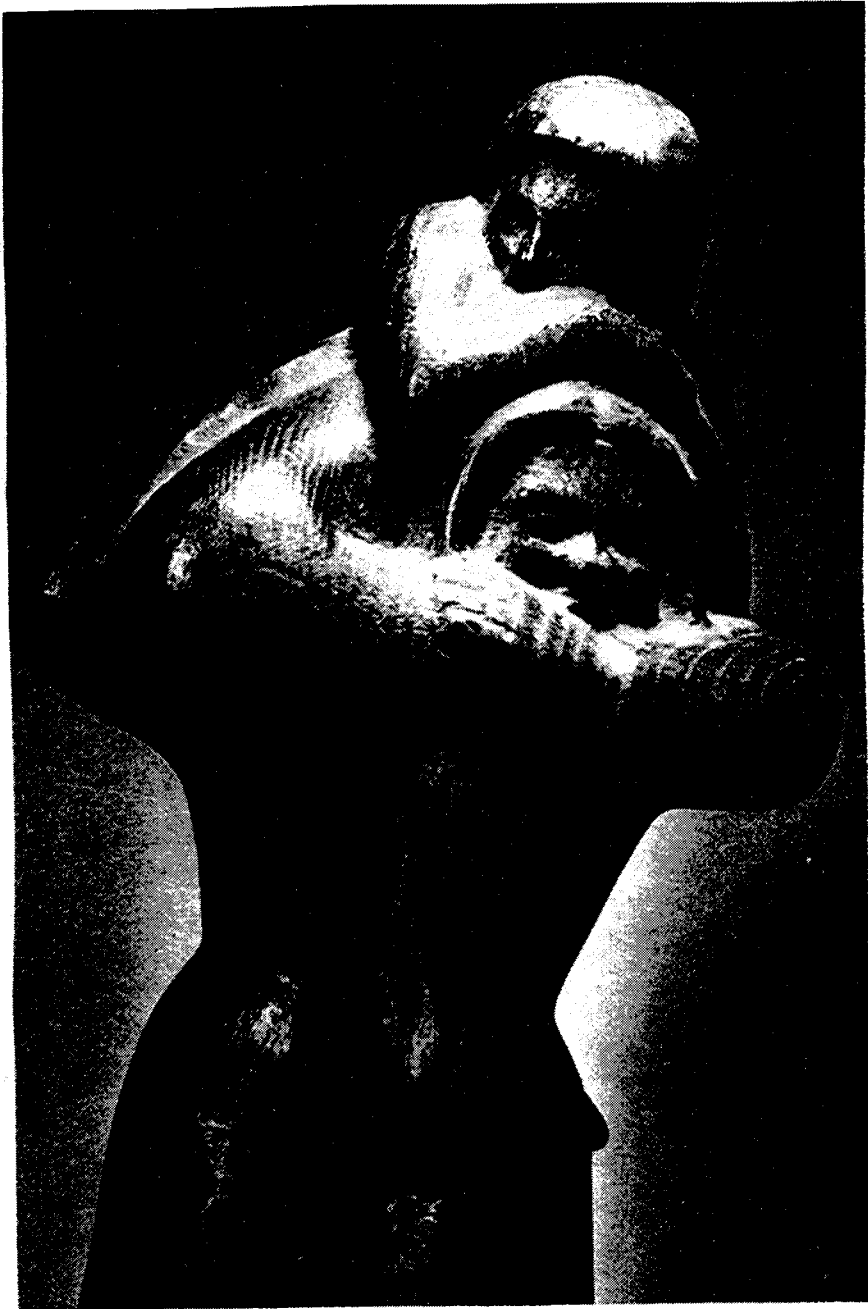
Kuva 39. *Keskustelu*
pronssi
yksityiskokoelma

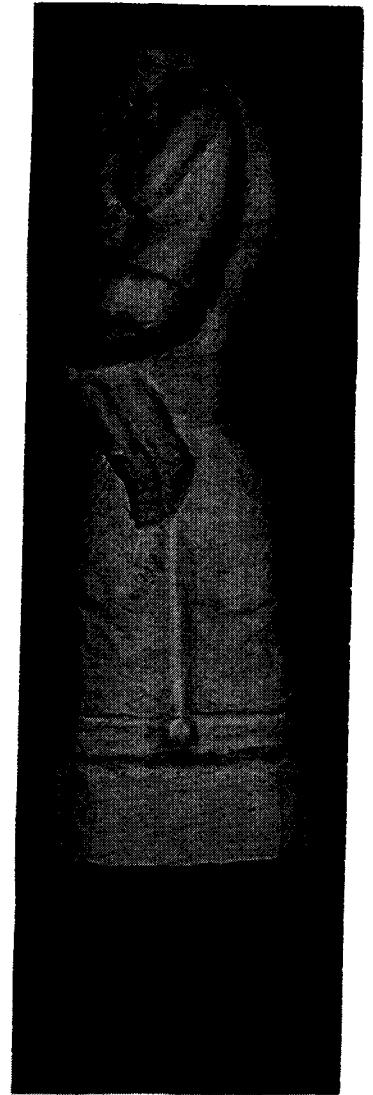
Kuva 40. *Hartaushetki*-muunnelma
kipsi, k. 30,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 41. *Apinatyttö*, 1953
pronssi, k. 40 cm
merk. M.Hovi -53
sij. Tampereen taidemuseo

Kuva 42. *Paluu saunasta*, 1950
puu, k. 42,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

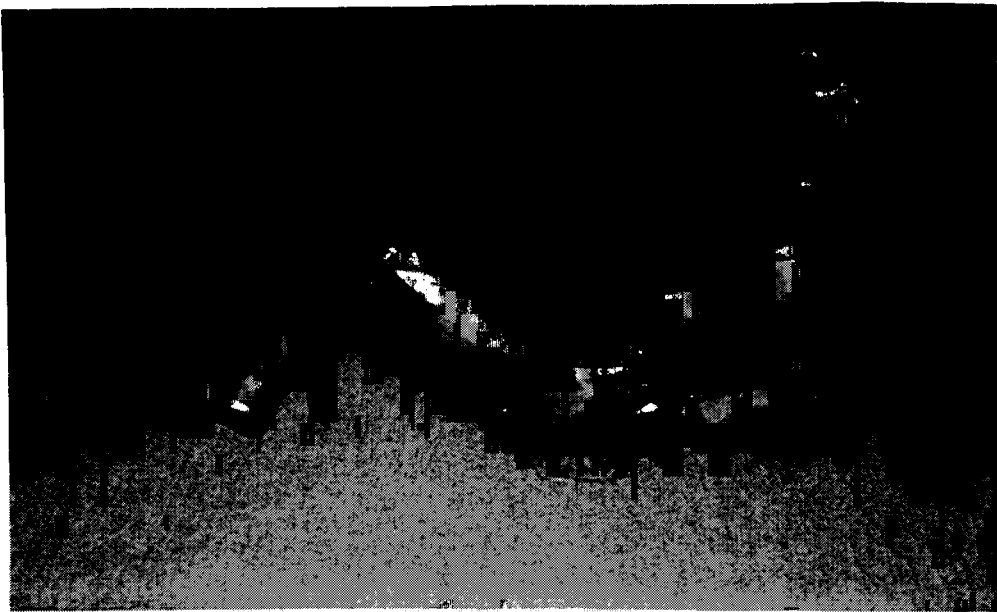
Kuva 43. *Paluu saunasta -muunnelma*
kipsi, k. 43 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

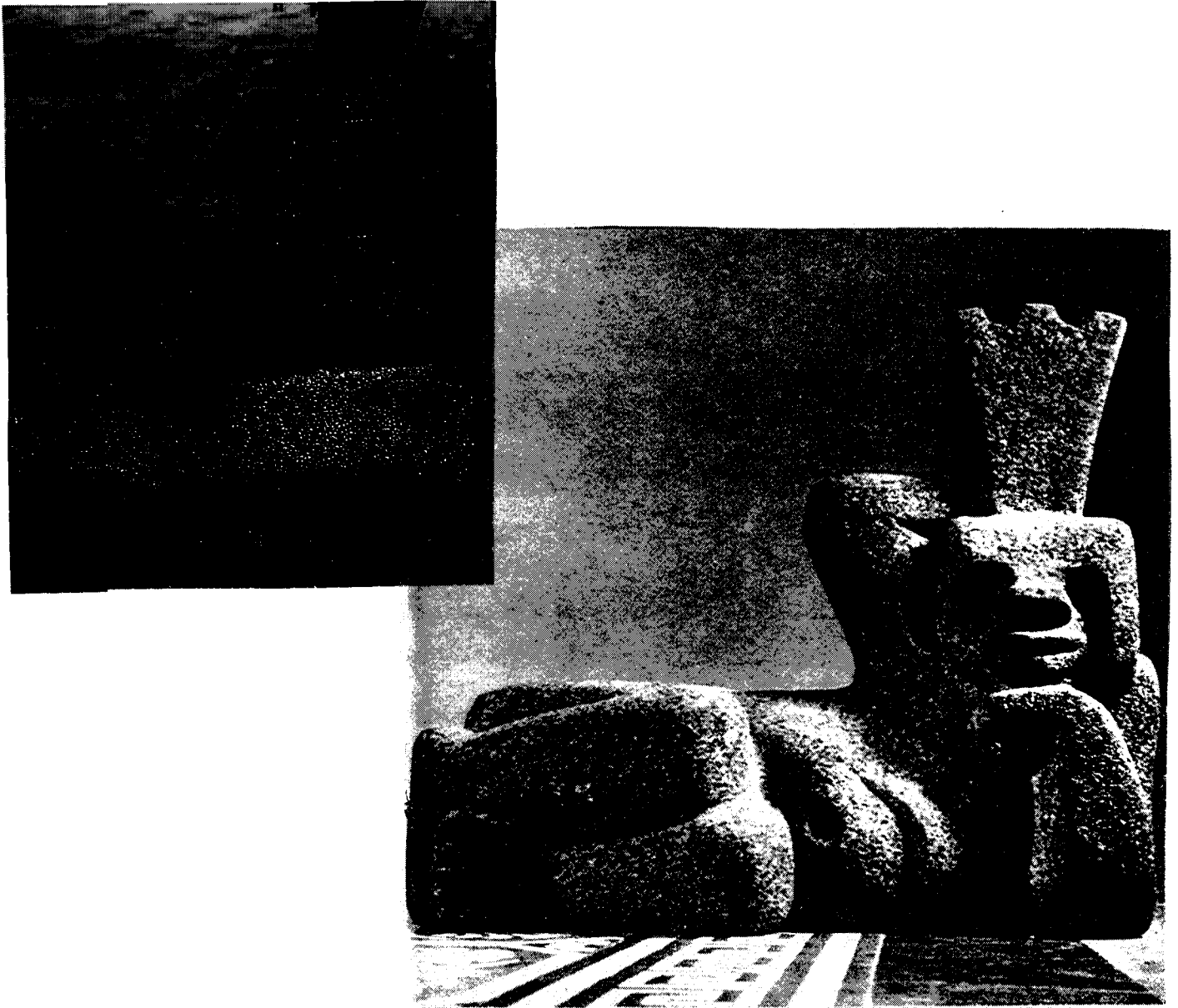
Kuva 44. *Kuritus*
puu, k. 33 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

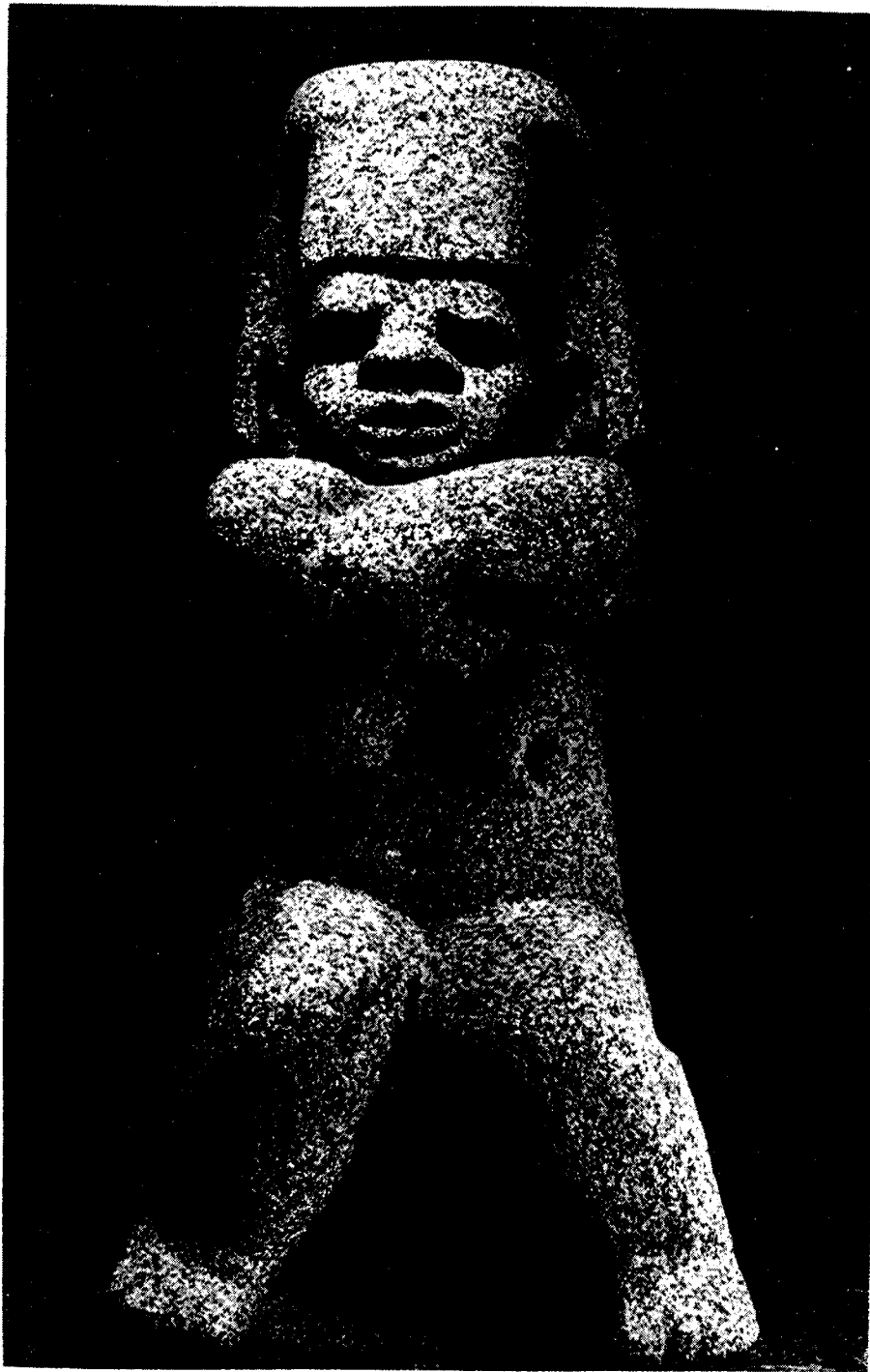
Kuva 45. *Kuritus*
kipsi, k. 32 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 46. *Jos nousisi*
keramiikka, k. 18 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

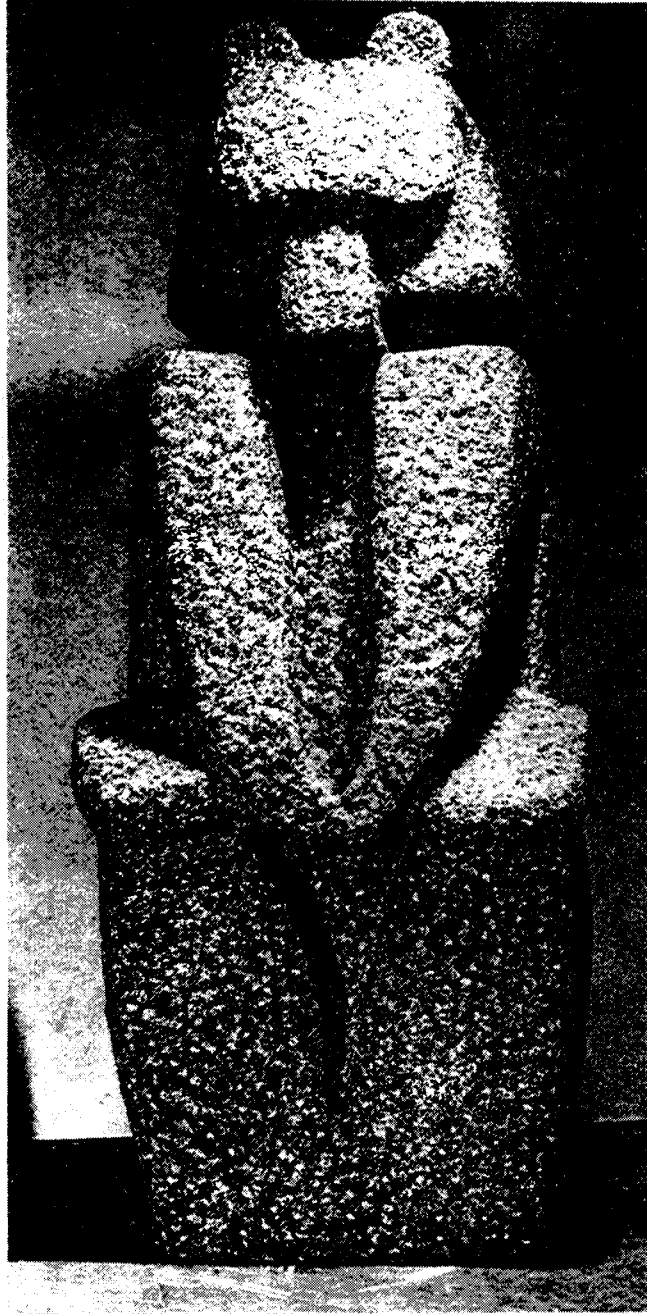

Kuvat 47-48. *Majesteetti*, 1953
graniitti, k. 48,5 cm+19 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

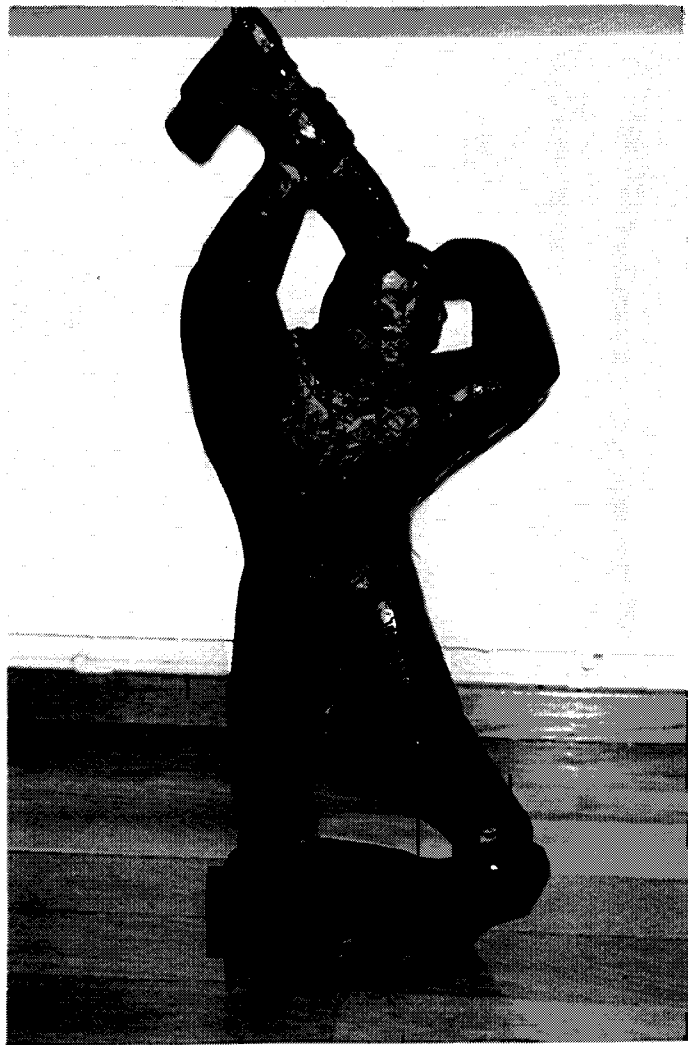

Kuva 49. *Maistraatti*, 1953
graniitti, k. 87 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 50. *Aamuhartaus*, 1953
graniitti
yksityiskokoelma

Kuva 51. *Eränkävijä*, n.1952
pronssi, k. 59 cm
yksityiskokoelma

Kuva 52. *Rumba*, 1952
pronssi, k. 32,5 cm
merk. M.Hovi 1952
sij. Lahden Taidemuseo

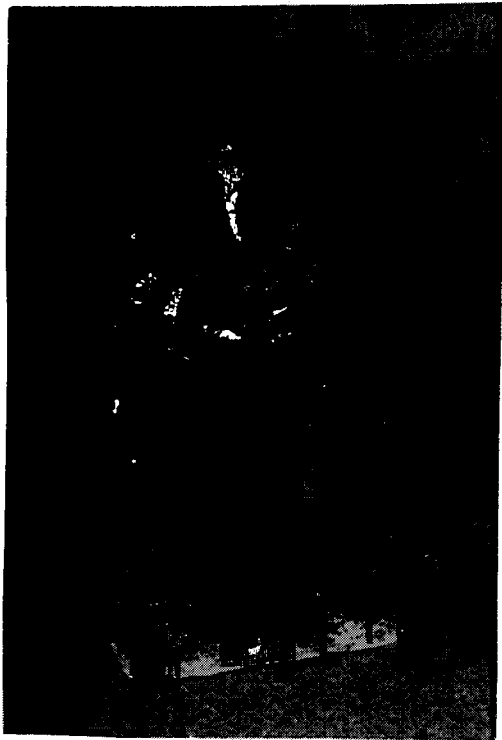
Kuva 53. *Runsaudensarvi*
pronssi
yksityiskokoelma

Kuva 54. *Runsaudensarvi*
keramiikka, k. 26 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 55. *Kisaveikko*, 1952
pronssi, k. 28,5 cm
sij. Rovaniemen taidemuseo

Kuva 56. *Äiti ja lapsi*
kipsi, k. 35,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 57. *Päällysmies*
pronssi, k. 36,5 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 58. *Maistraatti*
pronssi, k. 23 cm
sij. Kuopion taidemuseo

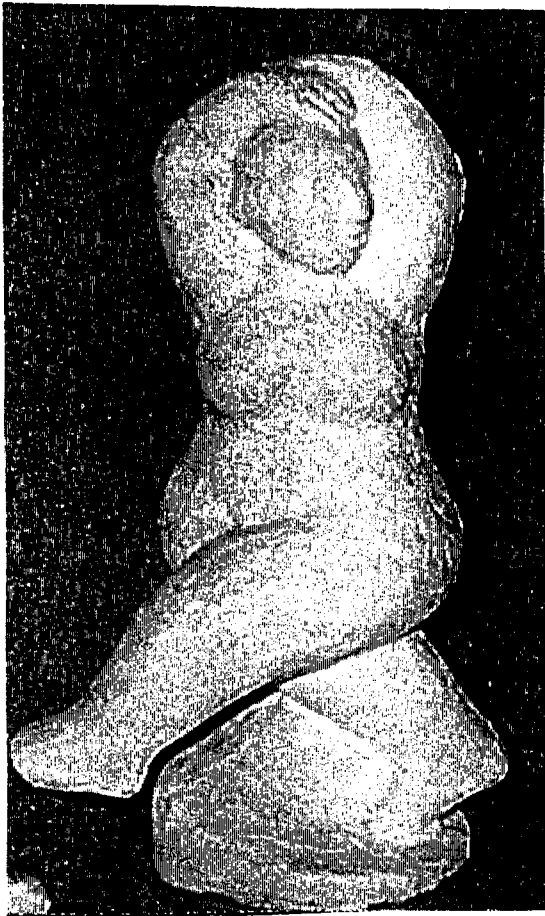

Kuva 59. *Toiveita*
pronssi, k. 28 cm
merk. M.Hovi
sij. Joensuun taidemuseo

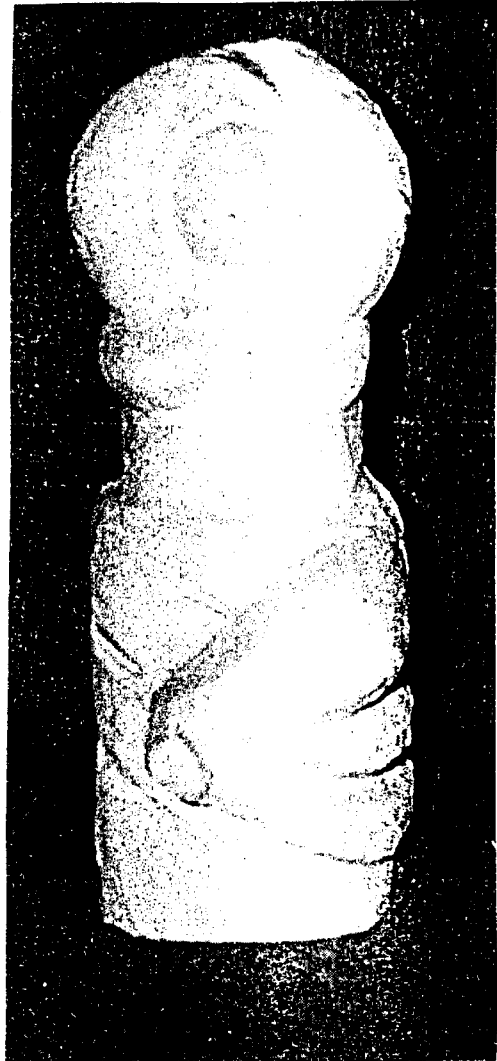

Kuva 60. *Toiveita*
kipsi, k. 29 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 61. *Toiveita*-muunnelma
kipsi, k. 20,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

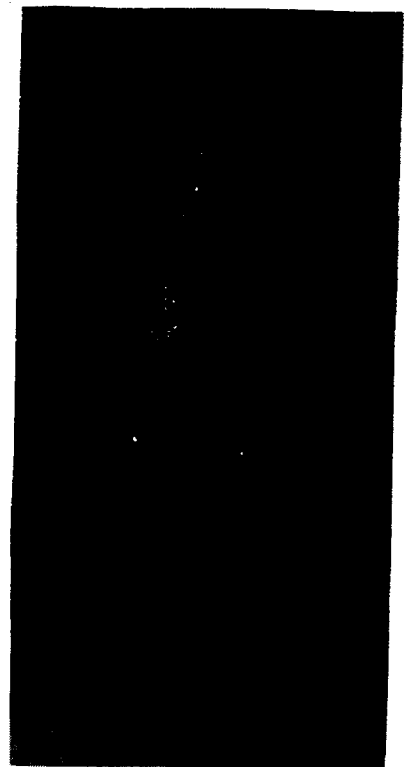
Kuva 62. *Toiveita*-muunnelma
kipsi, k. 27,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

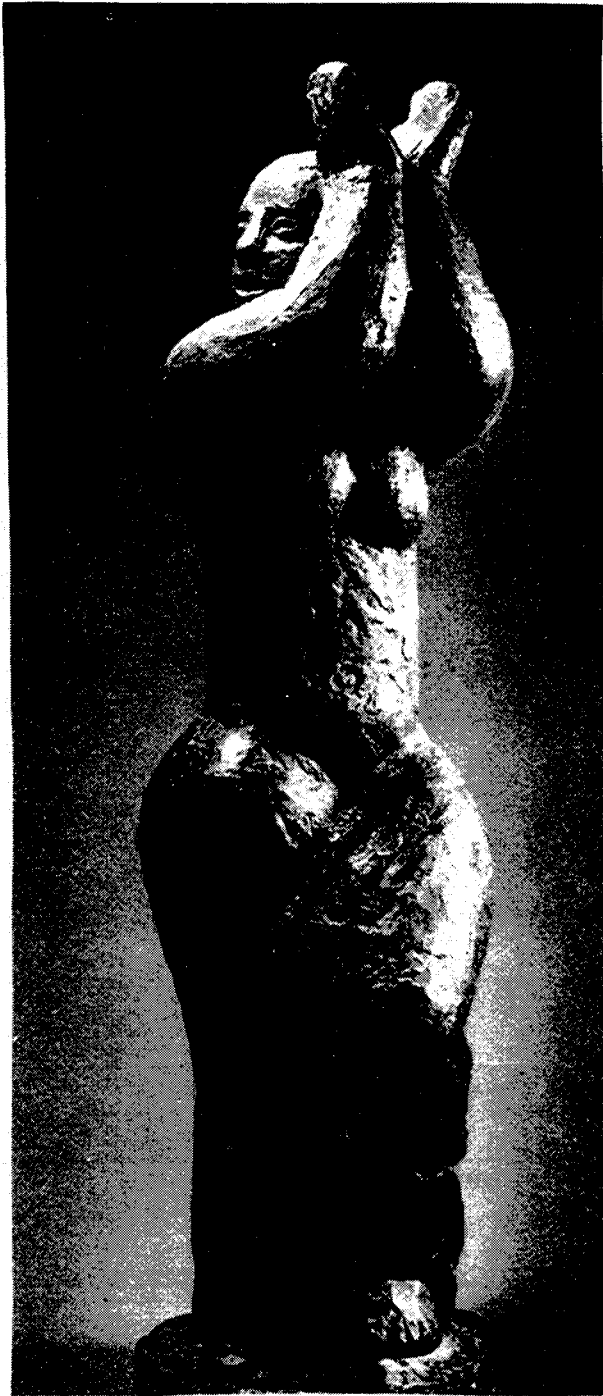
Kuva 63. *Havaintoja*
pronssi, k. 39 cm
merk. M.Hovi
sij. Lahden taidemuseo

Kuva 64. *Ennustaja*
pronssi, k. 31 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

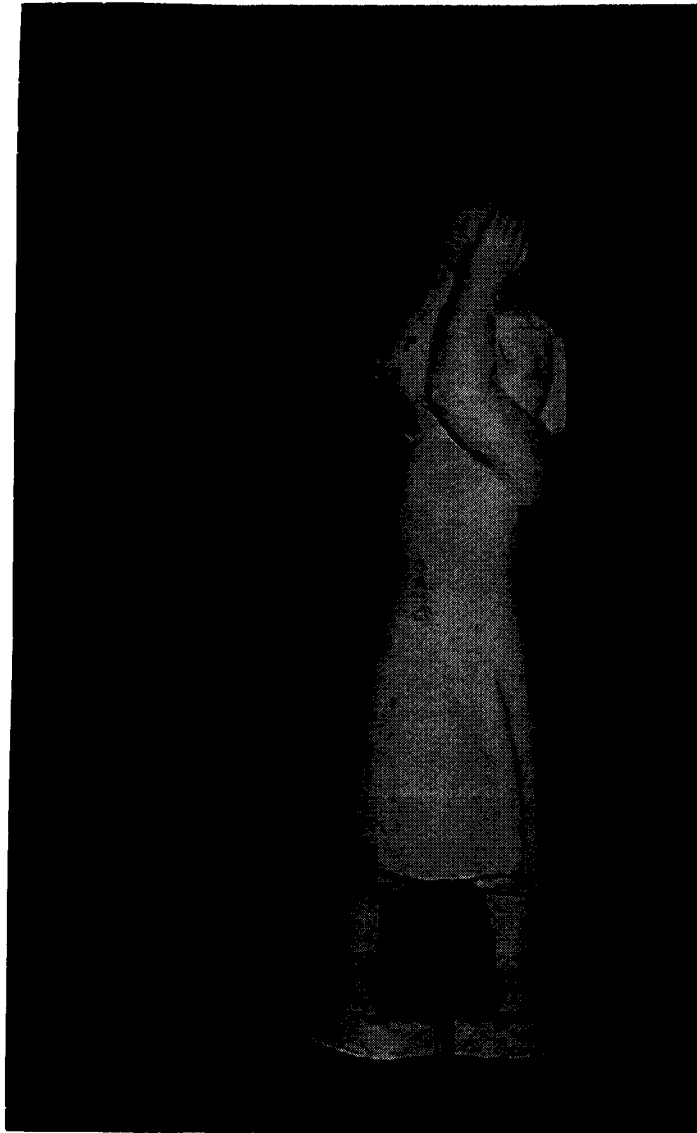
Kuva 65. *Ennustaja*
kipsi, k. 33 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

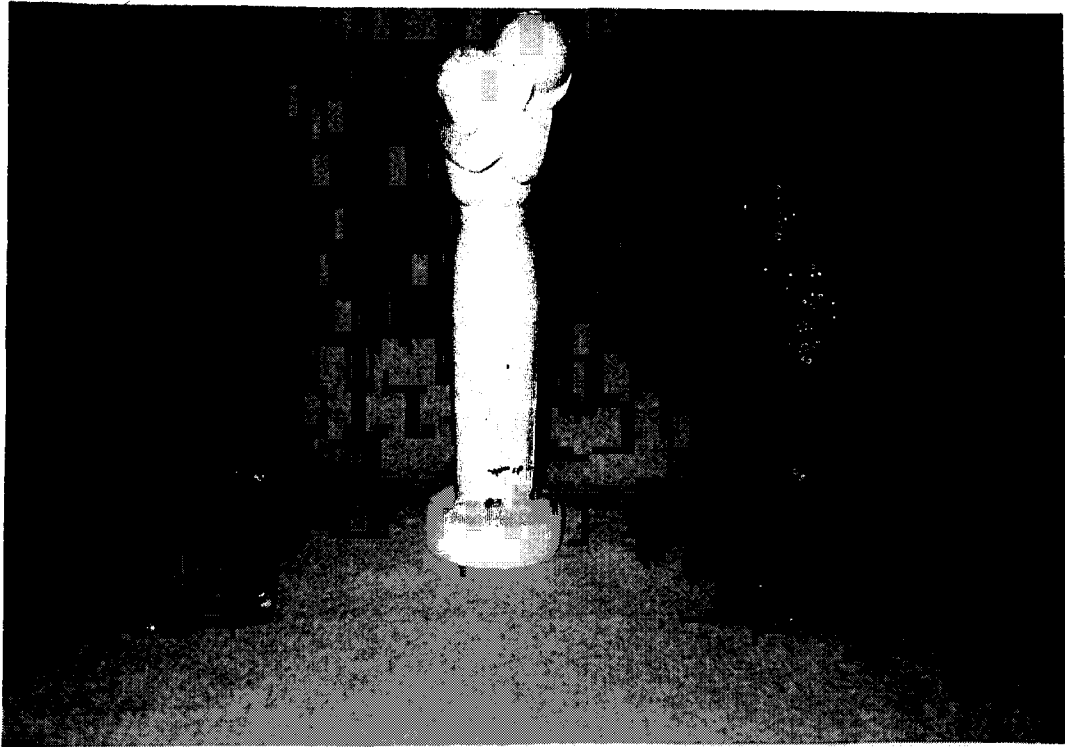
Kuva 66. *Tanssi*
pronssi
yksityiskokoelma

Kuva 67. *Tanssi*
kipsi, k. 37,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 68. *Tyttö ja pallo*
kipsi, k. 22 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

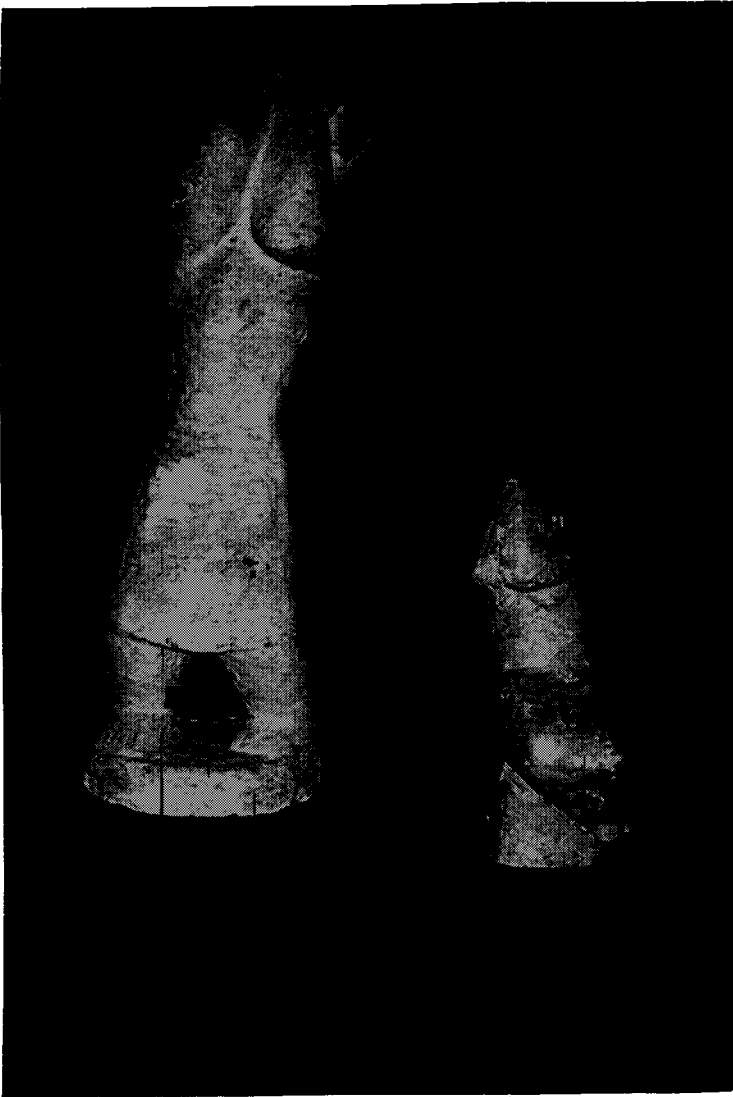
Kuva 69. Luonnoksia
a) kipsi, k. 22 cm
b) kipsi, k. 28,5 cm
c) keramiikka, k. 24,5cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

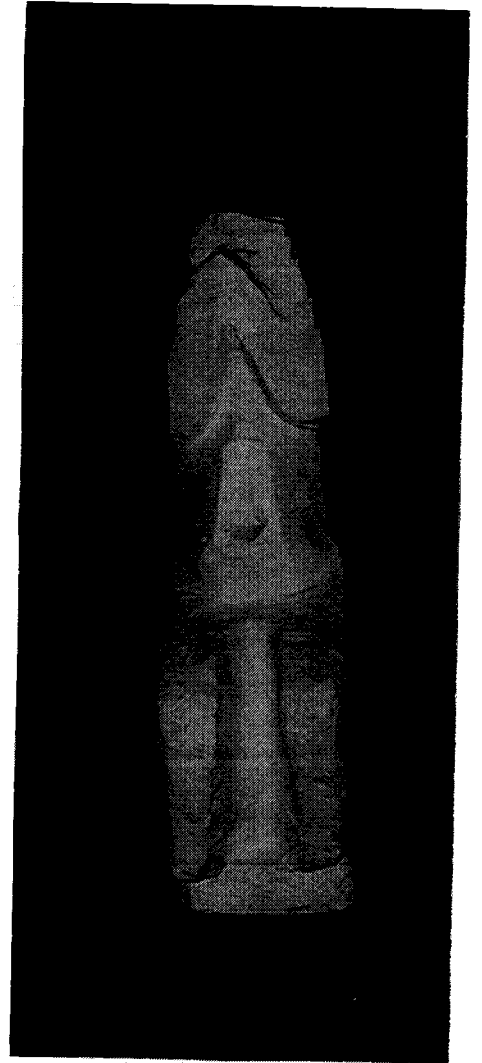
Kuva 70. *Istuva*
kipsi, k. 30 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 71. *Istuva*
kipsi, k. 24 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 72. *Seisova ja istuva*
a) kipsi, k. 52 cm
b) kipsi, k. 25 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 73. *Abstrahoitu istuva*
kipsi, k. 40 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

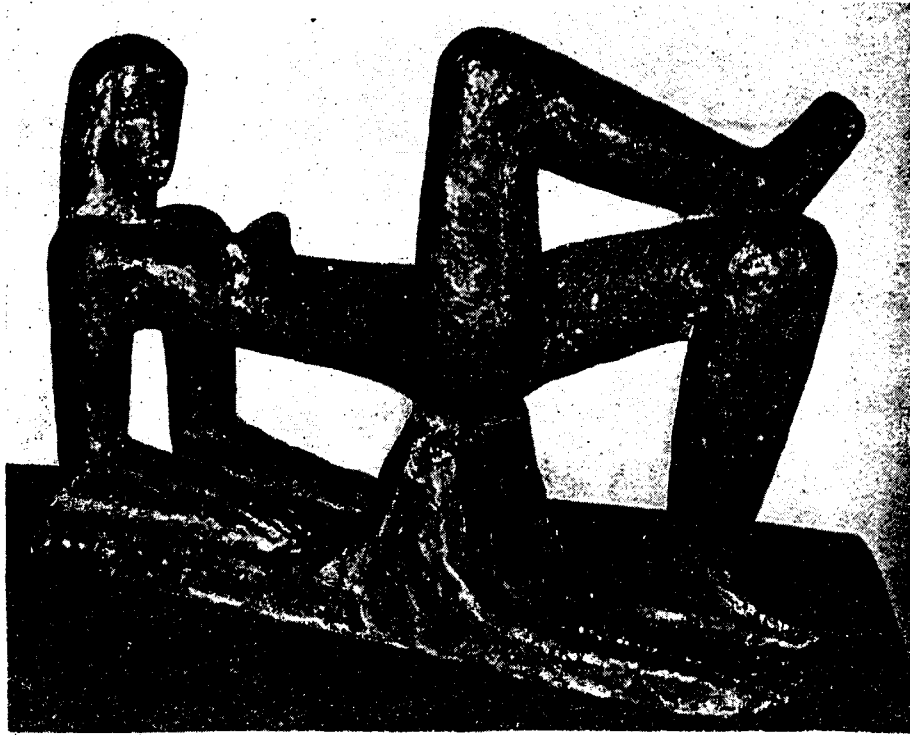
Kuva 74. *Toivova*
kipsi, k. 43 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

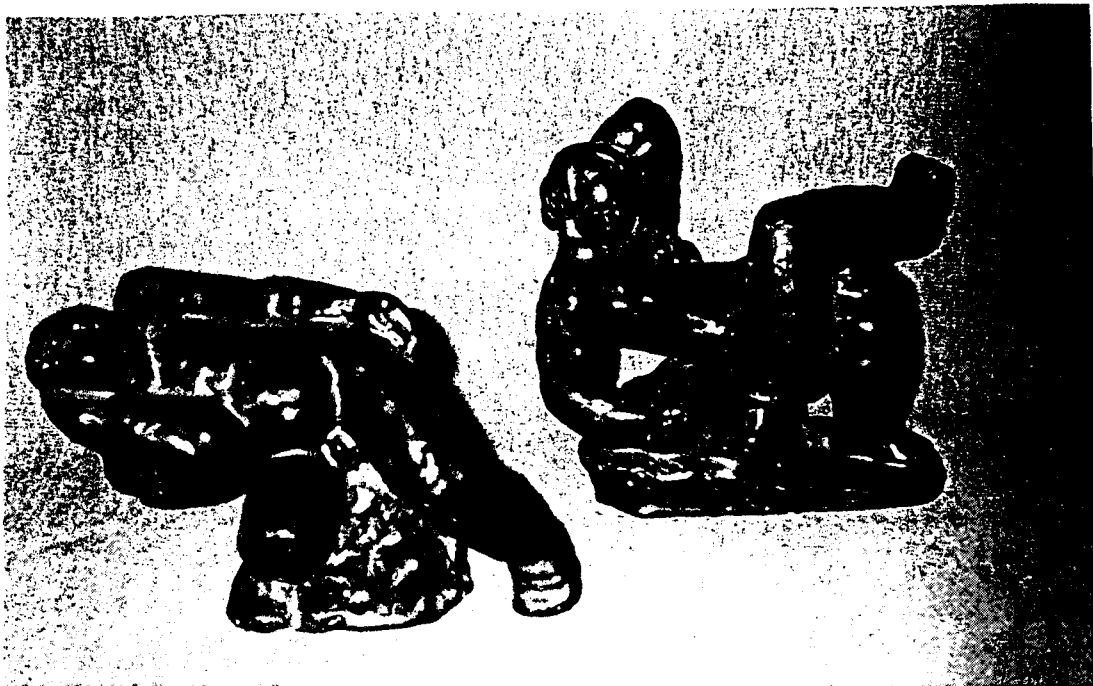
Kuva 75. *Toivova*
pronssi
yksityiskokoelma

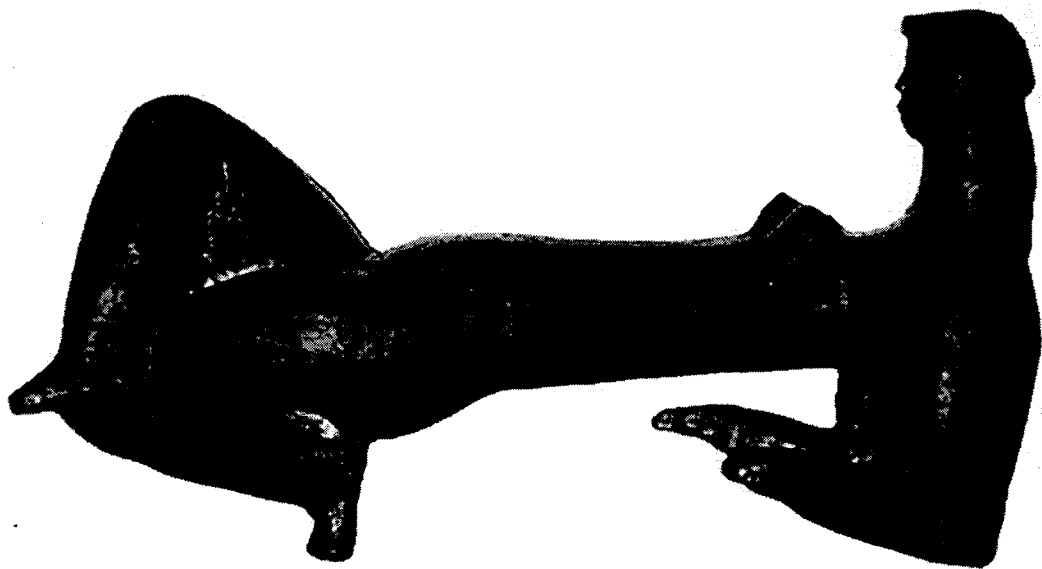
Kuva 76. *Voimistelu*
kipsi, k. 32 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

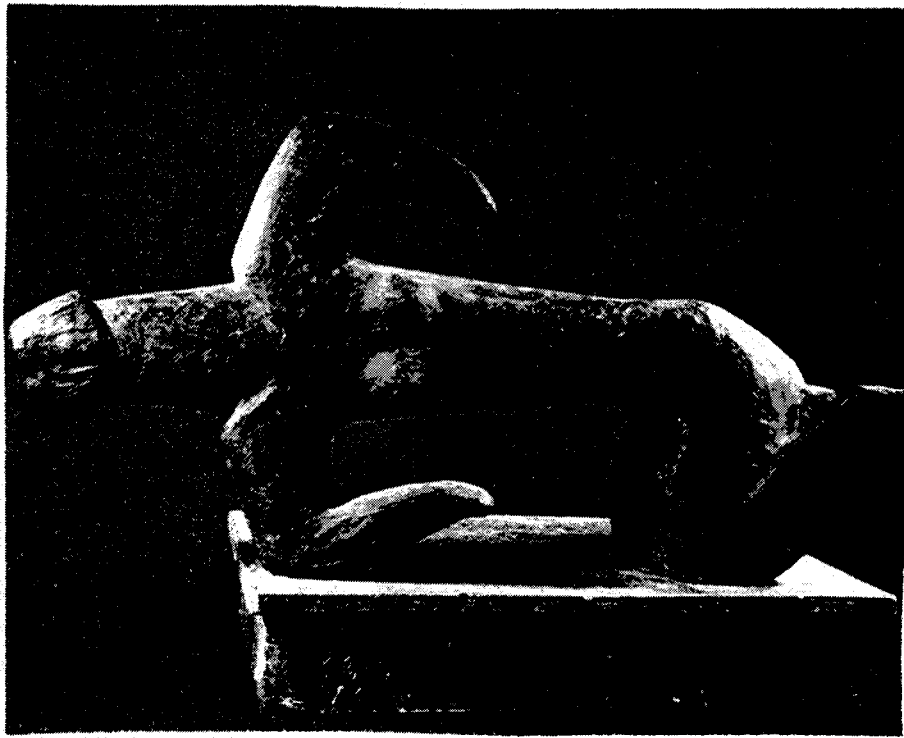
Kuva 77. *Heinäsirkka*
pronssi
yksityiskokoelma

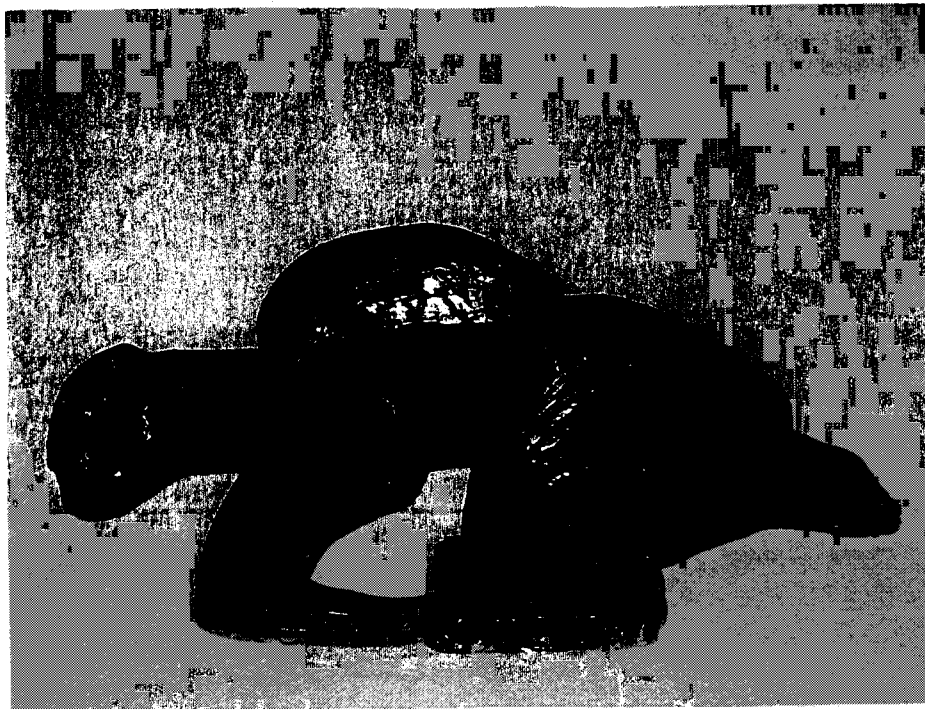
Kuva 78. *Lepäävä mies ja nainen*
a) keramiikka, 13 x 20 cm
b) keramiikka, 18,5 x 17,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 79. *Heinäsirkka II*
pronssi, 48 x 38 cm
yksityiskokoelma

Kuva 80. *Sudenkorento*
pronssi, 28 x 58 x 16,5 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

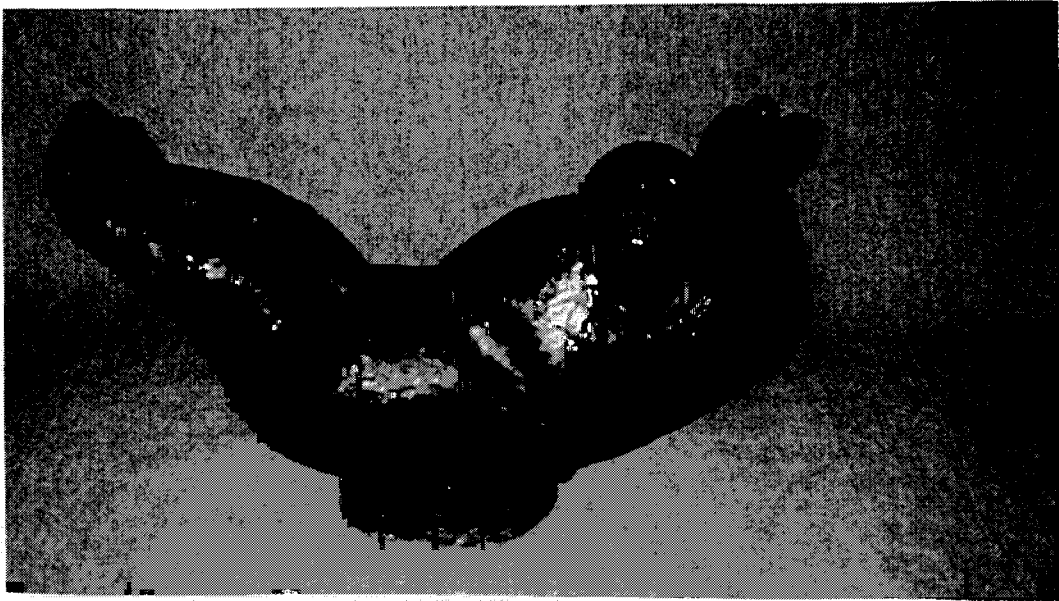
Kuva 81. *Sudenkorento-muunnelma*
keramiikka, k. 19 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 82. *Ankerias*
pronssi, 32 x 60 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 83. *Ankerias*
kipsi, 33 x 60 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

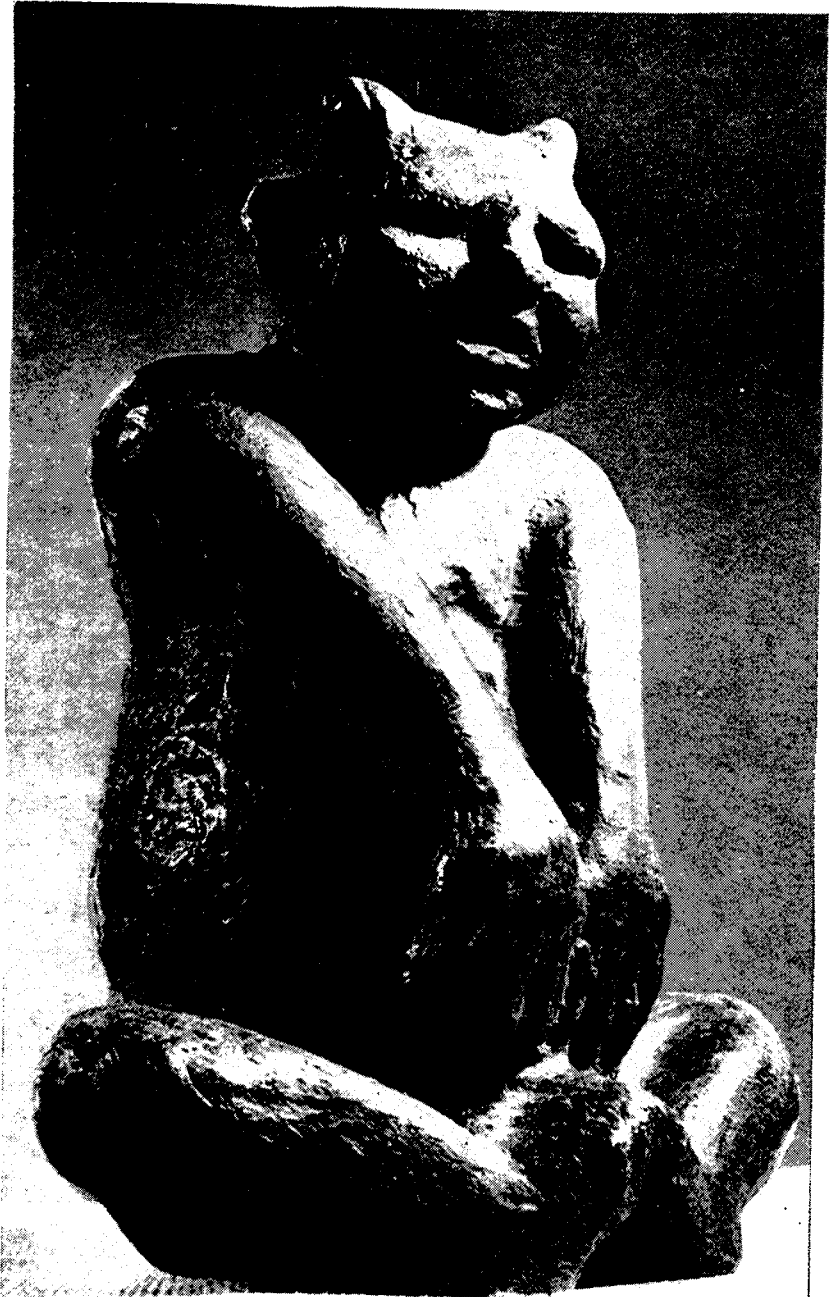

Kuva 84. *Keinuen*
keramiikka, k. 19 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 85. *Lintumies*
kipsi, 25 x 30 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

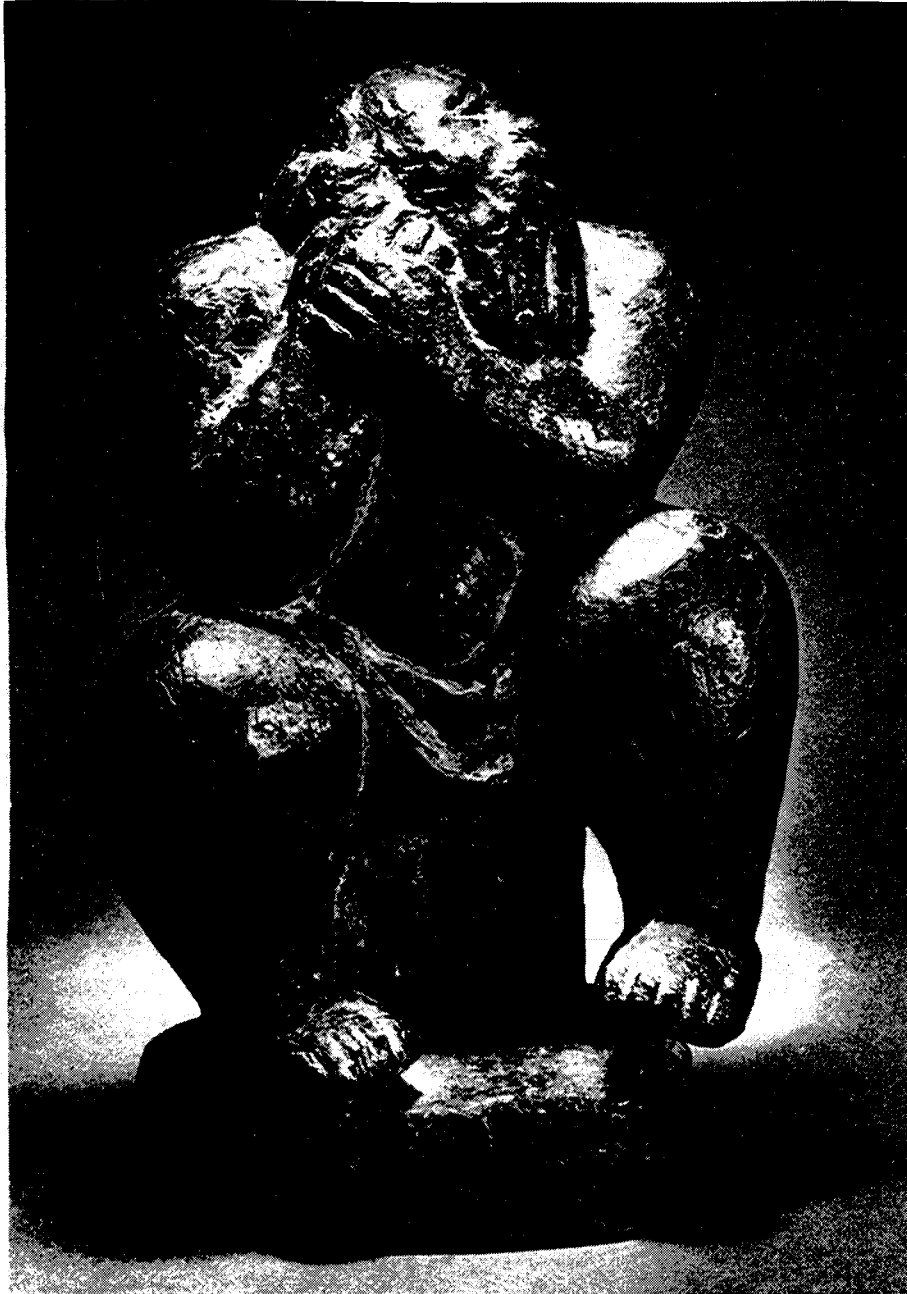

Kuva 86. *Maailman valtias*
pronssi
yksityiskokoelma

Kuva 87. *Vatsavaivoja*
pronssi
yksityiskokoelma

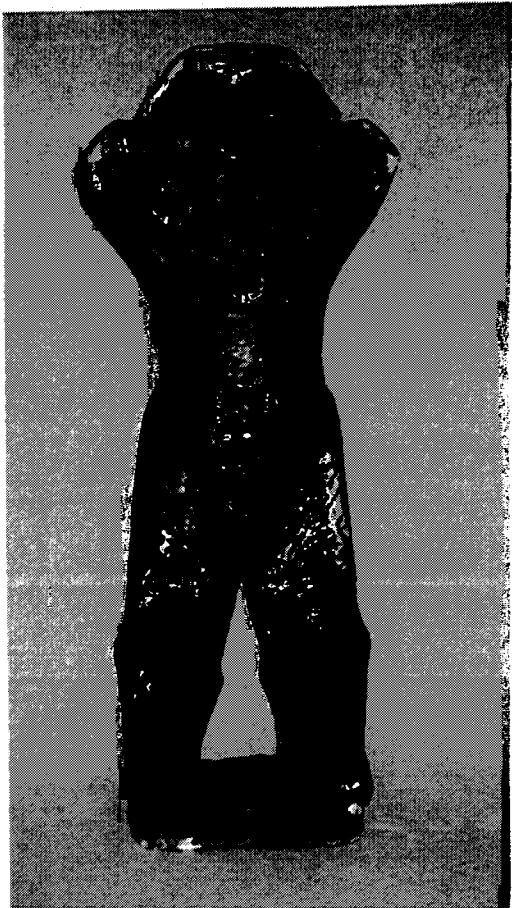

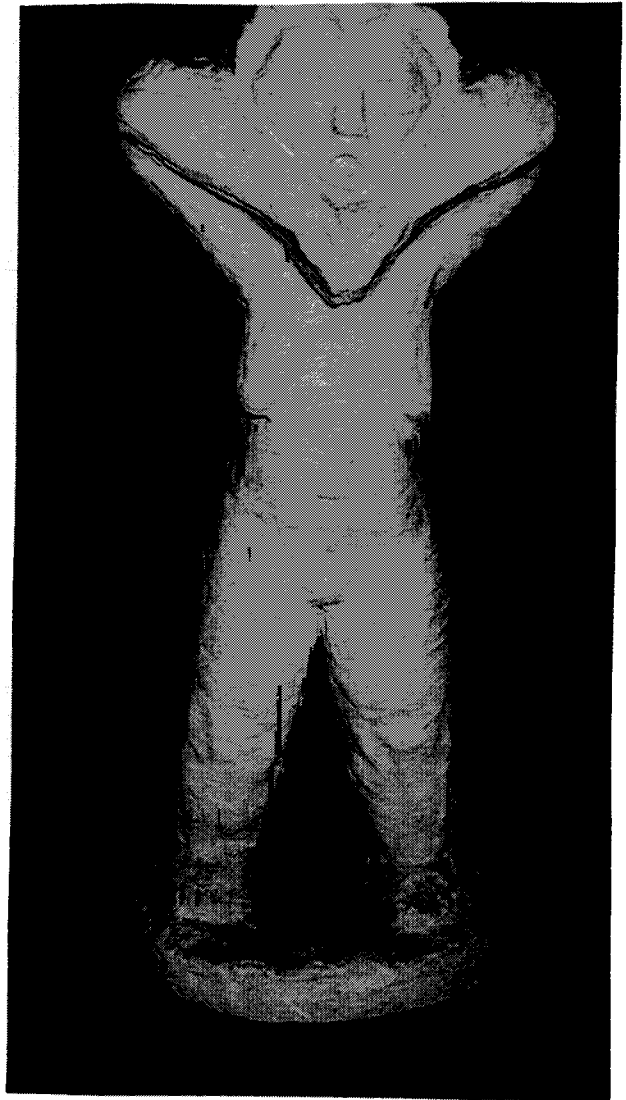
Kuva 88. *Usot sie?*, 1956
pronssi, k. 24 cm
merk. M.Hovi
sij. Helsingin Kaupungin taidemuseo

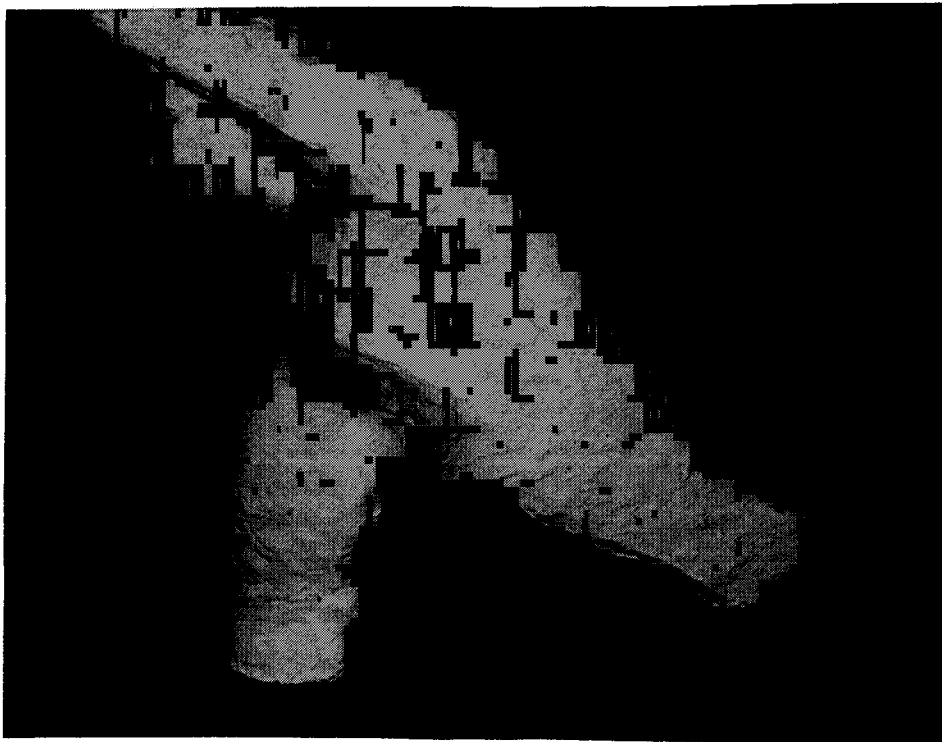
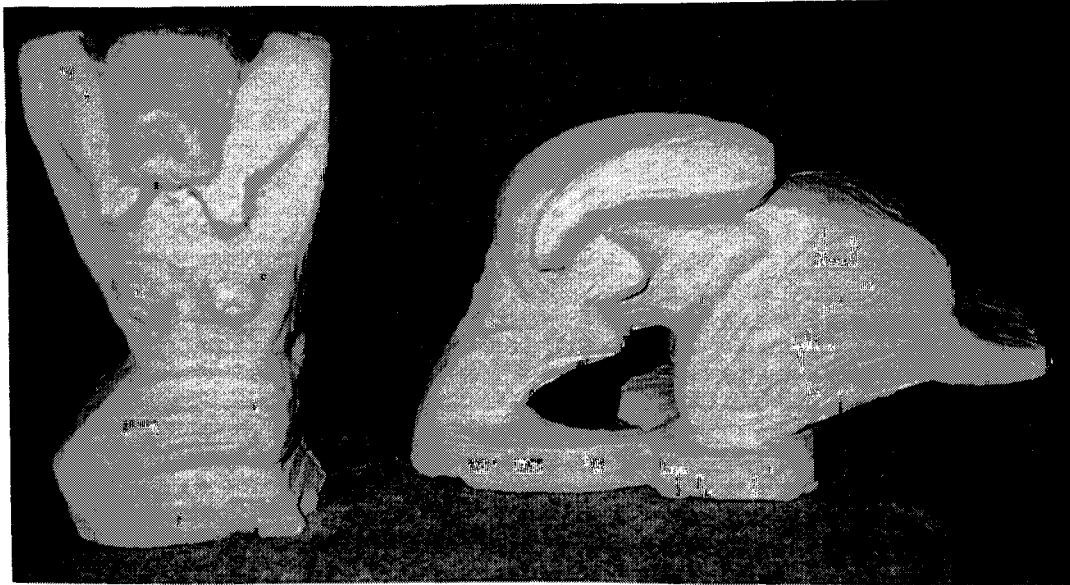
Kuva 89. *Noita*, 1957
pronssi, k. 67 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 90. *Noita*
patinoitu kipsi, k. 68 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 91. *Noita-muunnelma*
kipsi, k. 35 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

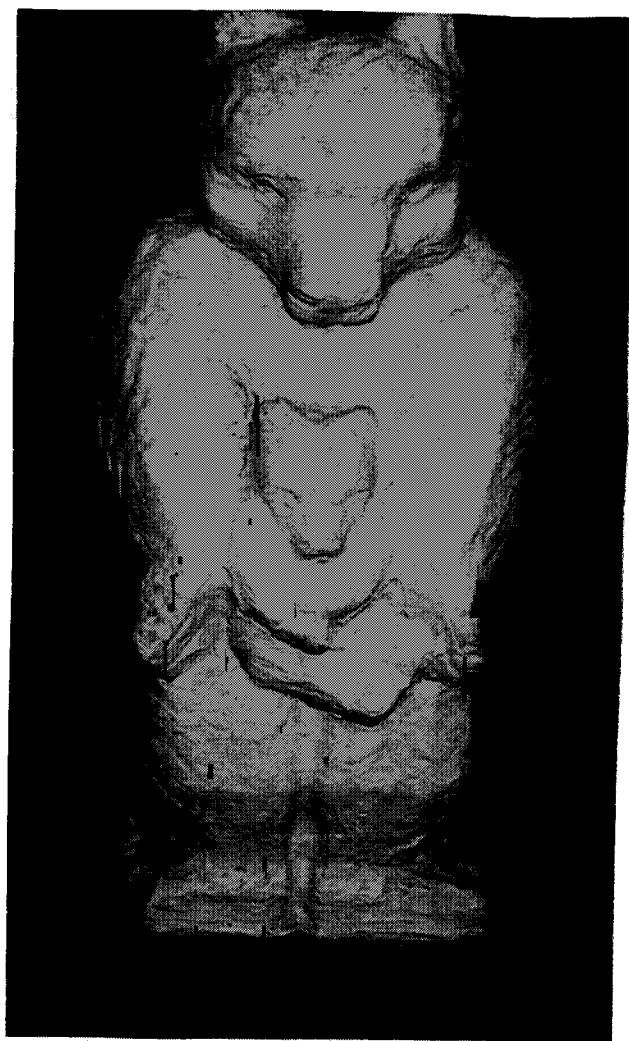

Kuva 92. *Noita*-muunnelmat
a) kipsi, k. 20 cm
b) kipsi, 16 x 24 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 93. *Noita*-muunnelma
kipsi, 20,5 x 22 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

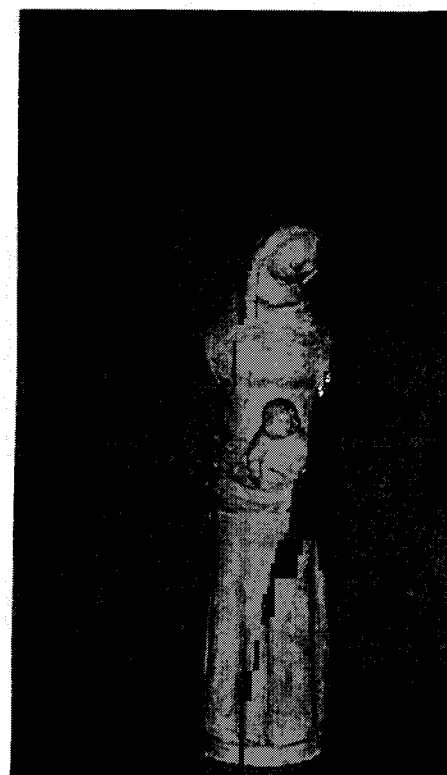
Kuva 94. *Karhu*
kipsi, k. 33 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 95. *Karhuemo*
kipsi, k. 28 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

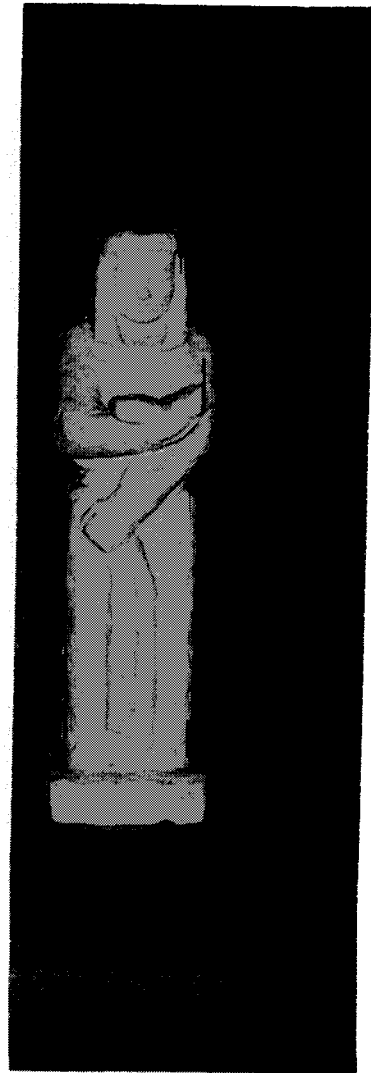
Kuva 96. *Madonna*
pronssi
yksityiskokoelma

Kuva 97. *Madonna*
kipsi, k. 46,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

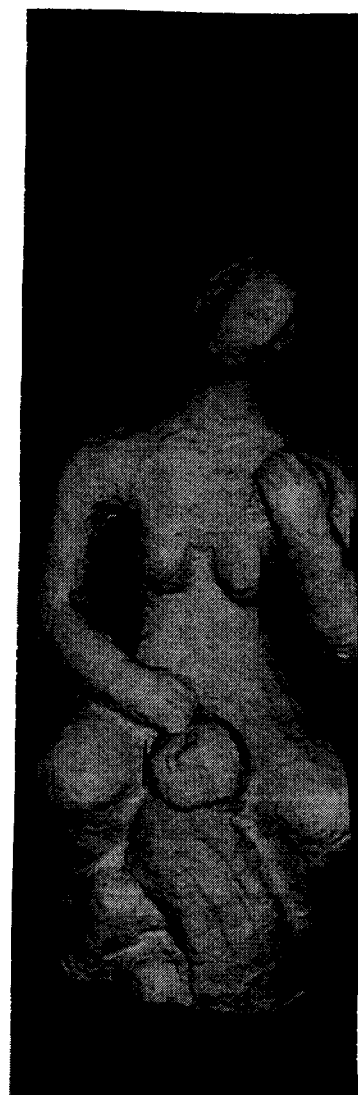
Kuva 98. *Kristus*
kipsi, k. 30 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 99. *Nunna*
kipsi, k. 32 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 100. *Äiti ja lapsi*
pronssi, k. 26 cm
merk. M.Hovi
sij. Tampereen taidemuseo

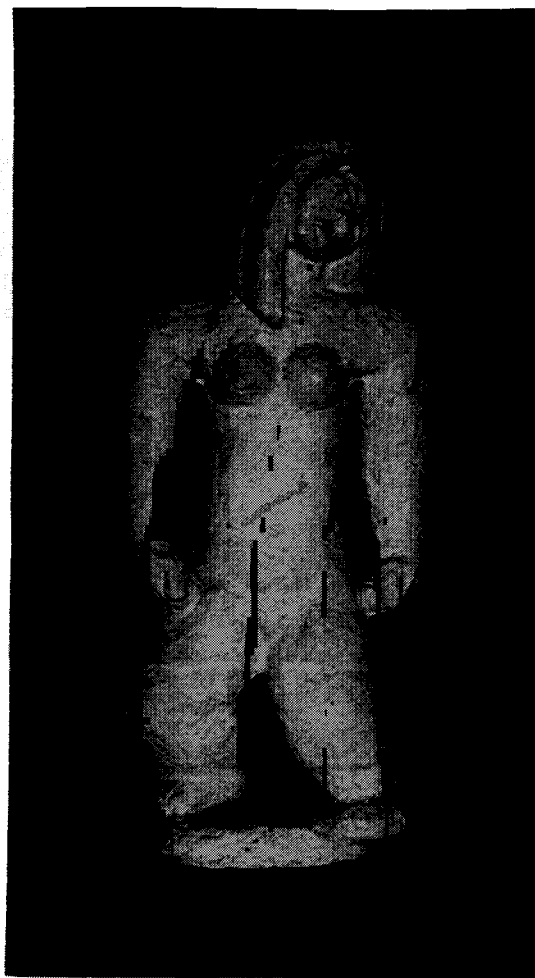

Kuva 101. *Äiti ja lapsi*
kipsi, k. 26 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

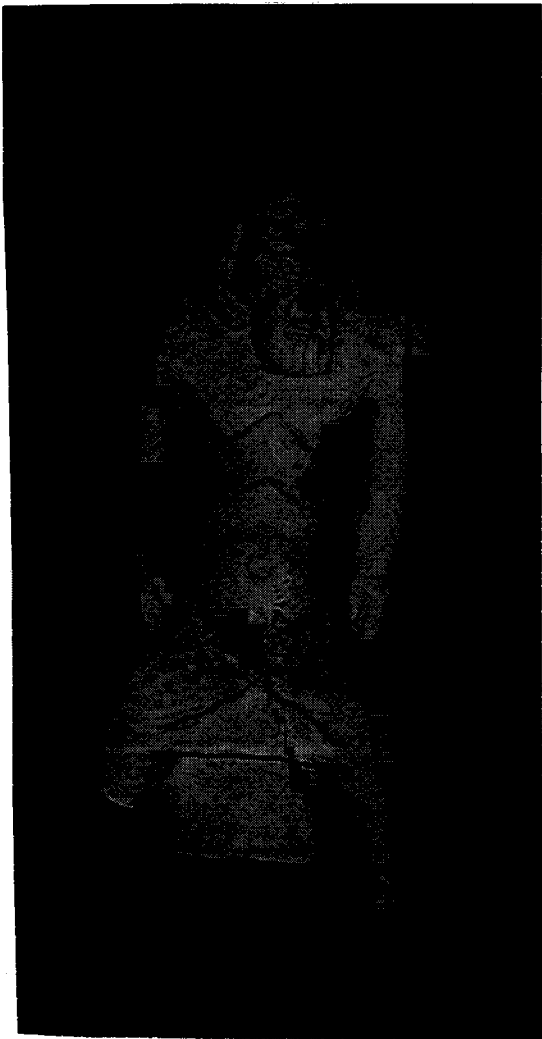

Kuva 102. *Neitsyt*
pronssi, k. 43,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 103. *Neitsyt*
kipsi, k. 45 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 104. *Kuningas* (Kustaa Vaasa), 1957
kipsi, k. 44 cm
merk. M.Hovi 1957
sij. Hämeenlinnan taidemuseo
(vastaava puuveistos,
k. 44 cm, Helsingin
Kaupungin taidemuseo)

Kuva 105. *Simeoni*
pronssi, k. 34 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 106. *Vihastuuko vai punastuu*
puu, k. 47,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

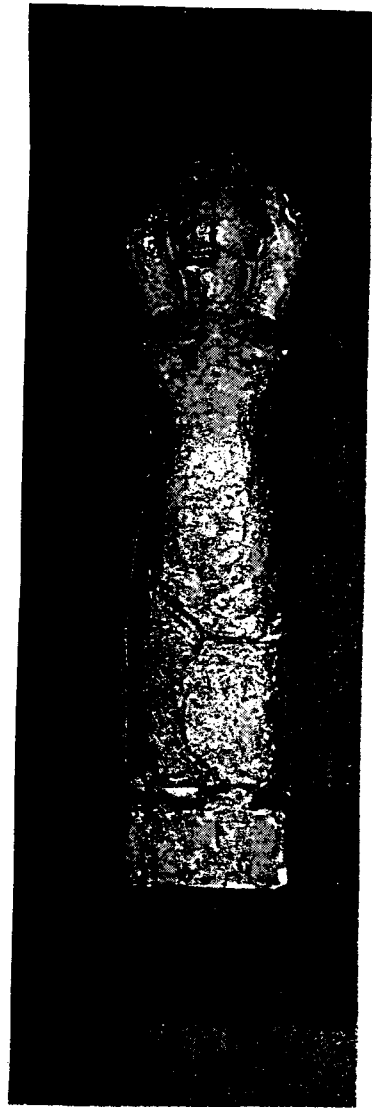
Kuva 107. *Hoosianna*
puu, k. 48 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

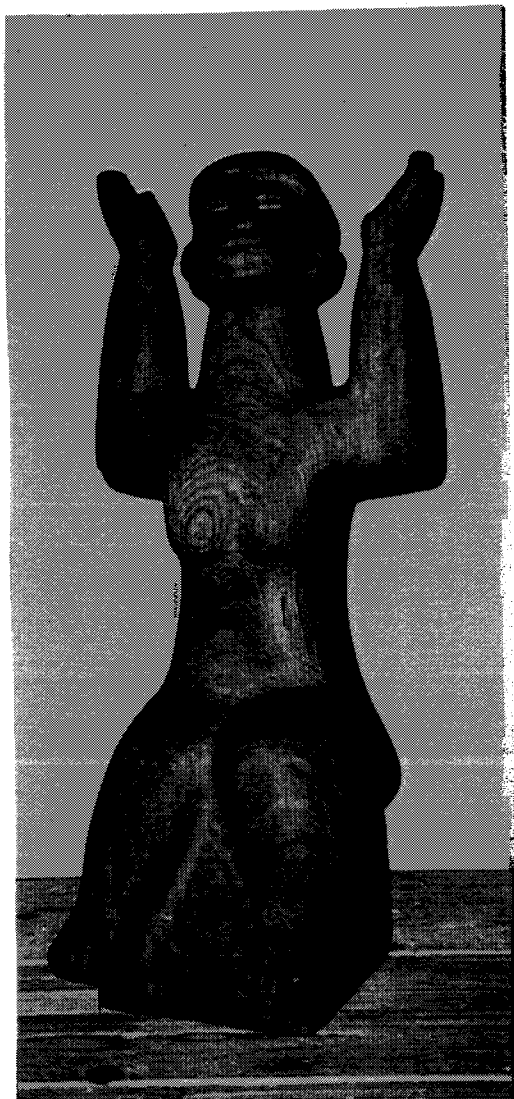
Kuva 108. *Äidin huolet*, 1944
pronssi, k. 31 cm
merk. M.Hovi
sij. Joensuun taidemuseo
ja Lahden taidemuseo

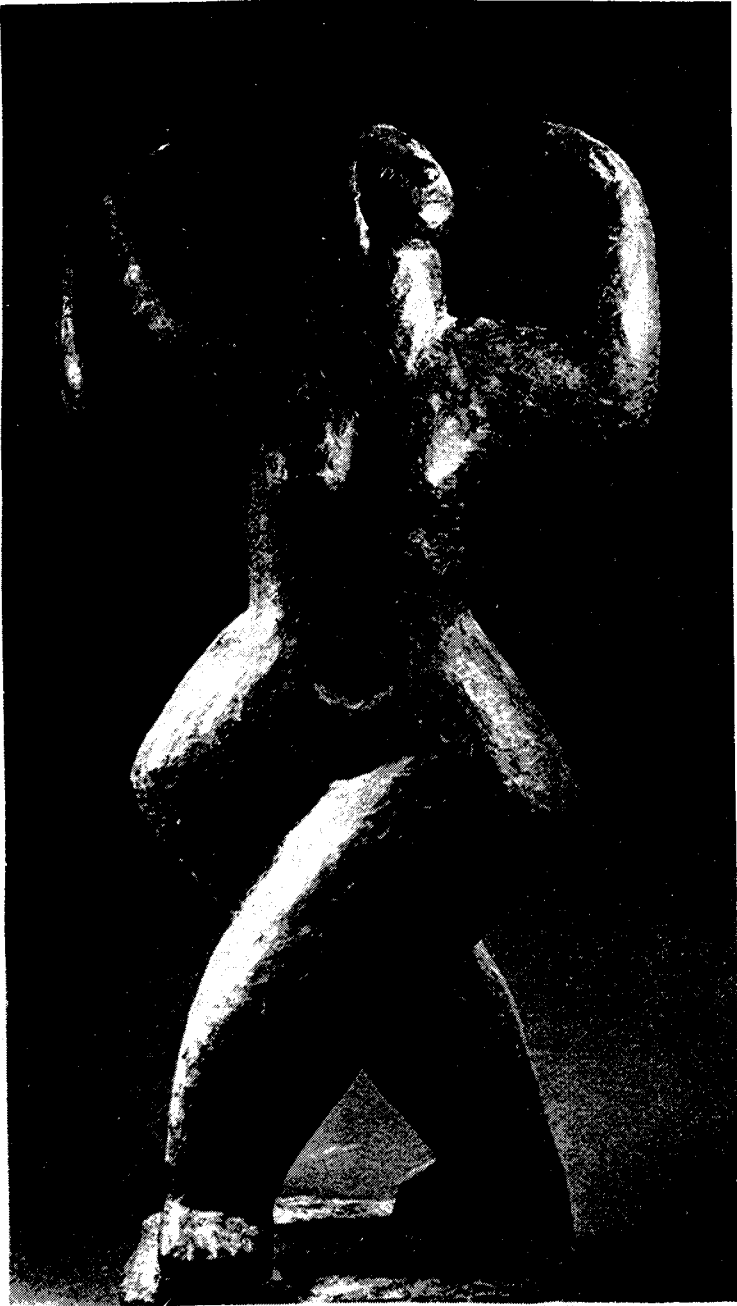
Kuva 109. *Nainen*
puu, k. 55,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 110. *Nainen*
kipsi, k. 55,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuvat 111-112. *Ad Astra*
puu, k. 51,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 113. *Tanssiaskel*
pronssi, k. 48 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 114. *Tanssiaskel-muunnelma*
kipsi, k. 39,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

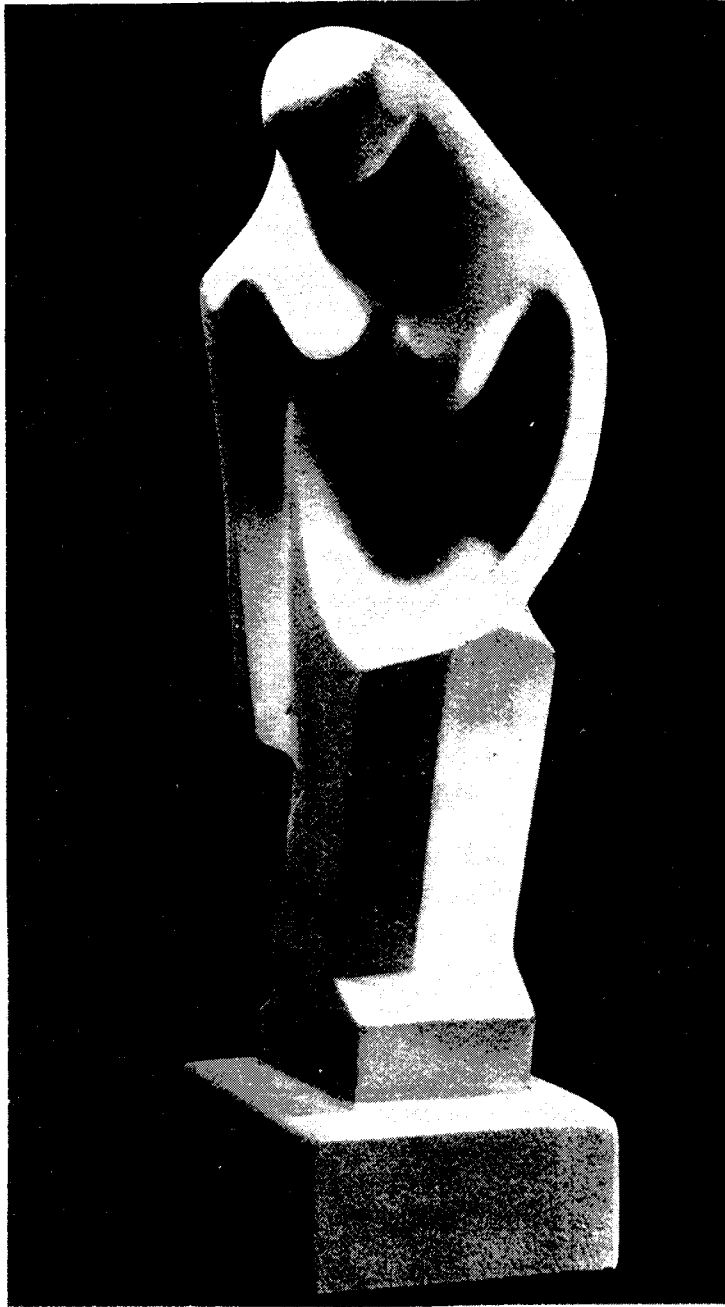

Kuva 115. *Tomera*
puu, k. 45 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

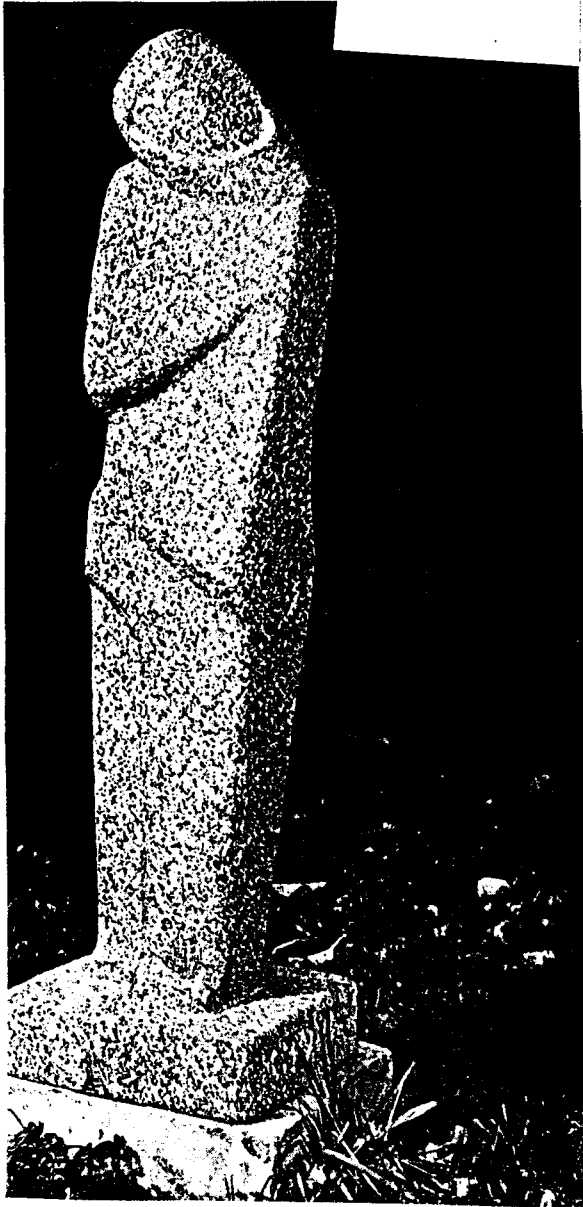

Kuva 116. *Tomera*
kipsi, k. 44 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 117. *Suru*, 1953
marmori, k. 45 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 118. *Nunna*, 1955
graniitti

Kuva 119. *Nunna*
kipsi, k. 93 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 120. Kaksoisfiguuri
kipsi, k. 70 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 121. Figuri
kipsi, k. 65 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 122. *Sukeltaja*
pronssi, k. 19,5 cm
merk. M.Hovi
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

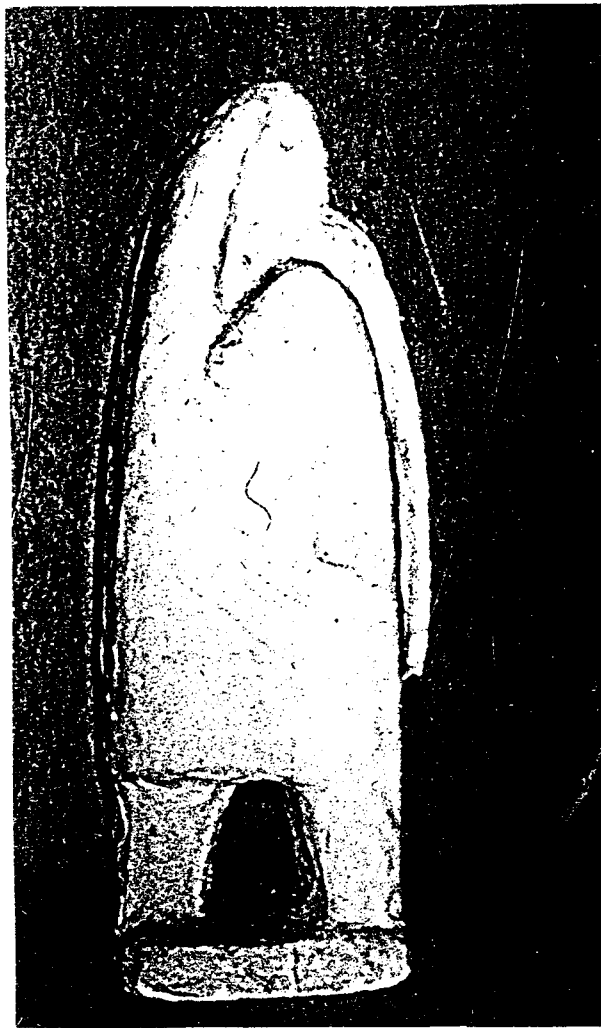
Kuva 123. *Trulli*
keramiikka
yksityiskokoelma

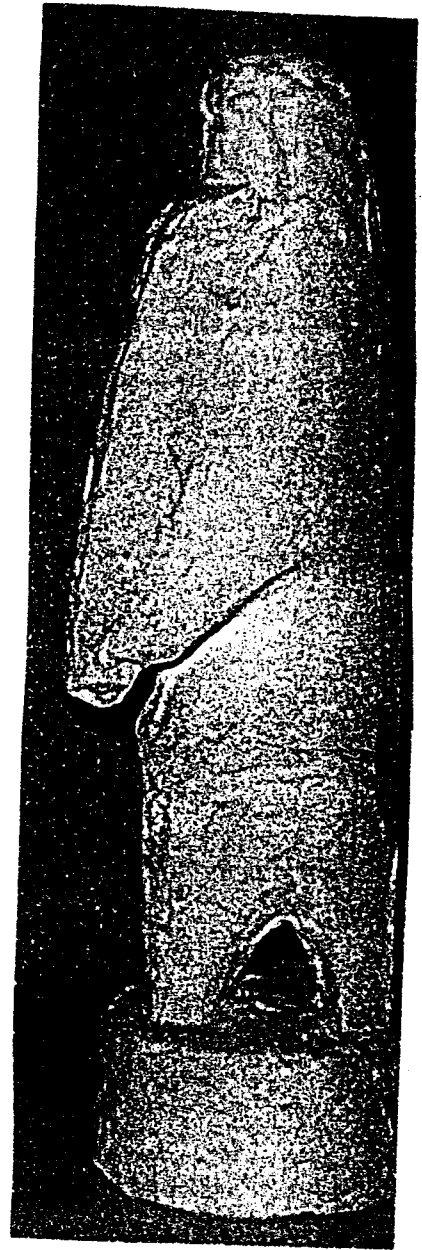
Kuva 124. *Enkeli*
pronssi, k. 36,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 125. *Kaksoset*, 1960
puu, k. 59 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 126. *Kaksoset*-luonnos
kipsi, k. 42 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

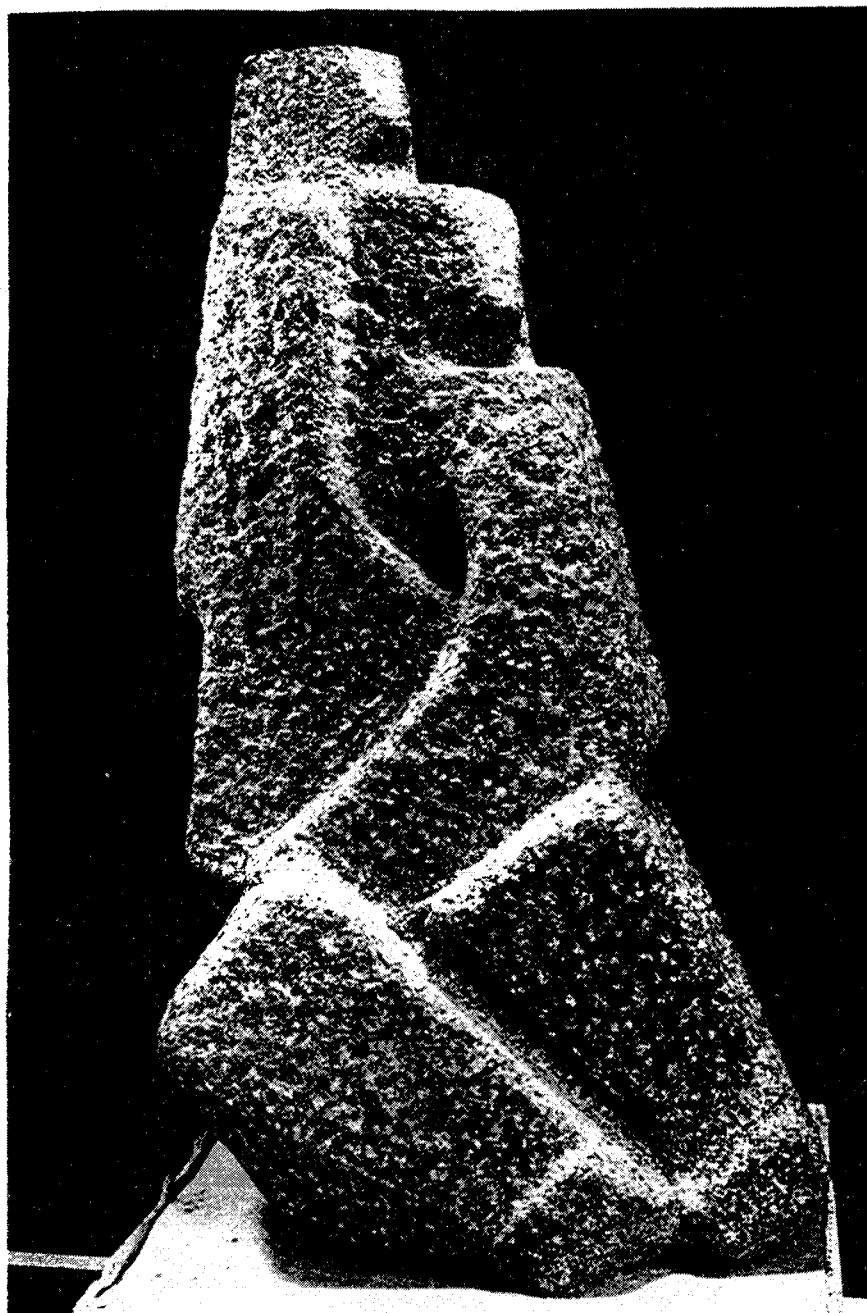

Kuva 127. *Luonnos*
kipsi, k. 36 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 128. Luonnos
kipsi, k. 42 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

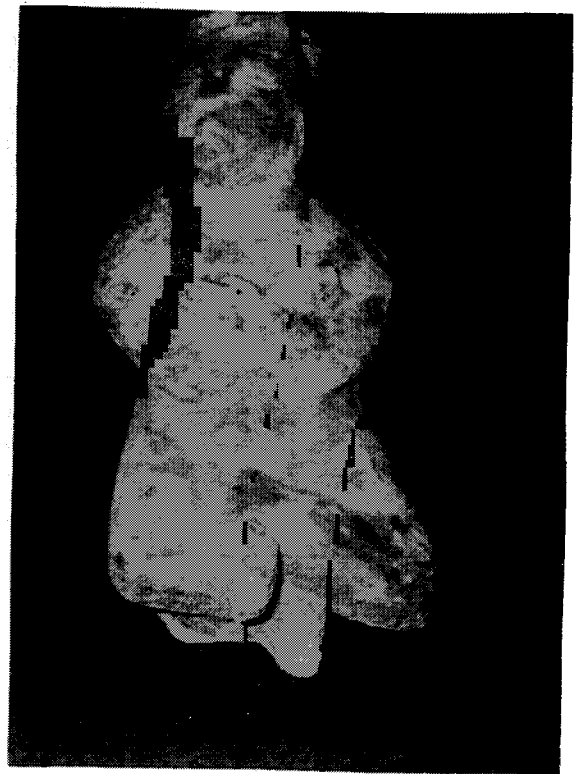

Kuva 129. *Isä ja poika*, 1960
graniitti, k. 72 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 130. *Turkkilainen laivapoika*, 1962
puu, k. 28,5 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo

Kuva 131. *Turkkilainen laivapoika*
keramiikka, k. 30 cm
sij. Hämeenlinnan taidemuseo